

Regione Lazio
Assessorato alle Politiche Sociali

Prefettura
di Frosinone

Provincia di Frosinone
Ufficio Immigrazione

Ufficio Scolastico
Provinciale di Frosinone

LA COSTI TUZIONE ITALIANA

Edizione Multilingue
1948 - 2008

COSTITUZIONE DELLA REPUBBLICA ITALIANA

PARTE I
(ARTICOLI 1-54)

Edizione Multilingue
1948 - 2008

Regione Lazio
Assessorato alle Politiche Sociali
Via del Caravaggio, 99 – Roma
Tel. 06.51688567-8602-8603
politichesociali@regione.lazio.it

Prefettura di Frosinone
Piazza della Libertà
03100 Frosinone
Tel. 0775.2181 - 218441

Provincia di Frosinone
Settore Politiche Sociali e Migrazioni
Piazza Gramsci, 13 - 03100 Frosinone
Tel./fax 0775.859423
migrafr@libero.it

Ufficio Scolastico Provinciale di Frosinone
U.O. VI – Innovazione Formazione e Politiche Giovanili
Via Verdi, 29 - 03100 Frosinone
Tel. 0775.2961-296240 – fax 0775.292984
csa.fr@istruzione.it

Si ringraziano:

il Presidente del Consiglio Regionale delle Marche, dott. Raffaele Bucciarelli, per aver acconsentito alla pubblicazione del testo tratto dal volume realizzato dal Consiglio Regionale delle Marche “Costituzione Italiana - Principi fondamentali. Edizione multilingue”;

l'Assessore Regionale alle Politiche Sociali, dott.ssa Anna Salomè Coppotelli,
il Prefetto di Frosinone, dott. Piero Cesari,

il Presidente della Provincia di Frosinone, Avv. Francesco Scalia
e il Consigliere Provinciale delegato alle Politiche Migratorie, Cons. Franco Tanevini,
per aver condiviso con il Dirigente dell'Ufficio Scolastico Provinciale,
dott. Mario Mandarelli, l'idea progettuale;

il Dirigente del Settore Politiche Sociali Migratorie della Provincia di Frosinone, Dott. Luigi Russo
e l'Ufficio Immigrazione/Emigrazione
nelle persone del dott. Antonio F. Fagnoli e del dott. Francesco Paella;

la docente comandata presso l'Ufficio Scolastico Provinciale di Frosinone,
prof.ssa Patrizia Campagna, per aver curato la pubblicazione;

l'artista Michelangelo Brocco, per il disegno di copertina;

la cooperativa Interetnica s.c., per il servizio di traduzioni;

Matilda Kuqi, Nadia El Jaouzi, Stéphanie Vermot,
Marinita Neves, Cristina Iuliana Troie, Larissa Legenkova e Giorgia Mandarelli,
per aver tradotto i saluti delle Autorità rispettivamente nelle lingue:
albanese, arabo, francese, inglese, portoghese, rumeno, russo e spagnolo.

Finito di stampare nel mese di Maggio 2008.

E' con vivo piacere che desidero porgere il mio saluto ai destinatari della presente pubblicazione che racchiude la prima parte della Costituzione della Repubblica Italiana.

Una parte, che a detta di tutti, è un "monumento di scienza" per i profondi valori etici e sociali, tra cui spicca, in modo assoluto e primario, la tutela della dignità dell'uomo che è uguale, secondo l'art. 3 della Carta Costituzionale, senza alcuna distinzione di sesso, di razza, di lingua.....ad un altro uomo.

E' per questi motivi, dunque, che rivolgo il mio più vivo apprezzamento per la traduzione della nostra Costituzione nelle varie lingue, perché chi risiede in Italia, nel rispetto della legge, possa capire, anche nell'era della globalizzazione, come il profumo ed il gusto al gioco della vita, siano momenti di comunione tra i diritti da esercitare e i doveri da osservare nel rispetto della democrazia e della libertà.

Auguro, dunque, al lettore di fare propri questi valori espressi dalla Costituzione, perché sono valori propri dell'uomo, con la consapevolezza che in uno Stato democratico si crede fortemente nella forza del diritto, che nobilita e costruisce, e non nel diritto della forza che, invece, mortifica e distrugge.

Buona lettura a tutti, Viva L'Italia, Viva la Repubblica e auguri al 60° anniversario della nostra Costituzione (1/1/1948).

Dott. Piero Cesari
Il Prefetto della Provincia di Frosinone

La Costituzione, legge suprema dello Stato, è la legge delle leggi e contiene le regole fondamentali del suo ordinamento. Conoscere queste regole è presupposto di convivenza civile.

Per molti questa pubblicazione sarà occasione per comprendere la Costituzione italiana nella propria lingua madre, un testo chiaro, con parole attuali, che va direttamente al cuore dei problemi, con un linguaggio comprensibile inalterato da ben 60 anni.

Con l'auspicio che la pubblicazione possa dunque suscitare interesse e riflessione, mi rivolgo principalmente ai giovani italiani e non -futuri protagonisti della società- affinché comprendano profondamente i valori della nostra preziosa Carta costituzionale e li custodiscano gelosamente quale bagaglio etico e culturale, nato per integrare, accogliere, superare ogni pregiudizio, crescere evitando divisioni e discriminazioni.

La costruzione di un futuro pacifico, solido ed armonico per l'Italia, per l'Europa e per il mondo intero è nelle mani di tutti, nessuno escluso.

Dott. Mario Mandarelli
Dirigente dell'Ufficio Scolastico Provinciale di Frosinone

Questa iniziativa, strettamente connessa con la decisione di dare un forte risalto al 60° anniversario della firma della Costituzione, non nasce da un puro ossequio formale verso la nostra Legge fondamentale, ma è il frutto di una consapevole volontà di cogliere questa importante occasione per richiamare l'attenzione pubblica sulla perdurante attualità e fecondità dei valori fondamentali che la ispirano e che sono espressi, ancora oggi, dalle disposizioni di questo testo, basilare per la costruzione e lo sviluppo della nostra società.

L'Italia si presenta oggi come uno dei paesi europei più investiti dai flussi migratori ed anche nella Provincia di Frosinone sono aumentati negli ultimi anni i lavoratori stranieri, i nuclei familiari, gli studenti, la produzione di beni e servizi legati alla presenza dei nuovi cittadini.

Noi amministratori abbiamo il dovere di attuare politiche di integrazione concrete verso gli immigrati regolari nel quadro dei diritti e delle regole del nostro sistema democratico e nel rispetto della legge. Sono queste condizioni di successo del nostro comune impegno di denuncia e di rifiuto di ogni rigurgito e nuova manifestazione di razzismo.

Rivolgiamo un ringraziamento particolare ed un augurio di serenità alla vasta maggioranza di immigrati laboriosi ed onesti che vivono in Italia ed in particolare nella nostra Provincia consapevole dell'impegno che condividiamo per la crescita di una società multietnica.

Francesco Scalia
Il Presidente della
Provincia di Frosinone

Anna Salomè Coppotelli
Assessore alle
Politiche Sociali
Regione Lazio

Franco Tanevini
Consigliere Delegato alle
Politiche Migratorie
Provincia di Frosinone

PRINCIPI FONDAMENTALI

Art. 1 L'Italia è una Repubblica democratica, fondata sul lavoro.

La sovranità appartiene al popolo, che la esercita nelle forme e nei limiti della Costituzione.

Art. 2 La Repubblica riconosce e garantisce i diritti inviolabili dell'uomo, sia come singolo sia nelle formazioni sociali ove si svolge la sua personalità, e richiede l'adempimento dei doveri inderogabili di solidarietà politica, economica e sociale.

Art. 3 Tutti i cittadini hanno pari dignità sociale e sono eguali davanti alla legge, senza distinzione di sesso, di razza, di lingua, di religione, di opinioni politiche, di condizioni personali e sociali. È compito della Repubblica rimuovere gli ostacoli di ordine economico e sociale, che, limitando di fatto la libertà e l'eguaglianza dei cittadini, impediscono il pieno sviluppo della persona umana e l'effettiva partecipazione di tutti i lavoratori all'organizzazione politica, economica e sociale del Paese.

Art. 4 La Repubblica riconosce a tutti i cittadini il diritto al lavoro e promuove le condizioni che rendano effettivo questo diritto.

Ogni cittadino ha il dovere di svolgere, secondo le proprie possibilità e la propria scelta, un'attività o una funzione che concorra al progresso materiale o spirituale della società.

Art. 5 La Repubblica, una e indivisibile, riconosce e promuove le autonomie locali; attua nei servizi che dipendono dallo Stato il più ampio decentramento amministrativo; adegua i principi ed i metodi della sua legislazione alle esigenze dell'autonomia e del decentramento.

Art. 6 La Repubblica tutela con apposite norme le minoranze linguistiche.

Art. 7 Lo Stato e la Chiesa cattolica sono, ciascuno nel proprio ordine, indipendenti e sovrani. I loro rapporti sono regolati dai Patti Lateranensi. Le modificazioni dei Patti accettate dalle due parti, non richiedono procedimento di revisione costituzionale.

Art. 8 Tutte le confessioni religiose sono egualmente libere davanti alla legge.

Le confessioni religiose diverse dalla cattolica hanno diritto di organizzarsi secondo i propri statuti, in quanto non contrastino con l'ordinamento giuridico italiano.

I loro rapporti con lo Stato sono regolati per legge sulla base di intese con le relative rappresentanze.

Art. 9 La Repubblica promuove lo sviluppo della cultura e la ricerca scientifica e tecnica.

Tutela il paesaggio e il patrimonio storico e artistico della Nazione.

Art. 10 L'ordinamento giuridico italiano si conforma alle norme del diritto internazionale generalmente riconosciute.

La condizione giuridica dello straniero è regolata dalla legge in conformità delle norme e dei trattati internazionali.

Lo straniero, al quale sia impedito nel suo paese l'effettivo esercizio delle libertà democratiche garantite dalla Costituzione italiana, ha diritto d'asilo nel territorio della Repubblica secondo le condizioni stabilite dalla legge.

Non è ammessa l'estradizione dello straniero per reati politici.

Art. 11 L'Italia ripudia la guerra come strumento di offesa alla libertà degli altri popoli e come mezzo di risoluzione delle controversie internazionali; consente, in condizioni di parità con gli altri Stati, alle limitazioni di sovranità necessarie ad un ordinamento che assicuri la pace e la giustizia fra le Nazioni; promuove e favorisce le organizzazioni internazionali rivolte a tale scopo.

Art. 12 La bandiera della Repubblica è il tricolore italiano: verde, bianco e rosso, a tre bande verticali di eguali dimensioni.

PARTE I

DIRITTI E DOVERI DEI CITTADINI

TITOLO I

RAPPORTI CIVILI

Art. 13 La libertà personale è inviolabile.

Non è ammessa forma alcuna di detenzione, di ispezione o perquisizione personale, né qualsiasi altra restrizione della libertà personale, se non per atto motivato dell'autorità giudiziaria e nei soli casi e modi previsti dalla legge.

In casi eccezionali di necessità ed urgenza, indicati tassativamente dalla legge, l'autorità di pubblica sicurezza può adottare provvedimenti provvisori, che devono essere comunicati entro quarantotto ore all'autorità giudiziaria e, se questa non li convalida nelle successive quarantotto ore, si intendono revocati e restano privi di ogni effetto.

È punita ogni violenza fisica e morale sulle persone comunque sottoposte a restrizioni di libertà. La legge stabilisce i limiti massimi della carcerazione preventiva.

Art. 14 Il domicilio è inviolabile.

Non vi si possono eseguire ispezioni o perquisizioni o sequestri, se non nei casi e modi stabiliti dalla legge secondo le garanzie prescritte per la tutela della libertà personale. Gli accertamenti e le ispezioni per motivi di sanità e di incolumità pubblica o a fini economici e fiscali sono regolati da leggi speciali.

Art. 15 La libertà e la segretezza della corrispondenza e di ogni altra forma di comunicazione sono inviolabili. La loro limitazione può avvenire soltanto per atto motivato dell'autorità giudiziaria con le garanzie stabilite dalla legge.

Art. 16 Ogni cittadino può circolare e soggiornare liberamente in qualsiasi parte del territorio nazionale, salvo le limitazioni che la legge stabilisce in via generale per motivi di sanità o di sicurezza. Nessuna restrizione può essere determinata da ragioni politiche.

Ogni cittadino è libero di uscire dal territorio della Repubblica e di rientrarvi, salvo gli obblighi di legge.

Art. 17 I cittadini hanno diritto di riunirsi pacificamente e senz'armi. Per le riunioni, anche in luogo aperto al pubblico, non è richiesto preavviso.

Delle riunioni in luogo pubblico deve essere dato preavviso alle autorità, che possono vietarle soltanto per comprovati motivi di sicurezza o di incolumità pubblica.

Art. 18 I cittadini hanno diritto di associarsi liberamente, senza autorizzazione, per fini che non sono vietati ai singoli dalla legge penale. Sono proibite le associazioni segrete e quelle che perseguono, anche indirettamente, scopi politici mediante organizzazioni di carattere militare.

Art. 19 Tutti hanno diritto di professare liberamente la propria fede religiosa in qualsiasi forma, individuale o associata, di farne propaganda e di esercitarne in privato o in pubblico il culto, purché non si tratti di riti contrari al buon costume.

Art. 20 Il carattere ecclesiastico e il fine di religione o di culto d'una associazione od istituzione non può essere causa di speciali limitazioni legislative, né di speciali gravami fiscali per la sua costituzione, capacità giuridica e ogni forma di attività.

Art. 21 Tutti hanno diritto di manifestare liberamente il proprio pensiero con la parola, lo scritto e ogni altro mezzo di diffusione. La stampa non può essere soggetta ad autorizzazioni o censure. Si può procedere a sequestro soltanto per atto motivato dell'autorità giudiziaria nel caso di delitti, per i quali la legge sulla stampa espressamente lo autorizzi, o nel caso di violazione delle norme che la legge stessa prescrive per l'indicazione dei responsabili.

In tali casi, quando vi sia assoluta urgenza e non sia possibile il tempestivo intervento dell'autorità giudiziaria, il sequestro della stampa periodica può essere eseguito da ufficiali di polizia giudiziaria, che devono immediatamente, e non mai oltre ventiquattro ore, fare denuncia all'autorità giudiziaria. Se questa non lo convalida nelle ventiquattro ore successive, il sequestro s'intende revocato e privo di ogni effetto.

La legge può stabilire, con norme di carattere generale, che siano resi noti i mezzi di finanziamento della stampa periodica.

Sono vietate le pubblicazioni a stampa, gli spettacoli e tutte le altre manifestazioni contrarie al buon costume. La legge stabilisce provvedimenti adeguati a prevenire e a reprimere le violazioni.

Art. 22 Nessuno può essere privato, per motivi politici, della capacità giuridica, della cittadinanza, del nome.

Art. 23 Nessuna prestazione personale o patrimoniale può essere imposta se non in base alla legge.

Art. 24 Tutti possono agire in giudizio per la tutela dei propri diritti e interessi legittimi.

La difesa è diritto inviolabile in ogni stato e grado del procedimento.

Sono assicurati ai non abbienti, con appositi istituti, i mezzi per agire e difendersi davanti ad ogni giurisdizione.

La legge determina le condizioni e i modi per la riparazione degli errori giudiziari.

Art. 25 Nessuno può essere distolto dal giudice naturale precostituito per legge.

Nessuno può essere punito se non in forza di una legge che sia entrata in vigore prima del fatto commesso.

Nessuno può essere sottoposto a misure di sicurezza se non nei casi previsti dalla legge.

Art. 26 L'extradizione del cittadino può essere consentita soltanto ove sia espressamente prevista dalle convenzioni internazionali.

Non può in alcun caso essere ammessa per reati politici.

Art. 27 La responsabilità penale è personale. L'imputato non è considerato colpevole sino alla condanna definitiva.

Le pene non possono consistere in trattamenti contrari al senso di umanità e devono tendere alla rieducazione del condannato.

Non è ammessa la pena di morte, se non nei casi previsti dalle leggi militari di guerra.

Art. 28 I funzionari e i dipendenti dello Stato e degli enti pubblici sono direttamente responsabili, secondo le leggi penali, civili e amministrative, degli atti compiuti in violazione di diritti. In tali casi la responsabilità civile si estende allo Stato e agli enti pubblici.

TITOLO II

RAPPORTI ETICO-SOCIALI

Art. 29 La Repubblica riconosce i diritti della famiglia come società naturale fondata sul matrimonio.

Il matrimonio è ordinato sull'eguaglianza morale e giuridica dei coniugi, con i limiti stabiliti dalla legge a garanzia dell'unità familiare.

Art. 30 È dovere e diritto dei genitori mantenere, istruire ed educare i figli, anche se nati fuori del matrimonio.

Nei casi di incapacità dei genitori, la legge provvede a che siano assolti i loro compiti.

La legge assicura ai figli nati fuori del matrimonio ogni tutela giuridica e sociale, compatibile con i

diritti dei membri della famiglia legittima.

La legge detta le norme e i limiti per la ricerca della paternità.

Art. 31 La Repubblica agevola con misure economiche e altre provvidenze la formazione della famiglia e l'adempimento dei compiti relativi, con particolare riguardo alle famiglie numerose. Protegge la maternità, l'infanzia e la gioventù, favorendo gli istituti necessari a tale scopo.

Art. 32 La Repubblica tutela la salute come fondamentale diritto dell'individuo e interesse della collettività, e garantisce cure gratuite agli indigenti. Nessuno può essere obbligato a un determinato trattamento sanitario se non per disposizione di legge. La legge non può in nessun caso violare i limiti imposti dal rispetto della persona umana.

Art. 33 L'arte e la scienza sono libere e libero ne è l'insegnamento. La Repubblica detta le norme generali sull'istruzione ed istituisce scuole statali per tutti gli ordini e gradi.

Enti e privati hanno il diritto di istituire scuole ed istituti di educazione, senza oneri per lo Stato.

La legge, nel fissare i diritti e gli obblighi delle scuole non statali che chiedono la parità, deve assicurare ad esse piena libertà e ai loro alunni un trattamento scolastico equipollente a quello degli alunni di scuole statali.

È prescritto un esame di Stato per l'ammissione ai vari ordini e gradi di scuole o per la conclusione di essi e per l'abilitazione all'esercizio professionale.

Le istituzioni di alta cultura, università ed accademie, hanno il diritto di darsi ordinamenti autonomi nei limiti stabiliti dalle leggi dello Stato.

Art. 34 La scuola è aperta a tutti.

L'istruzione inferiore, impartita per almeno otto anni, è obbligatoria e gratuita.

I capaci e meritevoli, anche se privi di mezzi, hanno diritto di raggiungere i gradi più alti degli studi.

La Repubblica rende effettivo questo diritto con borse di studio, assegni alle famiglie ed altre provvidenze, che devono essere attribuite per concorso.

TITOLO III RAPPORTI ECONOMICI

Art. 35 La Repubblica tutela il lavoro in tutte le sue forme ed applicazioni. Cura la formazione e l'elevazione professionale dei lavoratori.

Promuove e favorisce gli accordi e le organizzazioni internazionali intesi ad affermare e regolare i diritti del lavoratore.

Riconosce la libertà di emigrazione, salvo gli obblighi stabiliti dalla legge nell'interesse generale, e tutela il lavoro italiano all'estero.

Art. 36 Il lavoratore ha diritto ad una retribuzione proporzionata alla quantità e qualità del suo lavoro e in ogni caso sufficiente ad assicurare a sé e alla famiglia un'esistenza libera e dignitosa. La durata massima della giornata lavorativa è stabilita dalla legge.

Il lavoratore ha diritto al riposo settimanale e a ferie annuali retribuite, e non può rinunziarvi.

Art. 37 La donna lavoratrice ha gli stessi diritti e, a parità di lavoro, le stesse retribuzioni che spettano al lavoratore. Le condizioni di lavoro devono consentire l'adempimento della sua essenziale funzione familiare e assicurare alla madre e al bambino una speciale adeguata protezione. La legge stabilisce il limite minimo di età per il lavoro salariato.

La Repubblica tutela il lavoro dei minori con speciali norme e garantisce ad essi, a parità di lavoro, il diritto alla parità di retribuzione.

Art. 38 Ogni cittadino inabile al lavoro e sprovvisto dei mezzi necessari per vivere ha diritto al mantenimento e all'assistenza sociale.

I lavoratori hanno diritto che siano preveduti ed assicurati mezzi adeguati alle loro esigenze di vita in caso di infortunio, malattia, invalidità e vecchiaia, disoccupazione involontaria.

Gli inabili ed i minorati hanno diritto all'educazione e all'avviamento professionale.

Ai compiti previsti in questo articolo provvedono organi ed istituti predisposti o integrati dallo Stato.

L'assistenza privata è libera.

Art. 39 L'organizzazione sindacale è libera. Ai sindacati non può essere imposto altro obbligo se non la loro registrazione presso uffici locali o centrali, secondo le norme di legge.

È condizione per la registrazione che gli statuti

dei sindacati sanciscano un ordinamento interno a base democratica. I sindacati registrati hanno personalità giuridica. Possono, rappresentati unitariamente in proporzione dei loro iscritti, stipulare contratti collettivi di lavoro con efficacia obbligatoria per tutti gli appartenenti alle categorie alle quali il contratto si riferisce.

Art. 40 Il diritto di sciopero si esercita nell'ambito delle leggi che lo regolano.

Art. 41 L'iniziativa economica privata è libera. Non può svolgersi in contrasto con l'utilità sociale o in modo da recare danno alla sicurezza, alla libertà, alla dignità umana. La legge determina i programmi e i controlli opportuni perché l'attività economica pubblica e privata possa essere indirizzata e coordinata a fini sociali.

Art. 42 La proprietà è pubblica o privata. I beni economici appartengono allo Stato, ad enti o a privati. La proprietà privata è riconosciuta e garantita dalla legge, che ne determina i modi di acquisto, di godimento e i limiti allo scopo di assicurarne la funzione sociale e di renderla accessibile a tutti. La proprietà privata può essere, nei casi preveduti dalla legge, e salvo indennizzo, espropriata per motivi d'interesse generale.

La legge stabilisce le norme ed i limiti della successione legittima e testamentaria e i diritti dello Stato sulle eredità.

Art. 43 A fini di utilità generale la legge può riservare originariamente o trasferire, mediante espropriazione e salvo indennizzo, allo Stato, ad enti pubblici o a comunità di lavoratori o di utenti determinate imprese o categorie di imprese, che si riferiscano a servizi pubblici essenziali o a fonti di energia o a situazioni di monopolio ed abbiano carattere di preminente interesse generale.

Art. 44 Al fine di conseguire il razionale sfruttamento del suolo e di stabilire equi rapporti sociali, la legge impone obblighi e vincoli alla proprietà terriera privata, fissa limiti alla sua estensione secondo le regioni e le zone agrarie, promuove ed impone la bonifica delle terre, la trasformazione del latifondo e la ricostituzione delle unità produttive; aiuta la piccola e la media proprietà.

La legge dispone provvedimenti a favore delle zone montane.

Art. 45 La Repubblica riconosce la funzione sociale della cooperazione a carattere di mutualità e senza fini di speculazione privata. La legge ne promuove e favorisce l'incremento con i mezzi più idonei e ne assicura, con gli opportuni controlli, il carattere e le finalità. La legge provvede alla tutela e allo sviluppo dell'artigianato.

Art. 46 Ai fini della elevazione economica e sociale del lavoro in armonia con le esigenze della produzione, la Repubblica riconosce il diritto dei lavoratori a collaborare, nei modi e nei limiti stabiliti dalle leggi, alla gestione delle aziende.

Art. 47 La Repubblica incoraggia e tutela il risparmio in tutte le sue forme; disciplina, coordina e controlla l'esercizio del credito. Favorisce l'accesso del risparmio popolare alla proprietà dell'abitazione, alla proprietà diretta coltivatrice e al diretto e indiretto investimento azionario nei grandi complessi produttivi del Paese.

TITOLO IV RAPPORTI POLITICI

Art. 48 Sono elettori tutti i cittadini, uomini e donne, che hanno raggiunto la maggiore età. Il voto è personale ed eguale, libero e segreto. Il suo esercizio è dovere civico.

La legge stabilisce requisiti e modalità per l'esercizio del diritto di voto dei cittadini residenti all'estero e ne assicura l'effettività. A tal fine è istituita una circoscrizione Estero per l'elezione delle Camere, alla quale sono assegnati seggi nel numero stabilito da norma costituzionale e secondo criteri determinati dalla legge. Il diritto di voto non può essere limitato se non per incapacità civile o per effetto di sentenza penale irrevocabile o nei casi di indegnità morale indicati dalla legge.

Art. 49 Tutti i cittadini hanno diritto di associarsi liberamente in partiti per concorrere con metodo democratico a determinare la politica nazionale.

Art. 50 Tutti i cittadini possono rivolgere petizioni alle Camere per chiedere provvedimenti legislativi o esporre comuni necessità.

Art. 51 Tutti i cittadini dell'uno o dell'altro sesso possono accedere agli uffici pubblici e alle cariche elettive in condizioni di eguaglianza, secondo i requisiti stabiliti dalla legge. A tale fine la Repubblica promuove con appositi provvedimenti le pari opportunità tra donne e uomini. La legge può, per l'ammissione ai pubblici uffici e alle cariche elettive, parificare ai cittadini gli italiani non appartenenti alla Repubblica. Chi è chiamato a funzioni pubbliche elettive ha diritto di disporre del tempo necessario al loro adempimento e di conservare il suo posto di lavoro.

Art. 52 La difesa della Patria è sacro dovere del cittadino.

Il servizio militare è obbligatorio nei limiti e modi stabiliti dalla legge. Il suo adempimento non pregiudica la posizione di lavoro del cittadino, né l'esercizio dei diritti politici.

L'ordinamento delle Forze armate si informa allo spirito democratico della Repubblica.

Art. 53 Tutti sono tenuti a concorrere alle spese pubbliche in ragione della loro capacità contributiva. Il sistema tributario è informato a criteri di progressività.

Art. 54 Tutti i cittadini hanno il dovere di essere fedeli alla Repubblica e di osservarne la Costituzione e le leggi. I cittadini cui sono affidate funzioni pubbliche hanno il dovere di adempierle con disciplina ed onore, prestando giuramento nei casi stabiliti dalla legge.

Është me të vërtetë kënaqësi e dëshiroj të jap përsëritjetime marrëse të këtij publikimi që përmbledh pjesën e parë të Kushtetutës të Republikës Italiane.

Një pjesë, që të gjithë thonë, është një "monument i shkencës" për vlerat etike e sociale, midis së cilës, në mënyrë absolute e të parë, kujdesi i dinjitetit të njeriut i cili është i barabartë, sipas art. 3 të Letres Kushtetuese, pa dallim seksi, razze, gjuhe... me çdo njëri tjetër.

Është për këto motive, që e vlerësoj të rëndësishme përkthimin e Kushtetutës tone në gjuhë të ndryshme, sepse kush jeton në Itali, e respekton ligjin, mund të kuptojë edhe në këtë periudhë globalizimi si profumi e shija e jetës janë momente bashkimi midis të drejtave që duhen aplikuar e të detyrave që duhen vërejtur në respekt të demokracisë e të lirisë.

Uroj, atëherë, lexuesit të bëj të tijen keto vlera të shpehura nga Kushtetuta, sepse janë vlera të njeriut, me vetëdijen që në një Shtet demokratik besohet fortësisht në forcën e së drejtës, që mbretëron e nderton e, jo në të drejtën e forcës që, perkundrazi, sjell vdekje e shkatërrim.

Lexim të mbarë të gjithëve, Rroftë Italia, Rroftë Republika e urime 60-vjetorit të Kushtetutës sonë. (1/1/ 1948).

Doktor Piero Cesari
Prefekti i Provinçës së Frosinones

Kushtetuta, ligji suprem i Shtetit, është ligji i ligjeve e rëmban rregullat më të rëndësishme të ordinamentit të saj. Të njohësh këto rregulla është supozim i bashkëjetimit civil.

Për shumë veta ky publikim do të jetë rast për të kuptuar Kushtetutën italiane në gjuhën e vetë mëmë, një test i qartë me fjalë aktuale që shkon drejt në zemër të problemave, me një gjuhësim të kuptueshem jo të alteruar qysh 60-vjet përpara.

Me bindjen që publikimi mund atëherë të sjell interes e refleksion, i drejtohem kryesisht të rinjve italianë e jo- të ardhshëm protagonist të shoqërisë- deri sa të kuptojnë thellësisht vlerat e çmueshme të Kartës sonë kushtetuese e t' i ruajnë me xhelozsi si thesar etiko e kulturalë, lindur për të integruar, afruar, kaluar çdo paragjykim, të rriten duke evituar ndarje e diskriminim.

Ndërtimi i një të ardhshme paqifiste, të fortë e armonike për Italinë për Europën e për të gjithë botën është në duart e të gjithëve, asnjëri pa përjashtim.

Doktor Mario Mandarelli
Drejtor i Zyrës Shkollore Provinçës së Frosinones

Kjo iniciativë, lidhur ngushtë me vendimin të të japë një ringritje 60-vjetorit të firmës së Kushtetutës, nuk lind nga një thjesht përsëritje formale me rastin e këtij përvjetori, por është frut i një të vetëdijshme dëshire të bëjmë të qartë këtë rast për të thërritur vëmendjen publike mbi problemet aktuale e pastertine e vlerave të rëndësishme që e frymëzojnë e që janë shprehur, akoma tani, nga ky test, bazilar për ndërtimin e zhillimin e shoqërisë sonë.

Italia paraqitet sot si një nga vëndet Europiane më të investuarit nga fluksi migrator e edhe në Provinçën e Frosinonës është rritur numëri i punëtorëve të huaj, të familjeve, të studentëve, prodhimi i të mirave e shërbimeve lidhur me prezencën e qytetarëve të rinjë.

Në amnistratorët kemi për detyrë të vejmë në praktikë politikën e integritimit konkret drejt imigrantëve të rregullt në kuader të të drejtave e të rregullave të sistemit tonë demokratik e në respekt të ligjit. Janë këto kushtet e suksesit të komunës sonë impenjim për të denancuar e hedhur çdo manifestim rrazist.

I drejtojmë një falenderim të veçantë e një urim të singertë pjesës më të madhe të imigrantëve punëtorë e të ndershëm që jetojnë në Itali e në veçanti në Provinçën tonë të vetëdijshëm në impenjimin që ndjekim për të rritur një shoqëri shumë etnike.

Francesco Scalia
President i Provinçës
Së Frosinones

Anna Salomè Coppotelli
Asesor i Politikës Shoqërore
Rexhone Lazio

Franco Tanevini
Konsiljer Delegat i Politikës
Migratore Provinçës
Frosinones

PARIME THEMELORE

Neni 1 Italia është një Republikë demokratike, e bazuar në punën. Sovraniteti i përket popullit, që e ushtron atë në format dhe brenda kufijve të Kushtetutës.

Neni 2 Republika e saj dhe garanton të drejtat e padhunueshme të njeriut, qoftë si individ, qoftë në formacionet shoqërore ku zhvillohet personaliteti i tij, dhe kërkon kryerjen e detyrave të domosdoshme të solidaritetit politik, ekonomik e shoqëror.

Neni 3 Të gjithë shtetasit kanë dinjitet shoqëror të njëjta dhe janë të barabarta përpara ligjit, pa dallim seksi, race, gjuhe, feje, mendimi politik, kushtesh vetjake e shoqërore.

Është detyrë e Republikës heqja e pengesave të karakterit ekonomik e shoqëror, të cilat, duke kufizuar në praktike lirinë dhe barazinë e shtetasve, ndalojnë zhvillimin e plotë të personalitetit njerëzor dhe pjesëmarrjen efektive të të gjithë punonjësve në organizimin politik, ekonomik e shoqëror të Vendlit.

Neni 4 Republika u një dhe e pandare, një dhe zhvillon autonomine lokale; kryen, në shërbimet që varen nga shteti, dedecentralizimin administrativ me të gjere; i përshat parimet dhe metodat e legjislativitetit të saj me kërkesat e autonomisë dhe të decentralizimit.

Neni 6 Republika kujdeset me norma të posaçme për minoritetet gjuësore.

Neni 7 Shteti dhe Kisha katolike, janë, secili në fushën e vet, të pavarur dhe sovranë. Marrëdhëniet e tyre rregullohen nga Paktet e Lateranos. Ndryshimet e Pakteve, të pranuar nga të dy palët, nuk kërkojnë procedurë rishikimi të Kushtetutës.

Neni 8 Të gjitha besimet fetare janë njësoj të barabarta përpara ligjit.

Besimet fetare, të ndryshme nga ai katolik, kanë të drejtë të organizohen sipas statuteve të veta, për aq sa këto nuk vijnë në kundërshtim me rëndin juridik italian.

Marrëdhëniet e tyre me shtetin rregullohen me ligj mbi bazën e marrëveshjeve me përfundim të përfundimtar.

Neni 9 Republika nxit zhvillimin e kulturës dhe kërkimit shkencor e teknik. Ajo kujdeset për mjedisin dhe pasuritë historike e artistike të Kombit.

Neni 10 Rendi juridik italian u përshatet normave të së drejtës nderkombëtare përgjithësisht të pranuar. Gjendja juridike e shtetasit të huaj rregullohet me ligj, në pajtim me normat dhe traktatet nderkombëtare. Shtetasi i huaj, të cilit në vendin e vet i ndalohej ushtrimi i lirisë demokratike të garantuar nga Kushtetuta italiane, ka të drejtë strehimi në territorin e Republikës, sipas kushteve të përcaktuara me ligj. Nuk lejohet ekstradimi i shtetasit të huaj për vepra penale politike.

Neni 11 Italia e hedh poshtë luftën si instrument cenimi të lirisë së popujve të tjere dhe si mjet zgjidhjeje të mosmarrëveshjeve nderkombëtare, prandaj, në kushte barazie me shtetet e tjera, kufizime të sovranitetit për aq sa janë të nevojshme për një rend që të sigurojë paqen dhe drejtësinë ndërmjet Kombeve; ajo incurajon dhe favorizon organizatat nderkombëtare që kanë këte qëllim.

Neni 12 Flamuri i Republikës është tringjyresci italian: i gjelër, i bardhë dhe i kuq, me tre shiritë vertikale me permasa të barabarta. Pjesa e parë të drejtat dhe detyrat e shtetasve

KREU I MARRËDHËNIET CIVILE

Neni 13 Liria vetjake nuk mund të dhunohet. Nuk lejohet asnjë formë burgosjeje, inspektimi ose kontrolli vetjak, dhe as ndonjë kufizim tjetër i çfaredoshëm i lirisë vetjake, përveçse me një akt të arsyetuar të autoritetit gjuësor dhe vetëm në rastet dhe menyrat e parashikuara me ligj.

Në rastet të jashtëzakonshme domosdoshmerie dhe urgjence, të përcaktuara shprehimisht me ligj, autoriteti i sigurimit publik mund të marrë masa të perkohshme, të cilat brenda 48 orëve duhet t'i njoftohen autoritetit gjuësor dhe, në rast se ky nuk i sanksionon brenda 48 orëve pasardhese, quhen të shfuqizuara dhe mbeten pa efekt.

Ndeshkohet çdo dhunë fizike ose morale ndaj atyre personave që sidocofte u nënshtrohen kufizimeve të lirisë. Me ligj caktohen kufijte maksimale të paraburgimit.

Neni 14 Banesa nuk mund të dunohet. Në të nuk mund të kryhen kontrolle ose bastisje a sekuestruara, përvetse në rastet dhe menyrat e percaktuara me ligj, sipas garancive të parashikuara për arsye shëndetësore dhe të sigurimit publik ose për qëllime ekonomike e fiskale rregullohen me ligje të posacme.

Neni 15 Liria dhe fshehtësia e korrespondencës dhe e çdo forme tjetër komunikimi nuk mund të dhunohen. Kufizimi i tyre mund të bëhet vetëm me një akt të autoritetit gjyqësor me garancitë e percaktuara me ligj.

Neni 16 Çdo shtetas mund të televize e të qëndrojnë lirish në çdo pjesë të territorit kombëtar, me përjashtim të kufizimeve që ligji cakton në përjthetësi për shkakë shëndetësore ose sigurimi. Asnjë kufizim nuk mund të vëhet duke u nisur nga arsye politike.

Çdo shtetas është i lire të dalë nga territori i Republikës dhe të kthehet në të, përvetse kur ka detyrime ligjore.

Neni 17 Shtetasit kanë të drejtë të tubohen paqesisht dhe pa armë. Për tubimet, edhe në një vend të hapur për publikun, nuk kërkohet njëjtim paraprak. Për tubime në vende publike duhen njëjtuar paraprakisht autoritetet, të cilat mund t'i ndalojnë vetëm për shkakë të vertetshme sigurimi ose paprekshmerie publike.

Neni 18 Shtetasit kanë të drejtë të organizohen lirish, pa autorizim, për qëllime që nuk u ndalohen individëve nga ligji penal. Ndalohen shoqatat e fshehta dhe ato që ndjekin, qoftë edhe terthorazi, synime politike nëpërmjet organizimeve të natyrshme ushtarake.

Neni 19 Të gjithë kanë të drejtë të manifestojnë lirish besimin e vetë fetar në çfaredo forme, individuale ose kolektive, të propagandojnë ato dhe të ushtrojnë kultin përkatës privatisht a publikisht, me kusht që të mos jenë rite në kundërshtim në moralin shoqëror.

Neni 20 Karakteri kishtar dhe qëllimi fetar ose i kultit i një shoqate a institucioni nuk mund të jenë shkak për kufizime të posacme legjislativë, për dhe as për barra të posacme fiskale formirnin aftesinë juridike dhe çdo formë të vepërimtarisë së saj.

Neni 21 Të gjithë kanë të drejtë të shprehin lirish mendimin e vetë me fjale, me shkrim dhe me çdo mjet tjetër përhapjeje.

Shtypi nuk mund t'u nënshtrohet autorizimeve ose censurave. Mund të kryhet sekuestrim vetëm në një akt të arsyetuar të autoritetit gjyqësor në rast krimesh, për të cilat ligji për shtypin e autorizon atë shprehimisht, ose në rastin e shkeljes së normave që vete ligji parashikon për përcaktimin e përgjegjesve.

Në rastet e tilla, kur ka urgjencë të domosdoshme dhe nuk është e mundur nderhyrja në kohë e autoritetit gjyqësor, sekuestrimi i shtypit periodik mund të kryhet nga oficerë të policisë gjyqësore, të cilët menjëherë, dhe gjithmone brenda 24 orëve, duhet të njohë autoritetin gjyqësor.

Në rast se ky i fundit nuk sanksionon atë brenda 24 orëve pasardhëse, sekuestrimi konsiderohet shfukizuar dhe pa kurrferë efekti.

Ligji mund të vendosë, me norma të karakterit të përgjithshëm që të behen publike mietet e financimit të shtypit periodik.

Ndalohen botimet me shtyp, shfaqjet dhe të gjitha manifestimet e tjera në kundërshtim me moralin shoqëror. Ligji cakton masat e përshtatshme për parandalimin dhe ndeshkimin e shkeljeve.

Neni 22 Askut nuk mund t'i hiqen, për shkakë politike, zotesia juridike shtetësia, emri.

Neni 23 Asnjë detyrim personal ose pasuror nuk mund të ventoset në baze të ligjit.

Neni 24 Të gjithë mund t'i drejtohen gjykates për mbrojtjen e të drejtave dhe interesave të tyre të ligjshme.

Mbrojtja është një e drejtë që nuk mund të dhunohet në gjendje e fazë të procesit. Personat që nuk janë në gjendje, u sigurohen, me institutet posacme, mjetet për të vepëruar dhe për t'u mbrojtur përparat juridiksioni. Ligji përcakton kushtet dhe menyrat për ndreqjen e gabimeve gjyqësore.

Neni 25 Askut nuk mund t'i ndryshohet gjyqtari i natyrshëm i paracaktuar me ligj.

Askush nuk mund të denohet, vetë në beze të një ligji që të ketë hyrë në fuqi përparat kryerjes së vepës. Askush nuk mund t'u nënshtrohet masave të sigurimit, vetë në rastet e parashikuara në ligj.

Neni 26 Ekstradimi i shtetasit mund të lejohet vetëm nëse është i parashikuar shprehimisht në konventat nderkombetare . Ekstradimi nuk mund të lejohet në asnjë rast për vepra penale politike.

Neni 27 Përgjegjësia penale është vetjake. I pandehuri nuk konsiderohet fajtor deri në denimin e perfundimtar. Denimet nuk mund të jenë trajtime në kundërshtim me ndjenjat njerëzore dhe duhet të synojnë në riedukimin e të denuarit. Nuk lejohet denimi me vdekje, përveç rasteve të parashikuara nga ligjet ushtarake të kohës së luftës.

Neni 28 Funkionaret dhe nepunësit e Shtetit dhe të institucioneve publike janë përgjegjës drejtpërdrejtë, sipas legjeve penale, civile dhe administrative, për veprimet e kryera duke shkelur të drejtat. Në raste të tilla përgjegjësia civile shtrihet të Shteti dhe tek institucionet publike.

KREU II MARREDHENIET ETIKO-SHOQERORE

Neni 29 Republika njeh të drejtat e familjes si shoqëri natyrore e bazuar në martesën. Martesa rregullohet mbi bazën e barazisë morale e juridike të bashkeshortëve, brenda kufijve të caktuar me ligj për garantimin e unitetit familjar.

Neni 30 Është detyrë dhe e drejtë e prindërve mbajtja, arsimimi dhe edukimi i fëmijëve, edhe kur kanë lindur jashtë martesës. Në rastet e pazotesisë së prindërve, ligji do të përcaktojë menyrat se si do të kryhen detyrat që u ngarkohen atyre. Ligji u siguron fëmijëve të lindur jashtë martesës çdo mbrojtje juridike e shoqërore, në pajtim me të drejtat e anëtarëve të familjes së ligjshme. Ligji përcakton normat dhe kufijtë për kerkimin e atesise.

Neni 31 Republika lehtëson me masa ekonomike dhe përkujdesje të tjera krijimin e familjes dhe plotësimin e detyrave perkatese, me një vëmendje të veçantë për fëmijet e medha. Ajo mbron nënën, fëmijet dhe të rinjtë, duke favorizuar institutet e nevojshme për këtë qëllim.

Neni 32 Republika kujdeset për shëndetin si një e drejtë themelore e individit dhe një interes i kolektivitetit, dhe garanton mjekime falas të skamurit. Aaskush nuk mund të detyrohet për një

trajtim shëndetësor të përcaktuar vetëm me dispozitë ligjore. Ligji në asnjë rast nuk mund të shkele kufijtë që imponon respekti për njeriun.

Neni 33 Ari dhe shkenca janë të lira dhe i lire është mesimi i tyre. Republika cakton normat e përgjithshme për arsimin dhe krijon shkollat shtetërore për të gjitha rendet dhe shkallët. Institucionet dhe privatet kanë të drejtë të krijojnë shkollat dhe institutet edukimi, pa shpenzime për Shtetin.

Ligji, në përcaktimin e të drejtave dhe detyrimeve të shkollave shtetërore që Kerkojnë status të barabartë, duhet t'u sigurojë atyre siguri të plote dhe nxënësve të tyre një trajtim shkollor të barazvlefshëm në atë të nxënësve të shkollave shtetërore.

Është i detyrueshëm një provim shtetëror për pranimin në shkollat e çfaredo rendi dhe shkallë ose për perfundimin e tyre dhe përmirësimin në ushtrimin e profesionit. Institucionet e kulturës së lartë, universitetet dhe akademite, kanë të drejtë të vendosin vetë një rend autonom brenda kufijve të përcaktuara nga ligjet e Shtetit.

Neni 34 Shkolla është e hapur për të gjithë. Arsimi i ulët, i dhënë të pakten për tërë vjet, është i detyrueshëm dhe falas. Ata që janë të aftë dhe që e meritojnë, edhe pse nuk i kanë mundësitë kanë të drejtë të arrijnë shkollat me të larta të studimeve.

KREU III RAPORTI EKONOMIC

Neni 35 Republika kontrollon punën në të gjitha format e aplikimit e sajë. Kuron formimin dhe scrijten profesionale të punetoreve. Nxit dhe favorizon marreveshjet dhe organizatat internacionale që kerkojnë të bëjnë të njohur dhe të rregullojnë të drejtat e punës. Njëh lirine e emigracionit, sipas detyrimeve të vendosura nga ligje në interesin e përgjithshëm, , dhe kontrollon punën e Italianeve jashtë.

Neni 36 Punetori ka të drejtën e një pagese në përpjestim me kualitetin dhe sasine e punës së tij dhe në çdo rast e mjaftueshme për të siguruar vetes dhe familjes së tij një ekzistencë të lire e me dinjitet maksimumi i orëve të punës ditore janë të përcaktuara me ligj. Punetori ka të drejtën e pushimit javorë dhe pushimeve vjetore të paguara nga të cilat nuk mund të heqë dorë.

Neni 37 Gruaja qe punan ka te njejtat te drejta dhe barazi pune te njejtën page qe kane edhe punetoret. Hushtet e punes duhet te lejojne permbushjen e funksionit te saje esencial familjare dhe sigurimin per femijen dhe nenen, dhe nje mbrojtje te pershtateshme e speciale. Ligji stabilizon limitin minimal te mashës per pune te paguar Republika kontrollan punen e te miturve me norma specifike dhe u garanton atyre ne punen e barabarte, te drejten e barazise se pages.

Neni 38 Cdo shtetas i paafte per pune dhe pa mjetet e nevojshme per te jetuare ka te drejte per mbajtjen dhe asistencen shoqerore. Punonjesit kane te drejte qe te parashikohen dhe te sigurohen me mjete te pershtateshme per kerkesat e tyre jetike ne rast fatkeqesie, semundjeje, invaliditeti dhe pleqerie, papunesie pa dashje. Te paafte dhe te gjymtuarit kane te drejte per edukimin dhe pergatitjen profesionale. Per detyrat e parashikuara ne kete nen perkujdesen organe dhe institutet te ngritura ose te integruara nga Shteti. Asistenca private eshte e lire.

Neni 39 Organizimi sindikal eshte i lire. Sindikatave nuk mund t'u caktohet asnje detyrim, pervec regjistrimit te tyre prane zyraeve lokale a qendrore, sipas normave te ligjit. Kusht per regjistrimin eshte qe statutet e sindikatave te sanksionojne nje rregullim te brendshem mbi baza demokratike. Sindikatat e regjistruara kane personalitet juridik. Te perfaqesuara si nje trup i vetem ne perjesetim me anetaret e tyre, ato mund te nenshkruajne kontrata kolektive pune te detyrueshme per te gjithë pjesetanaret e kategorive te cilave u referohet kontrata.

Neni 40 E drejta per greve ushtrohet ne kuadrin e ligjeve qe e rregullojne.

Neni 41 Nisma ekonomike private eshte e lire. Ajo nuk mund te zhvillohet ne kundershtim me dobine shoqerore ose ne menyre qe i sjell dem sigurise, lirise, dinjitetit njerezor. Ligji percakton programet dhe kontrollat e duhura qe veprimtaria ekonomike publike e private te mund te drejtohet e te bashkerendhoet per qellime shoqerore.

Neni 42 Prona eshte publike ose private. Pasurite ekonomike u perkasin Shtetit, institucioneve ose privateve. Prona private njihet dhe garanttohet nga ligji, i cili percakton menytrat e fitimit te saj, te gizimit dhe kufite e saj, me qellim

qe te sigurohet funksioni i saj shoqeror dhe qe ajo te behet e arritshme per te gjithë. Prona private mund te shpronsohet per shkaqe te interesit te pergjithshem, ne rastet e parashikuara nga ligji dhe kundrejt shperblimit. Ligji percakton normat dhe kufijte e trashegimise ligjore e me testament dhe te drejtat e Shtetit mbi trashegimite.

Neni 43 Per synime te nje dobie te pergjithshme ligji mund te rezervojë qe ne fillim ose te kalojë, me ane shpronësimit dhe kundrejt shperblimit, ne dobi te Shtetit, te institucioneve publike ose te bashkesive punonjeshish ose perdoruesish, ndermarrje te caktuara ose kategori ndermarrjesh qe kane te bëjne me sherbime publike thelbesore ose me burime energji a me situatë monopoli ne te cilat te mbizoterojë interesi i pergjithshem.

Neni 44 Me quellim qe te arrihet shfrytëzimi racional i tokes dhe te vendosen marredhenie te drejta shoqerore, ligji I imponon detyrime prones private mbi token. Cakton kufij per shtrirjen e saj sipas krahinave dhe zonave bujqesore, inkurajon dhe imponon bonifikimin e tokave, chnderrimin e latifondeve dhe rimekembjen e njesive prodhuese; mdihmon pronen e vogel dhe te mesme. Ligji percakton masa ne favor te zonave malore.

Neni 45 Republika njeh funksionin shoqeror te koopermit me karakter ndihme te ndersjelle dhe pa synime spekulimi privat. Ligji inkurajon dhe favorizon rritjen e tij me mjetet me te pershtateshme dhe verifikon, me kontrollat e duhura, karakterin dhe qellimet e tij. Ligji parashikon masa per mbrojtjen dhe zhvillimin e artizanatit.

Neni 46 Me synimin e ngritjes ekonomike e shoqerore te punes dhe ne harmoni me kerkesat e prodhimit, Republika njeh te drejten e punonjesve per te bashkepunuuar, ne menytrat dhe ne kufijte e caktuar nga ligji, ne administrimin e ndermarrjeve.

Neni 47 Republika inkurajon dhe mbron kursimet ne te gjitha format e tyre; disiplinon, bashkerendon dhe kontrollon ushtrimin e kreditit. Ajo favorizon perdorimin e kursimeve popullore per pronesine mbi banesen, per pronesine e drejtperdrejte ne bujqesi dhe per investimin aksionar te drejtperdrejte dhe te tertohorte ne komplekset e medha prodhuese te vendit.

KREU IV MARREDHENIET POLITIKE

Neni 48 Jane zgjedhes te gjithë shtetasit, burra e gra, qe kane mbushur moshen madhore. Vota eshte vetjake dhe e barabarte, e lire dhe e fshehte. Ushtrimi i saj eshte detyre qytetare. E drejta e votes nuk mund te kufizohet vecse per pazotesi civile ose si pasoje e nje vendimi penal te formes se prere dhe ne rastet e padenjesise morale te percaktuara me ligj.

Neni 49 Te gjithë shtetasit kane te drejte te organizohen lirisht ne parti per te kontribuar me metoda demokratike ne percaktimin e politikës kombetare.

Neni 50 Te gjithë shtetasit mund t'u drejtojnë peticione Dhomave per te kerkuar masa legjislative ose per te parashtruar nevoja te perbashketa.

Neni 51 Te gjithë shtetasit te te dy sekseve mund te marrin pjese ne poste publike ose ne funksione te zgjedhshme ne kushte barazie, sipas kerkesave te percaktuara me ligj. Ligji mundet, per pranimin ne postet publike dhe ne funksione te zgjedhshme te barazoje me shtetasit vendas

italianet qe nuk i perkasin republikes. Kushdo qe eshte caktuar ne funksione publike te zgjedhshme ka te drejte te disponoje kohen e nevojshme per kryerjen e tyre dhe te rroje vendin e tij te punes.

Neni 52 Mbrojtja e Atdheut eshte detyre e shenjte e shtetasit. Sherbimi ushtarak eshte i detyrueshem ne kufijte dhe menytrat e percaktuara ligj.

Kryerja e tij nuk paragjykon poziten ne pune te shtetasit, as ushtrimin e te drejtave politike. Organizimi i Forcave te Armatosura i pergjigjet frymes demokratike i Republikës.

Neni 53 Te gjithë kane per detyre te kontribuojne ne shpenzimet publike sipas aftesise se tyre kontribuuese. Sistemi fiskal ndertohtet me kriteret progresiviteti.

Neni 54 Te gjithë shtetasit kane per detyre te jene besnike ndaj Republikës ethe te respektojnë Kushtetuten dhe ligjet. Shtetasit te cileve u jane besuar funksione publike kane per detyre te kryejne me sisispline dhe nder, duke bere betim ne rastet e percaktuara me ligj.

بكل شرف اتقدم بتحيايى الخالصة لكل المشرفين على هذا الاعلان الذى يخص انتهاء الدوة الاولى لدستور الجمهورية الايطاليو الذى قيل عنه " إنه اثر علمى" يعبر عن القيم الفكرية و الاجتماعية و التي ينبثق منها بشكل مجرد حماية شرف الاسان طبيقا
للفصل ٣ من الدستور بدون تفريق في الجنس و العرق و الدين و ....
و لأجل هذه الأسباب اعبر عن تقديري لترجمة دستورنا الى مختلف اللغات كي يتمكن كل تاقا
نمين في الديار الايطالية من احترام القاتون في اطار الأدماج من فهم معنى اتحياة و فهم الحقوق و اتواجبات تحت
شعار الديمقراطية و
اتحرية .
اتمنى ان من القارئ الأخذ بعين الاعتبار هذه القيم الدستورية لأنها قيم اتسانية مع العلم بان كل بلد ديمقراطي
يامن جيدا
بقوة الحق الذي يشرف ويبني وليس بحق القوة الذي يقتل ويهدم .

Dott. Piero Cesari
Il Prefetto della Provincia di Frosinone

الدستور قاتون أعلى للدولة وقانون القوانين المتضمن تتقواعد الأساسية للأدماج , و معرفة هذه القوانين قاعدة
لأجل
التعايش المتحضر.
للأغلبية هذا الأعلان مناسبة لفهم الدستور الايطالي باللغة الأم بكلمات شفاقة تصت الى اعماق المشكل بلغة
مفهومة مع
عدم تغيير مفهومه القائم من ٦٠ عام , ومع التمني في ان يكون اعلانا ايجابيا وعميقا ومنتجا . واتوجة من خلاله
خصوصا الى الشباب الايطالي وغير الايطالي , لفهم وبعمق قيم هذه الوتيفة الدستورية الغالية وحمايتها كفكر وثقافة
لأجل التعايش واستقبال الأخر وتخطي الحكم دون تاكادو بعيدا عن التفريق والتعدي على الأخر.
بنا مستقل يعمه السلام و الأتحاد و الأتحاد و ايطاليا و اوروبا وجميع العالم في يد الجميع ودون استنتنا

Dott. Mario Mandarelli
Dirigente dell'Ufficio Scolastico Provinciale di Frosinone

هذه المبادرة متصلة بعمق بقرار تشريف هذه الذكرى ٦٠ لتوقيع هذا الدستور والتي تأتي بتكريم القاتون الأساسي
كثمرة
ه دى علمنا لأستقبال هذه المناسبة واستغلالها لأثارة اتباه الناس لواقع الأحداث وتشابك القيم الأساسية
التي يعبر عنها بقاء هذا النص قائما معتمدا على بناء وتطوير مجتمعا.
ايطانيا تتقدم اليوم كباقي الدول الأوروبية التي تستقبل عدد هام من المهاجرين وعمالة فروزنزن مثلاً
وكباقي العمالات
لأحظ ارتفاع عدد الأسر المهاجرة , طلبية العلم, و و وبالتالي اتناج المصالح واتخدمات المتعتقة بالسكان
الجدد.
نحن المسؤولين عتينا حثق قوانين سياسية لأجل إدماج المهاجر المقيم بطريقة قانونية مع احترام الحقوق
و الواجبات
المنبتقة من المنهج الديمقراطي تبعاً للقانون , وهذا هو سر نجاح قيادتنا المعارض للعنصرية و و .
نوجه شكر خاص وتهنئة لأغلبية المهاجرين العاملين بجد وشرف بالديار الايطالية وشكر خاص للقيادة
المحلية لمدى
اهتمامها لتوسيع وتكبير مجتمع متعدد الثقافات.

Francesco Scalia
Il Presidente della
Provincia di Frosinone

Anna Salomè Coppotelli
Assessore alle
Politiche Sociali
Regione Lazio

Franco Tanevini
Consigliere Delegato alle
Politiche Migratorie
Provincia di Frosinone

تنظم أوضاع الأجنبي القانونية وفقا للقانون وطبقا للقواعد والمواثيق الدولية.

للأجنبي، الذي مُنح في بلاده من الممارسة الفعلية للحريات الديمقراطية التي يضمنها الدستور الإيطالي، حق الحصول على اللجوء على أراضي الجمهورية، طبقا للشروط المنصوص عليها في القانون. لا يجوز تسليم الأجنبي إلى بلاده الأصلي بسبب جنایات سياسية.

المادة 11

إيطاليا تتبذ الحرب كأداة لإنتهاك حرية الشعوب الأخرى، ووسيلة لحل الخلافات الدولية؛ وتوافق، ضمن أوضاع مساواة مع الدول الأخرى، على وضع القيود الضرورية للسيادة من أجل التوصل إلى تنظيم يؤمن السلام والعدالة بين الأمم؛ وتشجع المنظمات الدولية التي تتفق إلى هذا الهدف وتدعمه.

المادة 12

علم الجمهورية هو مثلث الألوان الإيطالي: أخضر، أبيض فأحمر، وهو ثلاثة أقسام عمودية متساوية.

الجزء الأول

حقوق وواجبات المواطنين

عنوان 1

العلاقات المدنية

المادة 13

الحرية الشخصية حرمة لا تُنتهك. لا يجوز أي شكل من الاعتقال أو التحري أو التفتيش الشخصي، ولا أي تقييد آخر للحرية الشخصية، إلا بموجب أمر معلل صادر عن السلطات القضائية، وذلك وفقا للأحوال والصيغ التي ينص عليها القانون. في الحالات الاستثنائية الضرورية والملحة، المشار إليها صراحة في القانون، يمكن لسلطات الأمن العام إتخاذ إجراءات مؤقتة يجب أن يتم إعلام السلطات القضائية بها خلال ثمان وأربعين ساعة، وفي حال عدم مصادقة هذه السلطات عليها خلال الساعات الثماني والأربعين اللاحقة، تصبح ملغاة ودون أي مفعول. يُعاقب أي عنف جسدي ومعنوي للأشخاص الخاضعين لتقييد حرياتهم. القانون يحدد المدة القصوى للسجن الوقائي.

المادة 14

المنزل حرمة لا تُنتهك. لا يمكن إجراء التحري أو التفتيش أو الحجز إلا وفقا للأحوال والطرق المبينة في القانون و طبقا للضمانات المفروضة لحماية الحرية الشخصية. التحقيقات والتحريات لأسباب تتعلق بالصحة والسلامة العامة أو لغايات اقتصادية وضريبية منظمة بقوانين خاصة.

المادة 15

حرية وسرية المراسلة وكل أنواع الاتصال الأخرى لا تُنتهكان. لا يمكن وضع قيود عليها إلا بقرار معلل صادر عن السلطات القضائية ومع الضمانات التي ينص عليها القانون.

المادة 16

لكل مواطن حق التنقل والإقامة بحرية فوق أي جزء من التراب الوطني، مع احترام القيود التي يضعها القانون لإحتياجات تتعلق بالصحة والأمن. لا يمكن وضع أي تقييد لأسباب سياسية. كل مواطن حر في مغادرة أراضي الجمهورية والعودة إليها، شرط الإبقاء على الالتزامات القانونية.

المبادئ الأساسية

المادة 1

إيطاليا جمهورية ديمقراطية قائمة على العمل. السيادة ملك للشعب، يمارسها وفقا لصيغة الدستور ضمن حدوده.

المادة 2

الجمهورية تعترف وتضمن حقوق الإنسان الغير قابلة للإنتهاك، أكان فردا أم عضوا في تشكيلات اجتماعية بطور من خلالها شخصيته، كما تقضي بالالتزام بواجب التضامن السياسي، الاقتصادي والاجتماعي الذي لايجوز مخالفته.

المادة 3

لكل المواطنين نفس القدر من الكرامة الاجتماعية، وهم سواء أمام القانون دون تمييز في الجنس أو العرق أو اللغة أو الدين أو الأفكار السياسية أو الأوضاع الشخصية والاجتماعية. واجب على الجمهورية إزالة جميع العوائق الاقتصادية والاجتماعية التي تحد فعليا من حرية المواطنين والمساواة بينهم وتحول دون التنمية التامة للشخصية الإنسانية ودون المشاركة الفعلية لجميع العاملين في التنظيم السياسي والاقتصادي والاجتماعي للبلاد.

المادة 4

الجمهورية تعترف بحق العمل لجميع المواطنين. وتؤمن الشروط الكفيلة بتحقيق ذلك. على كل مواطن، وفقا لإمكانياته الخاصة وإختياره الشخصي، ممارسة نشاط أو عمل يساهم في التقدم المادي والروحي للمجتمع.

المادة 5

الجمهورية وحدة لا تتجزأ، تعترف بالإدارات الذاتية المحلية وتدعمها؛ وتحقق في المراق الواقعة على عائق الدولة أقصى أشكال الإدارة اللامركزية؛ وتجعل مبادئ تشريعاتها وأساليبها متلائمة مع مقتضيات الإدارة الذاتية واللامركزية.

المادة 6

الدولة تحمي الأقليات اللغوية بواسطة إجراءات مناسبة.

المادة 7

الدولة والكنيسة الكاثوليكية، كل واحدة ضمن النظام الخاص به، كيانان سيدان مستقلان. تنظم العلاقات بينهما إتفاقيات ثنائية، مقبولة من قبل الطرفين، التغيرات في هذه الإتفاقيات لا تتطلب مراجعة في الدستور.

المادة 8

جميع العقائد الدينية حرة بالتساوي أمام القانون. للعقائد الدينية الغير الكاثوليكية حق تنظيم نفسها وفقا لتشريعاتها الخاصة، ما دامت لا تتضارب مع النظام القضائي الإيطالي. تنظم علاقاتها مع الدولة وفقا للقانون وعلى أساس إتفاقات مع ممثلي كل منها.

المادة 9

الجمهورية تشجع الثقافة والبحث العلمي والتقني. وتحمي البيئة والتراث التاريخي والفني للأمة.

المادة 10

النظام القضائي الإيطالي يتناسب والقوانين الدولية المعترف بها عموما

خلال مؤسسات خاصة، الوسائل اللازمة للدفاع عن أنفسهم أمام كل من السلطات القضائية. يحدد القانون شروط التعويض عن الأخطاء القضائية وكيفيةها.

المادة 25

لا يمكن تحويل أي شخص عن القاضي الأصلي الذي يعينه القانون. لا يمكن معاقبة شخص ما إلا استنادا إلى قانون نافذ قبل ارتكاب الجرم. لا يمكن إخضاع أي شخص لإجراءات أمنية إلا في الأحوال المنصوص عليها في القانون.

المادة 26

ترجيل المواطن وتسليمه إلى سلطات بلاده يمكن السماح به فقط في الحالات المنصوص عليها قانونيا، والمنصوص عليها صراحة في المواثيق الدولية. ولا يمكن في أي من الأحوال، تسليم المواطن إلى سلطات بلاده بسبب جرائم سياسية.

المادة 27

المسؤولية الجنائية شخصية. لا يعتبر المتهم مذنباً إلا بعد صدور الحكم النهائي. لا يمكن أن تتضمن العقوبات معاملة تتعارض مع كرامة الإنسان، ويجب أن تستهدف إعادة تأهيل المحكوم. لا يُسمح بإزالة حكم الإعدام إلا في الأحوال التي تنص عليها القوانين العسكرية أثناء الحرب.

المادة 28

الموظفون والعاملون في الدولة وفي المؤسسات العامة مسؤولون مباشرة عن أعمالهم المخالفة للقوانين، طبقاً للقوانين الجنائية والمدنية والإدارية. في هذه الأحوال تتناول المسؤولية المدنية كلا من الدولة والمؤسسات العامة.

عنوان 2

العلاقات الاخلاقية - الاجتماعية

المادة 29

تعترف الجمهورية بحقوق العائلة بصفتها مجتمعاً طبيعياً قائماً على الزواج. يقوم الزواج على المساواة الأخلاقية والقانونية للزوجين، مع الحفاظ على الشروط التي ينص عليها القانون لضمان الوحدة العائلية.

المادة 30

من واجب الوالدين ومن حقهم إغالة أطفالهم وتربيتهم وتعليمهم، وإن ولدوا خارج الزواج. في حال عجز الوالدين، يأخذ القانون على عاتقه مهمة إنجاز واجباتهم. يؤمن القانون للأطفال المولودين خارج الزواج جميع الضمانات القانونية والاجتماعية المنسجمة مع حقوق أعضاء العائلة الشرعية. يحدد القانون قواعد البحث عن الأبوة وشروطه.

المادة 31

الجمهورية تسهل، عبر إجراءات إقتصادية وسواها من سبل الرعاية، تشكيل العائلة وممارستها الواجبات الخاصة بها، مع اهتمام خاص بالعائلات الكبيرة العدد. الأمومة والطفولة والشبيبة في حمى الجمهورية التي تدعم المؤسسات الضرورية لهذا الغرض.

المادة 17

للمواطنين حق الإجتتماع سلمياً ودون أسلحة. بالنسبة للاجتماعات ولو في أماكن عومية لا يلزم أي اشعار مسبق. بالنسبة إلى الاجتماعات التي تُعقد في أماكن عامة، ينبغي تقديم إشعار مسبق إلى السلطات، التي يمكنها منعها للأسباب متعلقة بسلامة والسلامة العامة.

المادة 18

للمواطنين حق تأسيس الجمعيات بصورة حرة، ودون طلب ترخيص رسمي، وذلك لأهداف غير ممنوعة على الأفراد. وفقاً لقانون القضائي الجمعيات السرية ممنوعة وكذلك التي تسعى، ولو بشكل غير مباشر، إلى أهداف سياسية عبر تنظيمات ذات طابع عسكري.

المادة 19

لجميع حق ممارسة معتقداتهم الدينية بحرية وبأي شكل، فردي أو جماعي، والدعاية له وممارسة شعائره في الحياة الخاصة وعلناً، شرط أن لا تتنافى طوقسه مع الآداب.

المادة 20

لا يمكن أن يشكل الطابع الكنسي وغيابه الدين والعبادة لمنظمة أو مؤسسة ما، سبباً لفرض قيود قانونية خاصة عليها، ولا لفرض أعباء ضريبية على إنشائها، على أهلكها القانونية أو على أي من نشاطاتها.

المادة 21

لجميع حق إبداء الراي بحرية قولاً وكتابة أو بأية وسيلة من وسائل الأخرى.

الصحافة لا تخضع لإذن أو رقابة.

يمكن القيام بالحجز فقط بموجب قرار معلل صادر عن السلطات القضائية وفي حال وقوع جريمة، على أن يسمح قانون الصحافة صراحة بذلك، أو في حال إنتهاك القواعد التي يفرضها القانون نفسه بالنسبة إلى الكشف عن المسؤولين.

في تلك الأحوال، حينما تكون هناك ضرورة ملحة. ويتعذر تدخل السلطات القضائية في الوقت المناسب، يمكن لمسؤولي الشرطة القضائية تنفيذ الحجز على الصحافة الدورية، ويتوجب تبليغ السلطات القضائية مباشرة، وفي خلال أربع وعشرين ساعة. إن لم تصادق هذه السلطات على التبليغ خلال الساعات الأربع والعشرين التالية، يُسحب الحجز ويُعتبر ملغياً ومجرداً من أي مفعول.

يجوز للقانون أن يحدد، بواسطة ضوابط عامة، هوية مصادر تمويل الصحافة الدورية.

يمنع نشر المنشورات والمطبوعات الخاصة بالعروض الفنية وكل التظاهرات الأخرى المناقبة للأخلاق العامة. يحدد القانون الإجراءات الكفيلة بتجنب الإنتهكات وقمعها.

المادة 22

لا يحرم أي شخص من أهليته القانونية ومن جنسيته وإسمه لأسباب سياسية.

المادة 23

لا يمكن فرض أي إلزام على الشخص أو على الملكية إلا على أساس القانون.

المادة 24

لجميع حق اللجوء إلى المحكمة من أجل الدفاع عن حقوقهم الخاصة ومصالحهم المشروعة. الدفاع حق لا يقبل الإنتهاك في أي من مراحل الدعوى القضائية ودرجاتها. تؤمن للأشخاص غير القادرين مادياً، من

لكل مواطن عاجز عن العمل ومحروم من وسائل العيش الضرورية حق الإعالة والرعاية الإجتماعية.
للمعامل الحق أن تضمن لهم مسبقاً وتؤمن سبل عيش متناسب مع احتياجاتهم المعيشية في حال حادث أو مرض أو عاهة، في الشيفوخة وفي حال البطالة الخارجة عن إرادتهم.
للمعاجزين والمعوقين الحق في التعليم والتأهيل المهني.
الواجبات المنصوص عليها في هذه المادة تكفلها هيئات ومؤسسات تنشئها الدولة أو تدعمها.
الرعاية الخاصة حرة.

التنظيم النقابي حر.
لا تخضع النقابات لإي إزام آخر عدا تسجيلها لدى المكاتب الرسمية المحلية أو المركزية طبقاً للقانون.
يشترط التسجيل أن تقر القوانين الأساسية للنقابات نظاماً داخلياً ذا قاعدة ديمقراطية.
للنقابات المسجلة شخصية قانونية. يمكن للنقابات، الممثلة بصورة موحدة حسب نسبة عدد أعضائها، إبرام عقود عمل جماعية ذات مفعول إلزامي لجميع المنتسبين إلى الفئات المشار إليها في العقد.

يُملّس حق الإضراب ضمن القوانين التي تنظمه.

المبادرة الاقتصادية الخاصة حرة.
لا يمكن ممارستها بما يتعارض مع المنفعة الإجتماعية أو بصورة تسيئ إلى الأمن والحرية والكرامة الإنسانية.
يحدد القانون البرامج والشروط المناسبة لتوجيه النشاطات الاقتصادية العامة والخاصة نحو أهداف إجتماعية ولتنسيقها.

الملكية هي عامة أو خاصة. والمكتسبات هي ملك الدولة أو المؤسسات أو الخواص.
الملكية الخاصة معترف بها ومضمونة في القانون الذي يحدد طرق اكتسابها والتمتع بها وحدودها، بهدف ضمان دورها الإجتماعي وجعلها في متناول الجميع.
يجوز نزع الملكية الخاصة لأسباب تتعلق بالمصلحة العامة في الأحوال المنصوص عليها في القانون، شرط التعويض عنها.
ينص القانون على القواعد والشروط الخاصة بالإرث الشرعي والموصى به، وبحقوق الدولة من الميراث.

يجوز للقانون، لأهداف ذات منفعة عامة، أن يخصص أصلاً أو يحول إلى الدولة أو إلى مؤسسات عامة أو إلى جماعات عمال أو مستفيدين، عن طريق نزع الملكية والتعويض، شركات محددة أو فئات من الشركات ذات طابع المصلحة العامة والمتعلقة بخدمات عامة أساسية أو بمصادر الطاقة أو بأوضاع احتكار.

من أجل ضمان استثمار علاني للأرض وإرساء علاقات إجتماعية متساوية، يفرض القانون قيوداً وواجبات على الملكية الخاصة للأرض، ويضع حدوداً لمساحتها وفقاً للأقاليم والمناطق الزراعية. يشجع القانون ويفرض إستصلاح الأراضي وتحول الملكيات الواسعة الرقعة منها وإعادة تشكيل وحدات إنتاجية وتبولى مساعدة الملكيات الصغيرة

تصون الجمهورية الصحة كحق أساسي للأفراد و مصلحة إجتماعية، وتضمن العناية المجانية للمحتاجين.
لا يمكن إجبار أي شخص على الخضوع لعلاج صحي معين إلا بمقتضى القانون. لا يمكن للقانون، في أي حال، تجاوز الحدود المفروضة لإحترام الشخص البشري.

الفنون والعلوم حرة، وتدرسيها حر.
تضع الجمهورية القواعد العامة للتعليم، وتنشئ مدارس حكومية لجميع الأنواع والمستويات.
المؤسسات والخواص لهم الحق في إنشاء مدارس ومعاهد تعليم، دون أعباء على عاتق الدولة.
إن يقوم القانون بتحديد الحقوق والواجبات الخاصة بالمدارس غير الحكومية التي تتطلب المعادلة، عليه أن يضمن لها الحرية الكاملة ولطلابها معاملة مرسية مساوية لمعاملة تلاميذ المدارس الرسمية. يفرض إجراء امتحان رسمي للقبول في مختلف أنواع الدراسة ومستوياتها أو للتخرج منها، وكذلك عند التأهيل من أجل الممارسة المهنية.
تتمتع مؤسسات الثقافة العالية، كالجامعات والأكاديميات، بحق وضع نظم خاصة بها ضمن دائرة قوانين الدولة.

المدرسة مفتوحة أمام الجميع.
التعليم الإبتدائي إلزامي ومجاني، لمدة لا تقل عن ثماني سنوات.
للطلاب الجديرين والمتفوقين، وإن كانوا معوزين، حق الإلتحاق بأعلى مستويات الدراسة.
تطبق الجمهورية هذا الحق من خلال تقديم منح دراسية ومخصصات للمعانات وإجراءات أخرى، ينبغي أن تمنح عبر مبادرات.

العلاقات الاقتصادية

الجمهورية تحمي العمل في جميع أنواعه ومجالاته.
ترعى تأهيل العمال ورفع مستواهم المهني.
تشجع الإتفاقات والمنظمات الدولية الهانفة إلى التأكيد على حقوق العمل وتنظيمه وتدعمها.
تعترف بحرية الهجرة، إلا بما يقتضيه القانون لخدمة المصلحة العامة، وتحمي الشغل الإيطالي في الخارج.

للعامل الحق في أجر مناسب مع كمية عمله ونوعيته، والذي يجب أن يكون على أي حال، كافياً ليؤمن له ولعائلته حياة هوية كريمة.
المدة القصوى ليوم العمل محددة في القانون.
للعامل حق الإستراحة الأسبوعية وعطلة سنوية أجراها مدفوع، لا يمكنه التخلي عنها.

المراة العاملة لها نفس الحقوق، وفي حال تكافؤ العمل، نفس الأجر التي للعامل الذكور.
شرط أن يتفق لها إنجاز مهمتها المنعنية الأساسية، وتؤمن للأب وللطفل حماية خاصة ومناسبة.
يحدد القانون السن الأدنى للقيام بعمل مأجور.
تصون الجمهورية عمل القاصرين عبر شروط خاصة وتضمن لهم، في حال تكافؤ العمل، حق المساواة في الأجر.

لجميع المواطنين حق الانتماء للأحزاب السياسية بحرية من أجل الإسهام ديمقراطياً في تقرير السياسة الوطنية.

المادة 45

تقر الجمهورية بالدور الاجتماعي للتعاونيات ذات المنفعة المتبادلة غير القائمة لغايات المضاربة الخاصة. يشجع القانون نموها ويدعم طابعها وأهدافها بالوسائل الإنسب من خلال إجراءات المراقبة المناسبة. يسهر القانون على رعاية العمل الحرفي التقليدي ونموه.

المادة 50

جميع المواطنين يمكنهم رفع عرائض إلى البرلمان لطلب اتخاذ إجراءات تشريعية أو لعرض إحتياجات عامة.

المادة 51

جميع المواطنين رجالاً و نساءً، لهذا الهدف الجمهورية تعمل باصرار على تساوي الفرص بين الجنسين.

يجوز للقانون أن يمنح الإيطاليين الغير القيمين بالجمهورية نفس حقوق المواطنين الإيطاليين لأجل السماح لهم بتولي الوظائف العمومية والمناصب المنتخبة وفقاً للشروط التي ينص عليها القانون. لكل من يدعى إلى تولي وظيفة عامة منتخبة حق التمتع بالوقت الضروري للتهوض بها مع الإحتفاظ بمكان عمله الأصلي.

المادة 52

تشجع الجمهورية الإيداع وتصوته في جميع أشكاله، وتضبط التسليف وتقوم بتنسيقه وتراقب ممارسته. تشجع توظيف الإيداع الشعبي في ملكية السكن والملكية الزراعية الصغيرة والإستثمار، المباشر أو غير المباشر، في أسهم المجمعات الإنتاجية الكبرى في البلاد.

الدفاع عن الوطن واجب مقدس لكل المواطن. الخدمة العسكرية اجباري ضمن الشروط والطرق المقررة في القانون. ولا تؤثر تأديتها على وضع عمل المواطن ولا على ممارسته لحقوقه السياسية.

يستند تنظيم القوات المسلحة الى الروح الديمقراطي للجمهورية.

عنوان 4

العلاقات السياسية

المادة 53

كل مواطن ملزم بالمساهمة في الإنفاق العام بما يتناسب ومقدرته. يستند النظام الضريبي الى معايير تصاعدية.

المادة 54

كل المواطنين البالغين سن الرشد ، رجالاً ونساءً هم ناخبون. التصويت شخصي ومتساو، حرّ وموَّي، وممارسته واجب مدني. القانون يحدد شروط حق التصويت وكيفية ممارسته للمواطنين المقيمين خارج البلاد ويضمن فعلية تلك الممارسة. أنشئت لهذا الغرض دائرة "المهجر" لانتخاب مجلسي البرلمان، خصّص لها عدد من المقاعد يحدده القانون الدستوري طبقاً للشروط التي ينص عليها القانون.

لا يمكن الحد من حق التصويت إلا عند فقدان الأهلية المدنية أو نتيجة حكم جنائي غير قابل للإلغاء أو في أحوال عدم الجدارة الأخلاقية التي يعينها القانون.

على كل المواطنين واجب الوفاء للجمهورية وإحترام دستورها وقوانينها. على المواطنين الذين تُسند إليهم وظائف عامة أن يقوموا بها بانتضباط وشرف، ويؤدوا اليمين في الأحوال التي يعينها القانون.

意大利共和国宪法

我们可以给您提
供让我们全部意大利人结合最重要的器具：意大利共和国宪法。

基本原则

第1条

意大利是以劳动为基础的民主共和国。
主权属于人民，人民在宪法所规定的形式和范围内行使主权。

第2条

共和国无论对个人还是对表现其个性的社团成员，均承认并保障其人权之不可侵犯，并要求履行政治经济和社会团结方面的不可违背的义务。

第3条

全体公民，无论其性别、种族、语言、宗教、政治信仰；个人地位及社会地位如何，均有同等的社会身分，并在法律面前一律平等。
共和国的任务在于消除经济及社会方面的障碍——那些实际上限制公民自由与平等、阻碍人格充分发展和全体劳动者真正参加国家政治、经济及社会组织的障碍。

第4条

共和国承认全体公民均享有劳动权，并帮助创造实现此项权利的条件。
每个公民均有义务根据自己的能力和选择，从事一种能促进社会物质或精神进步的活动或职务。

第5条

统一而不可分割的共和国，承认并鼓励地方自治；在国家各项公职方面实行最广泛的行政上的地方分权；并使其立法原则与立法方法适应地方自治与地方分权的要求。

第6条

共和国以特殊法规保护各少数民族。

第7条

国家与天主教会各行其政，独立自主。
它们的关系由拉特兰条约规定。此条约的修改，若被双方接受，无须经过宪法修改之程序。

第8条

一切宗教在法律面前均平等地享有自由。天主教以外的各种宗教，只要不违反意大利法律制度，均有按其教规建立组织的权利。
这些宗教与国家的关系，根据与有关代表机构达成的协议由法律规定。

第9条

共和国鼓励文化、科学与技术研究的发展。
共和国保护国家的风景名胜、历史遗产与艺术遗产。

第10条

意大利的法律制度符合公认的国际法规范。
外籍人的法律地位，根据国际法规和国际条约由法律规定。
凡在其本国事实上不能行使意大利宪法所保障的民主自由权的外籍人，根据法定条件，有权在意大利共和国境内避难。
外国政治犯不许引渡。

第11条

意大利拒绝参加作为侵犯他国人民自由之工具和作为解决国际争端之手段的战争。在与其他国家平等的条件下，意大利同意为了建立保证国际和平与正义的秩序而对主权作必要的限制；意大利鼓励并协助以此为宗旨的国际组织。

第 12 条

共和国国旗为意大利的三色旗，由同样宽度的绿、白、红三色长条纵列组成。

第一部分

公民的权利与义务

第一章

公民关系

第 13 条

人身自由不得侵犯。

除非根据司法当局的说明理由的命令，并仅在法定场合和按照法定程序，不得以任何形式进行拘禁、检查和搜身，也不得对人身自由加以任何限制。

在法律有明确规定的紧急需要的特殊情况下，警察机关可以采取临时措施，此项措施须在四十八小时内通知司法当局，如在随后四十八小时内司法当局不予批准，此项措施则被视为业已撤销而完全失效。

对人身自由受到任何形式限制的人施以任何肉体和精神上的暴行，均应受到惩处。法律规定预先羁押的最长时期。

第 14 条

住宅不得侵犯。

除非在法定场合按照法定程序并遵照旨在保护人身自由的各项保证，不得进行检查、搜查或查封。

出于公共保健和防止公共利益受到损害的理由，或出于经济和税收目的而进行的搜查和检查，由特别法规定。

第 15 条

通信与其他各种通讯自由与秘密，不得侵犯。

只有根据司法当局的说明理由的命令，并遵守各项法律保障，方可加以限制。

第 16 条

除非根据卫生保健和安全方面的理由，法律可按一般程序规定某些限制外，每个公民均可在国内任何地区自由迁徙和居住。

不得以政治理由规定任何限制。

每个公民，除非负有法律义务，均可自由离开与返回共和国国土。

第 17 条

所有公民均有不携带武器和平地举行集会的权利。

集会即使在向公众开放的场所举行，也无须预先通知当局。

在公共场所举行集会时，须预先通知当局，而当局只有根据公共安全和使公众免受损害的充分理由方可禁止。

第 18 条

所有公民均有未经许可自由结社的权利，但其目的不得为刑法所禁止。

秘密社团及借助军事性组织直接或间接追求政治目的的社团，一律予以禁止。

第 19 条

所有人均有权以任何形式——个人的或团体的——自由信奉其宗教，自由进行宗教宣传以及私下或公开做礼拜，但其仪式不得违反良好的风俗。

第 20 条

不得以某一团体或机关的教会性质、宗教目的或礼拜目的为借口，对其成立、行使法律上的能力和从事任何形式活动实行特别立法限制和征收特别捐税。

第 21 条

所有人均有权以口头、书面及其他传播手段自由地表达其思想。

出版无须得到批准或经过检查。

只有在出版法明确规定应予查封的违法情况下，或该法对指定的负责人所规定的规则遭到破坏的情况下，方可根据司法当局的说明理由的命令进行查封。

在绝对紧急而司法当局又不可能及时干预的情况下，司法警官可以对定期出版物进行查封，但须立即——最迟不得超过二十四小时——报告司法当局。如果司法当局在随后的二十四小时内对查封未予批准，则查封即被视为业已撤销而完全失效。

法律可用一般性规则规定，定期出版物必须公布其经费来源。

禁止伤风败俗的出版物、戏剧以及其他一切演出活动。法律在防止和消除违法行为方面，可规定适当的预防措施。

第 22 条

任何人不得因政治理由被剥夺其法律上的能力、国籍和姓名。

第 23 条

不根据法律，不得征收任何个人税或财产税。

第 24 条

所有人都可起诉，以保护自己的权利和合法利益。

在诉讼的任何阶段和任何情况下，辩护均为不得侵犯之权利。

应以特别法规保障贫穷者拥有在任何法院起诉和辩护的手段。

法律规定纠正错判的条件和方法。

第 25 条

任何人均不得被剥夺业经法律规定的当然法官的指导。

除非根据犯罪以前业已生效的法律，不得对任何人课以刑罚。

除在法定场合外，不得对任何人采取保安措施。

第 26 条

只有在国际公约明确规定的情况下，方可同意引渡公民。

在任何情况下，政治犯均不准引渡。

第 27 条

刑事责任由个人承担。

被告在最后定罪之前，不得被视为有罪。刑罚不得成为违反人道之行为，而应以改造犯人为宗旨。

除战时军法所规定的情况外，不准采用死刑。

第 28 条

根据刑事法律、民事法律和行政法律，国家和公共事业机关的官员和职员应对侵犯权利之行为直接负责。在此种情况下，国家和公共事业机关也应负民事责任。

第二章

社会伦理关系

第 29 条

共和国承认以婚姻为基础的自然结合——家庭——的各项权利。

婚姻应以夫妻双方在道德上和法律上平等为基础，并应遵守法定的各种限制，以保证家庭的团结。

第 30 条

抚养、教导、教育子女，包括非婚生子女在内，是父母的义务与权利。

在父母无力履行其义务的情况下，法律规定解除其义务的办法。

法律保证非婚生子女享有合法家庭成员有权享有的全部法律和社会保护。

法律规定寻找生父的规则和范围。

第 31 条

共和国以经济措施和其他手段帮助公民建立家庭和履行家庭义务，对多子女家庭给予特殊照顾。

共和国保护母亲和少年儿童，支持为此目的而设立的各种必要机构。

第 32 条

共和国把健康作为个人的基本权利和社会利益予以保护，保证贫穷者能得到免费医疗。除非依据法律规定，不得强迫任何人接受某种医疗措施。在任何情况下，法律均不得破坏人格尊严应有的界限。

第 33 条

艺术与科学自由，其讲授也自由。

共和国颁布有关教育的一般规则，并设立各类各级国立学校。

机关与私人均有权创办无需国家负担的学校与教育机构。

法律在规定要求(与国立学校)平等的非国立学校的权利与义务时，应当保证它们享有充分自由，并保证其学生能获得与国立学校学生相同的待遇。

各类各级学校的入学、毕业以及获得就业资格，均需经过国家考试。

高等文化机关、大学和科学院，在国家法律所规定的范围内，有权颁布自治规章。

第 34 条

学校向一切人开放。

至少为期八年的初级教育为义务免费教育。天资聪明和成绩优良者，即使无力就学，也有权受到高等教育。

共和国通过竞争考试发放奖学金、家庭补贴以及其他资助，以确保上述权利的实施。

第三章

经济关系

第 35 条

共和国保护一切形式和种类的劳动。

共和国关心劳动者的职业培训和职业水平的提同。

共和国鼓励并赞助旨在确保和调整劳动权利的各种国际协定和国际组织。

在履行法律根据共同利益所规定的义务的情况下，共和国承认侨居的自由，并保护意大利侨民在国外的劳动。

第 36 条

劳动者均有获得与其劳动的数量和质量相应的报酬的权利，此种报酬，在任何情况下，均应足以保证其自身及其家庭自由而尊严地生活。

劳动日的最长时间由法律规定。

劳动者享有每周休息和每年带薪休假的权利，此项权利不得放弃。

第 37 条

劳动妇女享有与劳动男子同样的权利，并与劳动男子同工同酬。劳动条件应使劳动妇女能完成其基本的家庭职责，应保证母亲和婴儿得到应有的特别照顾。

受雇做工的最低年龄由法律规定。

共和国以特别法规保护未成年人的劳动，并保障他们(与成年人)有同工同酬的权利。

第 38 条

每个丧失劳动能力和失去必需的生活资料的公民，均有权获得社会的扶助和救济。

一切劳动者，凡遇不幸、疾病、残废、年老和不由其做主的失业等情况时，均有权及时获得与其生活需要相应的资财。

无工作能力的人和未成年人、均有受教育和受职业训练的权利。本条所规定的各项任务由国家设立或资助的机关团体去完成。

私人慈善事业可自由举办。

第 39 条

工会组织自由。

各工会除按法律规定向地方机关或中央机关进行登记外，不承担其他义务。登记的条件是，工会章程必须根据民主原则确立其内部体制。

业已登记的工会均享有法人之权利。各工会代表本会全体会员签订集体劳动合同，此合同对其所涉及的行业的一切人均有约束力。

第 40 条

罢工权应在规定此项权利的法律范围内行使。

第 41 条

私人经济的积极性不受限制。

私人经济积极性之发挥不得违背社会利益，也不得采取使公共安全、自由和人格尊严遭受损害的方式。

法律规定适当的规划和监督措施，以使公营和私营经济活动能相互配合并服务于社会目标。

第 42 条

财产为公有或私有。经济财富属于国家、团体或私人。

私有财产得到法律的承认和保护，但为了保证私有财产能履行其社会职能并使其为人人均可享有，法律规定获得和享有私有财产的办法及其范围。

为了公共利益，私有财产可以在法定场合被有偿征收。

依法继承和依遗嘱继承的规则和范围以及国家在遗产方面的权利，皆由法律规定。

第 43 条

为了公共利益，法律可预先为国家、公共机关、劳动者或用户团体保留一定的企业或企业部门，或通过有偿没收的方式进行转让，但这些企业或企业部门应属于基本的公共事业、能源或垄断部门，并对公共利益具有突出的重要性。

第 44 条

为了合理利用土地和建立公平的社会关系，法律对土地私有权加以必要的约束，规定各大区农业地带的土地私有权的限度，鼓励并迫使改良土壤，改革大庄园，重组生产单位，扶助中小土地所有者。

法律规定各种有利于山区发展的措施。

第 45 条

共和国承认不以私人投机为目的的互助性合作的社会作用。法律以最恰当的措施鼓励和赞助互助性合作的发展，并通过适当的监督，确保其性质与目的。

法律规定保护并发展手工业。

第 46 条

为了提高劳动者的经济和社会地位，并适应生产的要求，共和国承认劳动者有权按照法定程序并在法定范围内参加企业管理。

第 47 条

共和国鼓励并保护各种形式的储蓄；指导、协调和监督信贷业务。
共和国赞助人民把储金转化为房产、自耕农地以及对国内巨大生产联合企业直接和间接的股份投资。

第四章 政治关系

第 48 条

凡已经成年的男女公民均为选民。
投票方式是个人、平等的、自由的和秘密的。参加投票是公民的义务。
除非没有民事行为能力或根据终审刑事判决，或在法律指出的丧失道德的情况下，不得对选举权实行限制。

第 49 条

为了以民主方法参与决定国家政策，一切公民均有自由组织政党的权利。

第 50 条

为了要求采取某些立法措施或表明某些共同需要，一切公民均可向两院呈递请愿书。

第 51 条

所有公民，不分男女，均可在平等的条件下，根据法定的要求在公共机关任职以及担任选任职务。

在允许到公共机关任职和担任选任职务方面，法律可以将不属于共和国国籍的意大利血统人与意大利公民同等看待。

担任公共选任职务者，有权安排足够时间以履行其职责，并有权保留自己的工作职位。

第 52 条

保卫祖国为每个公民的神圣义务。

按照法定程序和法定范围内，服兵役是必须履行的义务。服兵役不得损害公民的劳动地位及其政治权利的行使。

武装部队的规章得贯彻共和国的民主精神。

第 53 条

所有人均须根据其纳税能力，负担公共开支。

税收制度应按累进税率原则制订。

第 54 条

全体公民均有义务忠于共和国并遵守宪法和各种法律。

凡委以公共职责的公民，均有义务严格地和忠诚地履行其公共职责，在法定情况下须宣誓。

C'est avec grand plaisir que j'ai l'honneur de saluer les destinataires de la présente publication, qui contient la première partie de la Constitution italienne.

Une partie qui, aux dires de tous, est "un monument de science" pour les valeurs éthiques et sociales, parmi lesquelles émerge, d'une façon absolue et fondamentale, la protection de la dignité de l'homme qu'unit aux autres hommes une relation d'égalité, sans aucune distinction de sexe, de race, de langue...

C'est donc pour cette raison que j'adresse mes compliments les plus vifs à la traduction de notre Constitution en différentes langues, afin que quiconque réside en Italie, dans le respect de la loi, puisse comprendre, surtout dans l'ère de la globalisation, combien le parfum et le goût de la vie sont des moments de communion entre les droits à exercer et les devoirs à respecter, reflets de la démocratie et de la liberté.

Je souhaite donc au lecteur de faire siennes ces valeurs exprimées par la Constitution, car il s'agit là des valeurs propres de l'homme, dans la pleine conscience que vivre dans un pays démocratique signifie croire fortement en la force du droit, qui ennoblit et construit, et non en le droit de la force qui, lui, humilie et détruit.

Bonne lecture à tous, vive l'Italie, vive la République et tous mes voeux à l'occasion du 60e anniversaire de notre Constitution (1/1/1948).

Dr. Piero Cesari
Préfet de la Province de Frosinone.

La Constitution, en tant que loi suprême de l'Etat, est la loi de toutes les lois et contient les règles fondamentales de son assise réglementaire. La cohabitation civile présuppose la connaissance de ces lois.

Pour beaucoup, cette publication représentera l'occasion de comprendre la Constitution italienne dans sa propre langue maternelle, un text clair, avec des mots actuels, qui va droit au coeur des problèmes, à l'aide d'un langage simple et demeuré inaltéré depuis plus de 60 ans.

Je souhaite donc que cette publication puisse susciter intérêt et réflexion, et je m'adresse principalement aux jeunes, italiens ou non, futurs protagonistes de notre société, afin qu'ils comprennent en profondeur les valeurs de notre précieux Papier Constitutionnel et les conservent précieusement dans leur bagage éthique et culturel, créé pour intégrer, accueillir, éliminer tout préjudice, et évoluer en évitant divisions et discriminations.

La construction d'un futur pacifique, solidaire et harmonieux pour l'Italie, pour l'Europe et le monde entier, repose entre les mains de tous, sans aucune exception.

Dott. Mario Mandarelli
Dirigeant du bureau Scolaire Provincial de Frosinone

Cette initiative, étroitement liée à la décision de marquer fortement ce 60e anniversaire de la signature de la Constitution, n'est pas née d'un simple devoir formel envers notre Loi fondamentale, mais est au contraire le fruit de la volonté lucide de profiter d'une occasion aussi importante pour attirer l'attention publique sur l'actualité et la fécondité persistantes des valeurs fondamentales qui l'inspirent et s'expriment, aujourd'hui encore, dans les dispositions prises par ce texte, fondamental pour la construction et le développement de notre société.

L'Italie se présente aujourd'hui comme l'un des pays européens qui s'investit le plus dans les flux migratoires et, ces dernières années, le nombre des travailleurs étrangers a augmenté dans la province de Frosinone, ainsi que les familles, les étudiants, la production des biens et des services liés à la présence des nouveaux citoyens.

Nous, administrateurs, avons le devoir de mettre à jour des politiques d'intégration concrètes envers les immigrés réguliers, dans le domaine des droits et des règles de notre système démocratique et dans le respect de la loi. Telles sont les conditions du succès de notre engagement commun, celui de dénoncer et refuser toute résurgence et nouvelle manifestation de racisme.

Nous remercions particulièrement, et adressons tous nos voeux de sérénité, à la grande majorité d'immigrés travailleurs et honnêtes qui vivent en Italie et surtout dans notre province, conscients de nos efforts pour construire une société multi-ethnique.

Francesco Scalia
*Président de la
Province de Frosinone*

Anna Salomè Coppotelli
*Adjoint aux
Politiques Sociales
Région Latium*

Franco Tanevini
*Conseiller délégué aux
Politiques Migratoires
Province de Frosinone*

PRINCIPES FONDAMENTAUX

Art. 1 L'Italie est une République démocratique, fondée sur le travail.

La souveraineté appartient au peuple, qui l'exerce selon les formes et dans les limites de la Constitution.

Art. 2 La République reconnaît et garantit les droits inviolables de l'homme, aussi bien en tant qu'individu que dans les formations sociales où sa personnalité se développe, et elle exige l'accomplissement des devoirs de solidarité politique, économique et sociale auxquels il ne peut être dérogé.

Art. 3 Tous les citoyens ont une même dignité sociale et sont égaux devant la loi, sans distinction de sexe, de race, de langue, de religion, d'opinions politiques, de conditions personnelles et sociales. Il appartient à la République d'éliminer les obstacles d'ordre économique et social qui, limitant en fait la liberté et l'égalité des citoyens, empêchent le plein développement de la personne humaine et la participation effective de tous les travailleurs à l'organisation politique, économique et sociale du Pays.

Art. 4 La République reconnaît à tous les citoyens le droit au travail et suscite les conditions qui rendent ce droit effectif.

Tout citoyen a le devoir d'exercer, selon ses possibilités et selon son choix, une activité ou une fonction qui concoure au progrès matériel ou spirituel de la société.

Art. 5 La République, une et indivisible, reconnaît et favorise les autonomies locales; elle réalise dans les services qui dépendent de l'Etat la plus large décentralisation administrative; elle adapte les principes et les méthodes de sa législation aux exigences de l'autonomie et de la décentralisation.

Art. 6 La République protège par des normes (norme) particulières les minorités linguistiques.

Art. 7 L'Etat et l'Eglise catholique sont, chacun dans leur domaine, indépendants et souverains. Leurs rapports sont réglés par les Accords du Latran. Les modifications des Accords, acceptées par les deux parties, n'exigent aucune procédure de révision constitutionnelle.

Art. 8 Toutes les religions sont également libres devant la loi. Les religions autres que la religion catholique ont le droit de s'organiser selon leurs propres statuts, à condition qu'ils ne soient pas en contradiction avec l'ordre juridique italien. Leurs rapports avec l'Etat sont réglés par la loi sur la base d'accords avec leurs représentants respectifs.

Art. 9 La République suscite le développement de la culture et la recherche scientifique et technique. Elle protège le paysage et le patrimoine historique et artistique de la Nation.

Art. 10 L'ordre juridique italien se conforme aux règles (norme) du droit international généralement reconnues. La condition juridique de l'étranger est réglée par la loi, conformément aux normes et aux traités internationaux. L'étranger, auquel l'exercice effectif des libertés démocratiques garanties par la Constitution italienne est interdit dans son pays, a droit d'asile sur le territoire de la République, selon les conditions fixées par la loi. L'extradition d'un étranger pour des infractions (reati) politiques n'est pas admise.

Art. 11 L'Italie répudie la guerre en tant que moyen d'attenter à la liberté des autres peuples et comme mode de solution des différends internationaux; elle consent, dans des conditions de réciprocité avec les autres Etats, aux limitations de souveraineté nécessaires à un ordre qui assure la paix et la justice entre les Nations; elle suscite et favorise les organisations internationales poursuivant ce but.

Art. 12 Le drapeau de la République est le drapeau tricolore italien: vert, blanc et rouge, à trois bandes verticales de dimensions égales

PREMIÈRE PARTIE DROITS ET DEVOIRS DES CITOYENS

TITRE I RAPPORTS CIVILS

Art. 13 La liberté de la personne (liberté personnelle) est inviolable.

Il n'est admis aucune forme de détention, d'inspection ou de perquisition concernant la personne, ni aucune autre restriction de la liberté de la personne, si ce n'est par un acte motivé de l'autorité judiciaire et que dans les cas et selon les

modalités prévus par la loi. Dans les cas exceptionnels de nécessité et d'urgence, expressément déterminés par la loi, l'autorité de police peut prendre des mesures provisoires, qui doivent être communiquées dans les quarante-huit heures à l'autorité judiciaire et qui, si celle-ci ne les confirme pas dans les quarante-huit heures suivantes, sont considérées comme révoquées et sont privées de tout effet. Toute violence physique et morale sur les personnes soumises de quelque manière que ce soit à des restrictions de liberté est punie. La loi fixe les limites maximum de la détention préventive.

Art. 14 Le domicile est inviolable. Les inspections ou les perquisitions ou les saisies ne peuvent y être effectuées que dans les cas et selon les modalités fixés par la loi conformément aux garanties prescrites pour la protection de la liberté de la personne. Les vérifications et les inspections pour des motifs de santé et de sécurité publique ou dans des buts économiques et fiscaux sont réglées par des lois spéciales.

Art. 15 La liberté et le secret de la correspondance et de toute autre forme de communication sont inviolables. Leur limitation ne peut se produire que par un acte motivé de l'autorité judiciaire avec les garanties fixées par la loi.

Art. 16 Tout citoyen peut circuler et séjourner librement dans n'importe quelle partie du territoire national, sous réserve des limitations que la loi fixe d'une manière générale pour des motifs de santé ou de sûreté. Aucune restriction ne peut être déterminée par des raisons politiques. Tout citoyen est libre de sortir du territoire de la République et d'y rentrer, sous réserve des obligations légales.

Art. 17 Les citoyens ont le droit de se réunir pacifiquement et sans armes. Pour les réunions, même dans un lieu ouvert au public, il n'est pas exigé de déclaration préalable. Pour les réunions dans un lieu public, il doit être fait une déclaration préalable aux autorités, qui ne peuvent les interdire que pour des motifs fondés de sûreté ou de sécurité publique.

Art. 18 Les citoyens ont le droit de s'associer librement, sans autorisation, pour des buts que la loi pénale n'interdit pas aux individus. Les associations secrètes et celles qui poursuivent, même

indirectement, des buts politiques au moyen d'organisations de caractère militaire sont interdites.

Art. 19 Chacun a le droit de professer librement sa foi religieuse sous quelque forme que ce soit, individuelle ou collective, d'en faire propagande et d'en exercer le culte en privé ou en public, à condition qu'il ne s'agisse pas de rites contraires aux bonnes moeurs.

Art. 20 Le caractère ecclésiastique et le but religieux ou cultuel d'une association ou d'une institution ne peuvent être la cause de limitations législatives spéciales, ni de charges fiscales spéciales pour sa constitution, sa capacité juridique et toutes ses formes d'activité.

Art. 21 Chacun a le droit de manifester librement sa pensée par la parole, par l'écrit et par tout autre moyen de diffusion. La presse ne peut être soumise à des autorisations ou à des censures. Il ne peut être procédé à la saisie que par un acte motivé de l'autorité judiciaire en cas de délits (delitti), pour lesquels la loi sur la presse l'autorise expressément, ou en cas de violation des règles que cette loi prescrit pour la désignation des responsables. Dans ces cas, lorsque l'urgence est absolue et que l'intervention de l'autorité judiciaire ne peut avoir lieu à temps, la saisie de la presse périodique peut être effectuée par les officiers de police judiciaire, qui doivent immédiatement, et au plus tard dans les vingt-quatre heures, avertir l'autorité judiciaire. Si celle-ci ne la confirme pas dans les vingt-quatre heures suivantes, la saisie est considérée comme révoquée et privée de tout effet. La loi peut prévoir, par des règles de caractère général, que les moyens de financement de la presse périodique soient rendus publics. Les imprimés, les spectacles et toutes les autres manifestations contraires aux bonnes moeurs sont interdits. La loi fixe les mesures aptes à prévenir et à réprimer les violations.

Art. 22 Nul ne peut être privé, pour des motifs politiques, de sa capacité juridique, de sa nationalité, de son nom.

Art. 23 Nulle prestation personnelle ou patrimoniale ne peut être imposée, si ce n'est conformément à la loi.

Art. 24 Chacun peut ester en justice pour la protection de ses droits et de ses intérêts légitimes.

mes. La défense est un droit inviolable en quel- que état et à quelque degré que soit la procédure. Des institutions particulières assurent aux indi- gents les moyens d'ester et de se défendre devant toutes les juridictions.

La loi détermine les conditions et les modalités de la réparation des erreurs judiciaires.

Art. 25 Nul ne peut être soustrait au juge natu- rel préconstitué par la loi. Nul ne peut être puni qu'en vertu d'une loi entrée en vigueur avant la commission du fait. Nul ne peut être soumis à des mesures de sûreté, sauf dans les cas prévus par la loi.

Art. 26 L'extradition du citoyen ne peut être accordée que dans les cas où elle est expressé- ment prévue par les conventions internationales. En aucun cas, elle ne peut être admise pour des délits (reati) politiques.

Art. 27 La responsabilité pénale est person- nelle. Jusqu'à la condamnation définitive, le pré- venu n'est pas considéré comme coupable.

Les peines ne peuvent consister en des traite- ments contraires au sentiment d'humanité et elle doivent tendre à la rééducation du condamné.

La peine de mort n'est pas admise, sauf dans les cas prévus par les lois militaires en temps de guerre.

Art. 28 Les fonctionnaires et les agents de l'Etat et des personnes (enti) publiques sont directement responsables, suivant les lois péna- les, civiles et administratives, des actes accomplis en violation des droits. Dans ces cas, la responsa- bilité civile s'étend à l'Etat et aux personnes publiques.

TITRE II

RAPPORTS ETHICO-SOCIAUX

Art. 29 La République reconnaît les droits de la famille en tant que société naturelle fondée sur le mariage. Le mariage repose sur l'égalité mora- le et juridique des époux, dans les limites fixées par la loi pour garantir l'unité de la famille.

Art. 30 Les parents ont le devoir et le droit d'entretenir, d'instruire et d'élever leurs enfants, même s'ils sont nés hors mariage.

En cas d'incapacité des parents, la loi pourvoit à ce que leurs devoirs soient remplis. La loi assure

aux enfants nés hors mariage toute la protection juridique et sociale, compatible avec les droits des membres de la famille légitime. La loi fixe les règles et les limites pour la recherche de la pater- nité.

Art. 31 La République facilite par des mesures économiques et par d'autres moyens la formation de la famille et l'accomplissement des devoirs qu'elle comporte, spécialement à l'égard des familles nombreuses.

Elle protège la maternité, l'enfance et la jeunesse, en favorisant les institutions nécessaires à ce but.

Art. 32 La République protège la santé en tant que droit fondamental de l'individu et intérêt de la collectivité, et elle garantit des soins gratuits aux indigents. Nul ne peut être contraint à un traitement sanitaire déterminé si ce n'est en vertu d'une disposition de la loi. La loi ne peut en aucun cas violer les limites imposées par le respect de la personne humaine.

Art. 33 L'art et la science sont libres ainsi que leur enseignement. La République fixe les règles générales concernant l'instruction et crée des écoles d'Etat pour tous les ordres et tous les degrés. Les institutions (enti) et les particuliers ont le droit de créer des écoles et des instituts d'é- ducation, sans charges pour l'Etat. La loi, en fixant les droits et les obligations des écoles ne relevant pas de l'Etat qui demandent la parité, doit assurer à celles-ci une pleine liberté et à leurs élèves un traitement scolaire équivalent à celui des élèves des écoles de l'Etat. Un examen d'Etat est institué pour l'admission aux divers ordres et degrés d'enseignement ou à la fin de ceux-ci et pour l'obtention des titres d'aptitude profession- nelle. Les institutions de haute culture, les uni- versités et les académies ont le droit de se donner des statuts autonomes dans les limites fixées par les lois de l'Etat.

Art. 34 L'enseignement est ouvert à tous. L'instruction primaire dispensée pendant au moins huit ans est obligatoire et gratuite. Les élèves doués et méritants, même s'ils sont dépourvus de moyens financiers, ont le droit d'atteindre les degrés les plus élevés de l'ensei- gnement. La République rend ce droit effectif par des bourses d'études, des allocations aux familles et par d'autres moyens, qui doivent être attribués par concours.

TITRE III RAPPORTS ECONOMIQUES

Art. 35 La République protège le travail sous toutes ses formes et dans toutes ses applications. Elle veille à la formation et à la promotion professionnelle des travailleurs. Elle suscite et favorise les accords internationaux et les organisations internationales visant à l'affirmation et la réglementation des droits du travail. Elle reconnaît la liberté d'émigration, sous réserve des obligations fixées par la loi dans l'intérêt général, et elle protège le travail italien à l'étranger.

Art. 36 Le travailleur a droit à une rétribution proportionnée à la quantité et à la qualité de son travail et en tout cas suffisante pour assurer à lui-même et à sa famille une existence libre et digne. La durée maximum de la journée de travail est fixée par la loi. Le travailleur a droit au repos hebdomadaire et à des congés annuels rétribués, et il ne peut y renoncer.

Art. 37 La travailleuse a les mêmes droits et, à égalité de travail, les mêmes rétributions que le travailleur. Les conditions de travail doivent permettre l'accomplissement de sa fonction familiale qui est essentielle et assurer à la mère et à l'enfant une protection spéciale et appropriée. La loi fixe la limite d'âge minimum pour le travail salarié. La République protège le travail des enfants par des règles spéciales et leur garantit, à égalité de travail, le droit à l'égalité de rétribution.

Art. 38 Tout citoyen inapte au travail et dépourvu des moyens d'existence nécessaires a droit à l'entretien et à l'assistance sociale. Les travailleurs ont droit à ce que des moyens d'existence appropriés à leurs exigences vitales soient prévus et assurés en cas d'accident, de maladie, d'invalidité et de vieillesse, de chômage involontaire. Les inaptes et les handicapés ont droit à l'éducation et à la formation professionnelle. Des organismes et des instituts créés ou aidés par l'Etat pourvoient aux tâches prévues par cet article. L'assistance privée est libre.

Art. 39 L'organisation syndicale est libre. Il ne peut être imposé aux syndicats d'autre obligation que leur enregistrement auprès des services locaux ou centraux, suivant les dispositions (norme) de la loi. Les syndicats sont enregistrés à condition que leurs statuts prévoient une organi-

sation interne se fondant sur une base démocratique. Les syndicats enregistrés ont la personnalité juridique. Ils peuvent, représentés unitairement en proportion du nombre de leurs adhérents, conclure des conventions collectives de travail qui ont un effet obligatoire pour tous les membres des catégories professionnelles que la convention concerne.

Art. 40 Le droit de grève s'exerce dans le cadre des lois qui le réglementent.

Art. 41 L'initiative économique privée est libre. Elle ne peut s'exercer en contradiction avec l'utilité sociale ou de manière à porter atteinte à la sécurité, à la liberté, à la dignité humaine. La loi détermine les programmes et les contrôles opportuns pour que l'activité économique publique et privée puisse être orientée et coordonnée vers des fins sociales.

Art. 42 La propriété est publique ou privée. Les biens économiques appartiennent à l'Etat, à des institutions ou à des particuliers. La propriété privée est reconnue et garantie par la loi qui en détermine les modes d'acquisition, de jouissance ainsi que les limites afin d'en assurer la fonction sociale et de la rendre accessible à tous. La propriété privée peut être expropriée pour des motifs d'intérêt général, dans les cas prévus par la loi et sous réserve d'indemnisation. La loi fixe les règles et les limites de la succession légale et testamentaire ainsi que les droits de l'Etat sur les héritages.

Art. 43 Dans des buts d'utilité générale, la loi peut réserver originairement ou transférer, par l'expropriation et sous réserve d'indemnisation, à l'Etat, à des personnes publiques ou à des communautés de travailleurs ou d'usagers, des entreprises ou des catégories d'entreprises déterminées qui concernent des services publics essentiels ou des sources d'énergie ou des situations de monopole et qui ont un caractère d'intérêt général prééminent.

Art. 44 Afin de réaliser l'exploitation rationnelle du sol et d'établir des rapports sociaux équitables, la loi impose des obligations et des limitations à la propriété foncière privée, fixe des limites à son étendue selon les Régions et les zones agricoles, suscite et impose la bonification des terres, la transformation des grands domaines et

la reconstitution des unités de production; elle aide la petite et moyenne propriété. La loi prévoit des mesures en faveur des zones de montagne.

Art. 45 La République reconnaît la fonction sociale de la coopération à caractère de mutualité et ne visant pas à la spéculation privée. La loi suscite et favorise son développement par les moyens les plus appropriés et en assure, avec les contrôles opportuns, le caractère et les buts. La loi pourvoit à la protection et au développement de l'artisanat.

Art. 46 En vue de l'élévation économique et sociale du travail et en harmonie avec les exigences de la production, la République reconnaît le droit des travailleurs à collaborer, selon les modalités et dans les limites fixées par les lois, à la gestion des entreprises.

Art. 47 La République encourage et protège l'épargne sous toutes ses formes; elle régle, coordonne et contrôle l'exercice du crédit. Elle favorise l'accès de l'épargne populaire à la propriété du logement, à la propriété directe du cultivateur et à l'investissement direct et indirect sous forme d'actions dans les grandes entreprises de production du Pays.

TITRE IV

RAPPORTS POLITIQUES

Art. 48 Sont électeurs tous les citoyens, hommes et femmes, qui ont atteint l'âge de la majorité. Le vote est personnel et égal, libre et secret. Son exercice est un devoir civique. La loi fixe les conditions et les modalités relatives à l'exercice du droit de vote des citoyens résidant à l'étranger et en assure l'effectivité. Dans ce but, une circonscription Etranger est instituée pour l'élection des Chambres, à laquelle il est attribué un nombre de sièges fixé par une norme constitutionnelle et selon des critères déterminés par la loi. Le droit de vote ne peut être limité que pour incapacité civile ou par l'effet d'une condamnation

(sentenza) pénale irrévocable ou dans les cas d'indignité morale déterminés par la loi.

Art. 49 Tous les citoyens ont le droit de s'associer librement en partis pour concourir, selon une méthode démocratique, à la détermination de la politique nationale.

Art. 50 Tous les citoyens peuvent adresser des pétitions aux Chambres pour demander des mesures législatives ou pour exposer des besoins d'intérêt commun.

Art. 51 Tous les citoyens de l'un ou de l'autre sexe peuvent accéder aux fonctions publiques et aux charges électives dans des conditions d'égalité selon les qualités requises fixées par la loi. Pour l'admission aux fonctions publiques et aux charges électives, la loi peut assimiler aux citoyens les italiens n'appartenant pas à la République. Quiconque est appelé à des fonctions publiques électives a le droit de disposer du temps nécessaire à leur exercice et de conserver son emploi.

Art. 52 La défense de la Patrie est un devoir sacré du citoyen. Le service militaire est obligatoire dans les limites et selon les modalités fixées par la loi. Son accomplissement ne porte atteinte ni à la situation de travail du citoyen, ni à l'exercice de ses droits politiques. L'organisation des Forces armées se conforme à l'esprit démocratique de la République.

Art. 53 Chacun est tenu de concourir aux dépenses publiques en fonction de sa capacité contributive. Le système fiscal est basé sur la progressivité.

Art. 54 Tous les citoyens ont le devoir d'être fidèles à la République et d'en observer la Constitution et les lois. Les citoyens auxquels des fonctions publiques sont confiées ont le devoir de les exercer avec discipline et honneur, en prêtant serment dans les cas fixés par la loi.

I am very glad to greet the future readers of the present publication which contains the first part of the Constitution.

A part which is, according to everyone, " a monument of science " for the ethical and social values, among which appears, in an absolute and fundamental way, the protection of the dignity of men, united with the others in a relation of equality, without any distinction of sex, race, language.

For that reason, I would like to congratulate you for this translation of our Constitution in various languages, so that anyone who lives in Italy, by respect for the law, could understand, especially in this era of globalization, how the flavour and the taste of the life are moments of communion between rights and duties, both reflections of democracy and freedom.

So I wish the reader to adopt these values expressed by the Constitution, because they are men's values, in the full consciousness that living in a democratic State means believing in the strength of the right, which ennobles and builds, and not in the right of the strength, which humbles and destroys.

Have a good lecture, long live Italy, long live Republic and congratulations on this occasion of our Constitution's 60th anniversary.

Dr. Piero Cesari
Prefect of the Province of Frosinone

The Constitution, as the supreme law of the State, is the law of the laws and contains the fundamental rules of its regulation. The civil cohabitation presupposes the knowledge of these laws.

For many of you, this publication will represent the possibility to understand the Italian Constitution in your mother tongue, as a clear text, with current words, which goes up in the heart of the problems, by means of an intact clear and topical language since about 60 years.

So I hope that this publication could arouse interest and reflection, and I speak mainly to the young people, Italian or not, as the future protagonists of our society, so that they could understand the values of our precious Constitutional Paper and keep it carefully in their ethical and cultural luggage, created to integrate, to welcome, to eliminate any prejudice and to move on, avoiding divisions and discriminations.

The construction of a peaceful future, united and harmonious for Italy, Europe and the whole world, depends on us, on everyone without exception.

Dr. Mario Mandarelli
Director of the scholar office, Frosinone

This initiative, strictly linked to the decision to emphasize this 60th anniversary of the signature of the Constitution, did not arise from a simple formal duty to our fundamental Law, but is on the contrary the fruit of the lucid will to take advantage of an occasion so important to attract the public attention on the persevering current events and the fertility of the fundamental values which inspire it and express it, today, in the measures taken by this text, fundamental for our society's construction and development.

Italy appears nowadays as one of the European countries which is involved the most on migration and, these last years, the number of the immigrant workers increased in the province of Frosinone, as well as the families, the students, the production of the possessions and the services linked to the presence of these new citizens.

We, administrators, have to set up a concrete politic of integration for the regular immigrants, in connection with our democratic system's rights and rules and on respect for the law. They are the conditions of our common effort of denouncing and refusing any resurgence or new expression of racism.

We thank particularly, and wish them serenity, the great majority of hard-working and honest immigrants who live in Italy and especially in our province, aware of our efforts for building a multi-ethnic society.

Francesco Scalia
President of Province,
Frosinone

Anna Salomè Coppotelli
Assistant, social politic,
Latium

Franco Tanevini
Delegated director,
migration politic
Province of Frosinone

FUNDAMENTAL PRINCIPLES

Art. 1 Italy is a Democratic Republic, founded on work. Sovereignty belongs to the people, which exercises it in the forms and within the limits of the Constitution.

Art. 2 The Republic recognizes and guarantees the inviolable rights of man, as an individual, and in the social groups where he expresses his personality, and demands the fulfilment of the intransgressible duties of political, economic, and social solidarity.

Art. 3 All citizens have equal social dignity and are equal before the law, without distinction of sex, race, language, religion, political opinions, personal and social conditions.

It is the duty of the Republic to remove those obstacles of an economic and social nature which, really limiting the freedom and equality of citizens, impede the full development of the human person and the effective participation of all workers in the political, economic and social organization of the country.

Art. 4 The Republic recognizes the right of all citizens to work and promotes those conditions which will make this right effective.

Every citizen has the duty, according to his possibilities and individual choice, to carry out an activity or a function which contributes to the material or spiritual progress of society.

Art. 5 The Republic, one and indivisible, recognizes and promotes local autonomies; implements in those services which depend on the State the fullest measure of administrative decentralization; accords the principles and methods of its legislation to the requirements of autonomy and decentralization.

Art. 6 The Republic safeguards by means of appropriate measures linguistic minorities.

Art. 7 The State and the Catholic Church are, each within its own order, independent and sovereign. Their relations are regulated by the Lateran Treaties. Changes to the Treaties accepted by both parties do not require the procedure for constitutional amendment.

Art. 8 All religious confessions are equally

free before the law. Religious confessions other than Catholic have the right to organize in accordance with their own statutes, in so far as they are not in conflict with Italian laws. Their relations with the State are regulated by law on the basis of an accord between the respective representatives.

Art. 9 The Republic promotes the development of culture and scientific and technical research. It safeguards landscape and the historical and artistic heritage of the Nation.

Art. 10 Italian laws conform to the generally recognized tenets of international law. The legal status of foreigners is regulated by law in conformity with international provisions and treaties. The foreigner who is denied in his own country the real exercise of the democratic liberties guaranteed by the Italian Constitution has the right of asylum in the territory of the Republic, in accordance with the conditions established by law. The extradition of a foreigner for political offences is not admitted.

Art. 11 Italy rejects war as an instrument of aggression against the freedoms of other peoples and as a means for settling international controversies; it agrees, on conditions of equality with other states, to the limitations of sovereignty necessary for an order that ensures peace and justice among Nations; it promotes and encourages international organizations having such ends in view.

Art. 12 The flag of the Republic is the Italian tricolour: green, white and red, in three vertical bands of equal dimensions.

PART I RIGHTS AND DUTIES OF CITIZENS

TITLE I CIVIL RIGHTS

Art. 13 Personal liberty is inviolable. No form of detention, inspection or personal search is admitted, nor any other restrictions on personal freedom except by warrant which states the reasons from a judicial authority and only in cases and manner provided for by law. In exceptional cases of necessity and urgency, strictly defined by law, the police authorities may adopt temporary measures which must be communicated within

forty-eight hours to the judicial authorities and if they are not ratified by them in the next forty-eight hours, are thereby revoked and become null and void. All acts of physical or moral violence against individuals subjected in any way to limitations of freedom are punished. The law establishes the maximum period of preventative detention.

Art. 14 The home is inviolable. Inspections or searches or seizures may not be carried out except in cases and manner prescribed by law in accordance with the guarantees prescribed for safeguarding personal freedom. Controls and inspections for reasons of public health and safety or for economic and fiscal purposes are regulated by special laws.

Art. 15 The freedom and secrecy of correspondence and of every other form of communication is inviolable. Restriction thereto may be imposed only by warrant which gives the reasons issued by a judicial authority with the guarantees established by law.

Art. 16 All citizens may travel or sojourn freely in any part of the national territory, except for general limitations which the law establishes for reasons of health and safety. No restrictions may be made for political reasons. All citizens are free to leave and reenter the territory of the Republic, provided the legal obligations are fulfilled.

Art. 17 Citizens have the right to assemble peaceably and unarmed. No previous notice is required for meetings, even when in places open to the public. For meetings in public places previous notice must be given to the authorities, who may forbid them only for proven motives of security and public safety.

Art. 18 Citizens have the right to form associations freely, without authorization, for ends which are not forbidden to individuals by criminal law. Secret associations and those which pursue, even indirectly, political ends by means of organizations of a military character, are forbidden.

Art. 19 All have the right to profess freely their own religious faith in whatever form, individual or associate, to propagate it and to exercise it in private or public cult, provided that the rites are not contrary to morality.

Art. 20 The ecclesiastical nature and the purpose of religion or worship of an association or institution may not be a cause for special limitations in law, nor for special fiscal impositions in its setting up, legal capacity and any of its activities.

Art. 21 All have the right to express freely their own thought by word, in writing and by all other means of communication. The press cannot be subjected to authorization or censorship. Seizure is permitted only by a detailed warrant from the judicial authority in the case of offences for which the law governing the press expressly authorizes, or in the case of violation of the provisions prescribed by law for the disclosure of the responsible parties. In such cases, when there is absolute urgency and when the timely intervention of the judicial authority is not possible, periodical publications may be seized by officers of the criminal police, who must immediately, and never after more than twenty-four hours, report the matter to the judicial authority. If the latter does not ratify the act in the twenty-four hours following, the seizure is understood to be withdrawn and null and void. The law may establish, by means of general provisions, that the financial sources of the periodical press be disclosed. Printed publications, shows and other displays contrary to morality are forbidden. The law establishes appropriate means for preventing and suppressing all violations.

Art. 22 No one may be deprived, for political reasons, of legal status, citizenship, name.

Art. 23 No services of a personal or a capital nature may be imposed except on the basis of law.

Art. 24 Everyone can take judicial action to protect individual rights and legitimate interests. The right to defence is inviolable at every stage and moment of the proceedings. The indigent are assured, through appropriate institutions, the means for action and defence before all levels of jurisdiction. The law determines the conditions and the means for the reparation for judicial errors.

Art. 25 No one may be moved from the normal judge preestablished by law. No one may be punished except on the basis of a law already in

force before the offence was committed. No one may be subjected to security measures except in those cases provided for by law.

Art. 26 Extradition of a citizen is permitted only in cases expressly provided for in international conventions. In no case may it be permitted for political offences.

Art. 27 Criminal responsibility is personal. The defendant is not considered guilty until final judgment is passed. Punishment cannot consist in treatment contrary to human dignity and must aim at rehabilitating the condemned. The death penalty is not permitted, except in cases provided for in martial law.

Art. 28 Officials and employees of the State and public entities are directly responsible, according to criminal, civil and administrative laws, for acts committed in violation of rights. In such cases the civil responsibility extends to the State and the public entities.

TITLE II ETHICAL AND SOCIAL RELATIONS

Art. 29 The Republic recognizes the rights of the family as a natural society founded on matrimony. Matrimony is based on the moral and legal equality of the spouses within the limits laid down by law to guarantee the unity of the family.

Art. 30 It is the duty and right of parents to support, instruct and educate their children, even those born outside of matrimony. In cases of the incapacity of the parents, the law provides for the fulfilment of their duties. The law ensures to children born outside of marriage full legal and social protection, compatible with the rights of members of the legitimate family. The law lays down the rules and limitations for ascertaining paternity.

Art. 31 The Republic assists through economic measures and other provisions the formation of the family and the fulfilment of its duties, with particular consideration for large families. It protects maternity, infancy and youth, promoting the institutions necessary thereto.

Art. 32 The Republic safeguards health as a fundamental right of the individual and as a col-

lective interest, and guarantees free medical care to the indigent. No one may be obliged to undergo particular health treatment except under the provisions of the law. The law cannot under any circumstances violate the limits imposed by respect for the human person.

Art. 33 Art and science are free and teaching them is free. The Republic lays down general rules for education and establishes State schools for all kinds and grades. Entities and private persons have the right to establish schools and institutions of education, without impositions for the State. The law, in fixing the rights and obligations on non-state schools which request parity, must ensure to these schools full liberty and to their pupils scholastic treatment equal to that of pupils in State schools. State examinations are prescribed for admission to the various kinds and grades of schools or at their termination and for qualifications to exercise a profession. Institutions of higher learning, universities and academies, have the right to establish their own regulations within the limits laid down by the laws of the State.

Art. 34 Schools are open to everyone. Elementary education, imparted for at least eight years, is compulsory and free. Capable and deserving pupils, even without financial resources, have the right to attain the highest levels of education. The Republic makes this right effective through scholarships, payments to families and other provisions, which must be assigned through competitive examination.

TITLE III ECONOMIC RELATIONS

Art. 35 The Republic protects work in all its forms and applications. It provides for the training and professional improvement of workers. It promotes and encourages international agreements and organizations whose aim is to assert and regulate labour rights. It recognizes the freedom to emigrate, safeguarding obligations established by law in the general interest, and protects Italian labour abroad.

Art. 36 Workers have the right to wages in proportion to the quantity and quality of their work and in all cases sufficient to ensure them and their families a free and dignified existen-

forty-eight hours to the judicial authorities and if they are not ratified by them in the next forty-eight hours, are thereby revoked and become null and void. All acts of physical or moral violence against individuals subjected in any way to limitations of freedom are punished. The law establishes the maximum period of preventative detention.

Art. 14 The home is inviolable. Inspections or searches or seizures may not be carried out except in cases and manner prescribed by law in accordance with the guarantees prescribed for safeguarding personal freedom. Controls and inspections for reasons of public health and safety or for economic and fiscal purposes are regulated by special laws.

Art. 15 The freedom and secrecy of correspondence and of every other form of communication is inviolable. Restriction thereto may be imposed only by warrant which gives the reasons issued by a judicial authority with the guarantees established by law.

Art. 16 All citizens may travel or sojourn freely in any part of the national territory, except for general limitations which the law establishes for reasons of health and safety. No restrictions may be made for political reasons. All citizens are free to leave and reenter the territory of the Republic, provided the legal obligations are fulfilled.

Art. 17 Citizens have the right to assemble peaceably and unarmed. No previous notice is required for meetings, even when in places open to the public. For meetings in public places previous notice must be given to the authorities, who may forbid them only for proven motives of security and public safety.

Art. 18 Citizens have the right to form associations freely, without authorization, for ends which are not forbidden to individuals by criminal law. Secret associations and those which pursue, even indirectly, political ends by means of organizations of a military character, are forbidden.

Art. 19 All have the right to profess freely their own religious faith in whatever form, individual or associate, to propagate it and to exercise it in private or public cult, provided that the rites are not contrary to morality.

Art. 20 The ecclesiastical nature and the purpose of religion or worship of an association or institution may not be a cause for special limitations in law, nor for special fiscal impositions in its setting up, legal capacity and any of its activities.

Art. 21 All have the right to express freely their own thought by word, in writing and by all other means of communication. The press cannot be subjected to authorization or censorship. Seizure is permitted only by a detailed warrant from the judicial authority in the case of offences for which the law governing the press expressly authorizes, or in the case of violation of the provisions prescribed by law for the disclosure of the responsible parties. In such cases, when there is absolute urgency and when the timely intervention of the judicial authority is not possible, periodical publications may be seized by officers of the criminal police, who must immediately, and never after more than twenty-four hours, report the matter to the judicial authority. If the latter does not ratify the act in the twenty-four hours following, the seizure is understood to be withdrawn and null and void. The law may establish, by means of general provisions, that the financial sources of the periodical press be disclosed. Printed publications, shows and other displays contrary to morality are forbidden. The law establishes appropriate means for preventing and suppressing all violations.

Art. 22 No one may be deprived, for political reasons, of legal status, citizenship, name.

Art. 23 No services of a personal or a capital nature may be imposed except on the basis of law.

Art. 24 Everyone can take judicial action to protect individual rights and legitimate interests. The right to defence is inviolable at every stage and moment of the proceedings. The indigent are assured, through appropriate institutions, the means for action and defence before all levels of jurisdiction. The law determines the conditions and the means for the reparation for judicial errors.

Art. 25 No one may be moved from the normal judge preestablished by law. No one may be punished except on the basis of a law already in

Art. 47 The Republic encourages and safeguards savings in all forms; it disciplines, coordinates and controls the exercise of credit.

It promotes the access of popular savings to the ownership of housing, to directly cultivated property and indirect investment in the shares of the large production complexes of the country.

TITLE IV

POLITICAL RIGHTS

Art. 48 All citizens, male and female, who have attained their majority, are electors. The vote is personal and equal, free and secret. The exercise thereof is a civic duty. An Act of Parliament shall establish the conditions and the procedures under which Italian nationals resident abroad may exercise their right to vote in Italian elections, and shall guarantee its effectiveness. For this purpose a 'Foreign Constituency' shall be created to which Members to both Houses of Parliament shall be elected. The number of seats shall be established by a constitutional law and comply with the criteria enacted by Act of Parliament. The right to vote cannot be restricted except for civil incapacity or as a consequence of an irrevocable penal sentence or in cases of moral unworthiness as laid down by law.

Art. 49 All citizens have the right to freely associate in parties to contribute through democratic processes to determining national policies.

Art. 50 All citizens may present petitions to both Houses to request legislative measures or to express collective needs.

Art. 51 All citizens of either sex are eligible for public office and for elected positions on equal terms, according to the conditions established by law. The law may grant Italians who are not resident in the Republic the same rights as citizens for the purposes of access to public offices and elected positions. Whoever is called to perform an elected public office has the right to have the needful time to carry out that function and to conserve his place of work.

Art. 52 The defence of the Fatherland is a sacred duty for every citizen. Military service is obligatory within the limits and the ways set by law. Fulfilment thereof shall not prejudice a citizen's employment, nor the exercise of political rights. The regulations of the armed forces are based on the democratic spirit of the Republic.

Art. 53 Everyone shall contribute to public expenditure in accordance with his means. The system of taxation shall be based on criteria of progression.

Art. 54 All citizens have the duty to be loyal to the Republic and to uphold its Constitution and laws. Those citizens to whom public functions are entrusted have the duty to fulfil such functions with discipline and honour, taking an oath in those cases established by law.

É com grande prazer que estendo meus cumprimentos aos destinatários da presente publicação que encerra a primeira parte da Constituição da República Italiana.

Uma parte, que todos dizem, é um “monumento da ciência” pelos profundos valores éticos e sociais, aos quais ressaltam de modo absoluto, a tutela da dignidade do homem que é igual, segundo art.3 da Carta Constitucional, sem alguma distinção de sexo, raça, língua ... .. a outro homem.

É por esses motivos que dirijo a minha estima às traduções da nossa Constituição nas várias línguas, porque quem reside na Itália e respeita a lei, pode compreender, na era da globalização, como o perfume e o gosto ao jogo da vida, é feito de momentos de comunhão entre o direito de exercitar e o dever de observar respeitando a democracia e a liberdade.

Portanto, desejo que o leitor faça próprio estes valores expressos na Constituição, porque são valores do próprio homem, com a consciência de que em um estado democrático, se acredita fortemente na força do direito, que enobrece e constrói, e não no direito da força que, ao contrário, mortifica e destrói.

Boa leitura a todos, Viva a Itália, Viva a República e salve o 60º aniversário da nossa Constituição (1/1/1948).

Dott. Piero Cesari
Administrador Geral do Estado de Frosinone

A Constituição, lei suprema do Estado, é a lei das leis e contém regras fundamentais do seu ordenamento. Conhecer estas regras é pressuposto de convivência civil.

Para muitos esta publicação será ocasião para compreender a Constituição italiana na própria língua mãe, um texto claro, com palavras atuais, que vão diretamente ao centro dos problemas, com uma linguagem compreensiva, inalterada há cerca de 60 anos.

Portanto, com votos de que possa suscitar interesse e reflexão, dirijo-me principalmente aos jovens italianos ou não – futuros protagonistas da sociedade – a fim de que compreendam profundamente os valores da nossa preciosa Carta Constitucional e a guardem cuidadosamente tamanho a bagagem ética e cultural, nascida para integrar, acolher, superar cada dano, crescer evitando divisões e discriminações.

A construção de um futuro pacífico, solidário e harmônico para a Itália, para a Europa e para o mundo inteiro, está nas mãos de todos, ninguém excluído.

Dott. Mario Mandarelli
Diretor da Secretaria de Educação de Frosinone

Esta iniciativa, estreitamente ligada à decisão de ressaltar o 60º aniversário da assinatura da Constituição, não nasce de um obséquio formal em relação à nossa Lei fundamental, mas é fruto de um desejo consciente de colher esta importante ocasião para chamar atenção sobre a atualidade dos valores fundamentais que inspiram a Constituição e que são expressão, ainda hoje, das disposições deste texto, basilar para a construção e o desenvolvimento da nossa sociedade.

A Itália se apresenta hoje como um dos países europeus mais investidos dos fluxos migratórios e aumentou também nos últimos anos em Frosinone, o número dos trabalhadores estrangeiros, os núcleos familiares, os estudantes, a produção de bens e serviços ligados a presença de novos cidadãos.

Nós, administradores, temos o dever de aplicar políticas concretas de integração dirigidas aos imigrantes regulares no quadro dos direitos e das regras do nosso sistema democrático e no respeito da lei. São essas as condições de sucesso do nosso compromisso comum de denúncia e de refutação a cada excesso e nova manifestação de racismo.

Dirigimos um agradecimento especial e votos de serenidade à maioria dos imigrantes trabalhadores e honestos que vivem na Itália, em especial em Frosinone, conscientes do compromisso que compartilhamos para o crescimento de uma sociedade multiétnica.

Francesco Scalia
Governador de Frosinone

Anna Salomè Coppotelli
Secretário
de Políticas Sociais
Regione Lazio

Franco Tanevini
Deputado Estadual – Comissão de
Políticas Migratórias
de Frosinone

PRINCIPIOS FUNDAMENTAIS

Art. 1 A Itália é um república Democrática, baseada no trabalho. A soberania pertence ao povo, que a exerce nas formas e nos limites da Constituição.

Art. 2 A República reconhece e garante os direitos invioláveis do homem, quer como ser individual quer nas formações sociais onde se desenvolve a sua personalidade, e requer o cumprimento dos deveres inderrogáveis de solidariedade política, econômica e social.

Art. 3 Todos os cidadãos têm a mesma dignidade social e são iguais perante a lei, sem discriminação de sexo, de raça, de língua, de religião, de opiniões políticas, de condições pessoais e sociais. Cabe à República remover os obstáculos de ordem social e econômica que limitando de fato a liberdade e a igualdade dos cidadãos, impedem o pleno desenvolvimento da pessoa humana e a efetiva participação de todos os trabalhadores na organização política, econômica e social do País.

Art. 4 A República reconhece a todos os cidadãos o direito ao trabalho e promove as condições que tornem efetivo esse direito. Todo cidadão tem o dever de exercer, segundo as próprias possibilidades e a própria opção, uma atividade ou uma função que contribua para o progresso material ou espiritual da sociedade.

Art. 5 A república, una e individível, reconhece e promove as autonomias locais; atua a mais, ampla descentralização administrativa nos serviços que dependem do Estado; adequa os princípios e os métodos de sua legislação às exigências da autonomia e da descentralização.

Art. 6 A República tutela, mediante específicas normas, as minorias linguísticas.

Art. 7 O Estado e a Igreja Católica são, cada um na própria esfera, independentes e soberanos. As relações entre ambos são regulamentadas pelos Pactos Lateranebses. As modificações dos Pactos, concordadas pelas duas partes, não requerem procedimento de revisão constitucional.

Art. 8 Todas as confissões religiosas são igualmente livres perante a lei. As confissões religiosas diversas da católica têm direito de se orga-

nizar conforme os próprios estatutos, desde que não contrastem com o ordenamento jurídico italiano. As relações delas com o Estado são regulamentadas por lei, com base nos acordos com as respectivas representações.

Art. 9 A República promove o desenvolvimento da cultura e a pesquisa científica e técnica. Tutela a paisagem e o patrimônio histórico e artístico da Nação.

Art.10 O ordenamento jurídico italiano adequa-se às normas do direito internacional geralmente reconhecidas.

A condição jurídica do estrangeiro é regulamentada pela lei, em conformidade com as normas e os tratados internacionais.

O estrangeiro, ao qual seja impedido no seu país o efetivo exercício das liberdades democráticas garantidas pela Constituição italiana, tem direito de asilo no território da República, segundo as condições estabelecidas pela lei. Não é admitida a extradição de estrangeiros por crimes políticos.

Art. 11 A Itália repudia a guerra com instrumento de ofensa à liberdade dos outros povos e como meio de resolução das controvérsias internacionais; consente, em condições de paridade com os outros Estados, nas limitações de soberania necessárias para um ordenamento que assegure a paz e a justiça entre as nações; promove e favorece as organizações internacionais que visam essa finalidade.

Art. 12 A bandeira da República é o tricolor italiano: verde, branco e vermelho, em três faixas verticais de iguais dimensões.

PARTE I DIREITOS E DEVERES DOS CIDADÃOS

RELAÇÕES CIVIS

Art. 13 A liberdade pessoal é inviolável. Não é admitida forma alguma de detenção, de inspeção ou perquirição pessoal, nem tampouco qualquer outra forma de restrição à liberdade pessoal, a não ser por determinação motivada da autoridade judiciária e, unicamente, nos casos e formas previstos por lei.

Em casos excepcionais de necessidade e urgência, indicados categoricamente pela lei, a auto-

ridade de segurança pública pode adotar medidas provisórias, que devem ser comunicadas no prazo de quarenta e oito horas à autoridade judiciária e, se esta não as reconhecer como válidas nas sucessivas quarenta e oito horas, as mesmas entender-se-ão revogadas e nulas para todos os efetivos.

É punida toda violência física e moral contra as pessoas que sejam de qualquer modo submetidas a restrições de liberdade. A lei estabelece os limites máximos da prisão preventiva.

Art. 14 O domicílio é inviolável. Nele não podem ser efetuadas inspeções ou perquisições ou sequestros, salvo nos casos e formas estabelecidos por lei, segundo as garantias prescritas para a tutela da liberdade pessoal. As averiguações e inspeções por motivos de saúde e de incolumidade pública ou para fins econômicos e fiscais são regulamentadas por leis especiais.

Art. 15 A liberdade e o segredo da correspondência e de qualquer outra forma de comunicação são invioláveis. Sua limitação pode ocorrer somente por determinação da autoridade judiciária, mantidas as garantias estabelecidas pela lei.

Art. 16 Todo cidadão pode circular e demorar-se livremente em qualquer parte do território nacional, observadas as limitações que a lei estabelece de maneira geral por motivo de saúde ou de segurança. Nenhuma restrição pode ser determinada por razões políticas.

Todo cidadão é livre de sair e de regressar ao território da República, salvo as obrigações de lei.

Art. 17 Os cidadãos têm direito de se reunir pacificamente e sem armas.

Para reuniões, mesmo em lugar aberto ao público, não é necessária prévia comunicação. Das reuniões em lugar público deve ser dado prévio conhecimento às autoridades, que podem impedi-las somente por comprovados motivos de segurança ou de incolumidade pública.

Art. 18 Os cidadãos têm direito de associarem-se livremente, sem autorização, para fins que não são proibidos, a pessoas individuais pela lei penal.

São proibidas as associações secretas e as que perseguem, mesmo indiretamente, escopos políticos mediante organizações de caráter militar.

Art. 19 Todos têm direito de professar livremente a própria fé religiosa em qualquer forma, individual ou associada, de propagá-la e de praticar privada ou publicamente o seu culto, desde que não se trate de ritos contrários aos bons costumes.

Art. 20 O caráter eclesiástico e o fim religioso ou de culto de uma associação ou instituição não podem ser causa de especiais restrições legislativas, nem de especiais ônus fiscais por sua constituição, capacidade jurídica ou de qualquer forma de atividade.

Art. 21 Todos têm direito de manifestar livremente o próprio pensamento, mediante forma oral ou escrita, e qualquer outro meio de difusão. A imprensa não pode ser sujeita a autorizações ou censuras.

Pode-se proceder ao sequestro somente por determinação da autoridade judiciária em caso de delitos, para os quais a lei de imprensa o autorize expressamente, ou em caso de violação das normas que a própria lei estabeleça, para a indicação dos responsáveis.

Em tais casos, quando houver absoluta urgência e não for possível a oportuna intervenção da autoridade judiciária, os quais devem, imediatamente e nunca além de vinte e quatro horas, apresentar denúncia à autoridade judiciária.

Se esta não o aprovar nas vinte e quatro horas sucessivas, o sequestro entender-se-á revogado e nulo para todos os efeitos. A Lei pode impor, mediante normas de caráter geral, que sejam revelados os meios de financiamento da imprensa periódica.

São proibidas as publicações impressas, os espetáculos e todas as demais manifestações contrárias ao bom costume. A lei estabelece medidas adequadas para prevenir e reprimir as violações.

Art. 22 Ninguém pode ser privado, por motivos políticos, da capacidade jurídica, da nacionalidade, do nome.

Art. 23 Nenhuma prestação pessoal ou patrimonial pode ser imposta, a não ser com base na lei.

Art. 24 Todos podem recorrer em juízo para a tutela dos próprios direitos e interesses legítimos. A defesa é um direito inviolável em cada condição e grau de procedimento. São assegurados aos

desprovidos de recursos, mediante instituições apropriadas, os meios para agir e defender-se diante de qualquer jurisdição. A lei determina as condições e as modalidades para a reparação dos erros judiciários.

Art. 25 Ninguém pode ser privado do juízo natural designado por lei. Ninguém pode ser punido, senão por aplicação de uma lei que tenha entrado em vigor antes de cometido o fato. Ninguém pode ser submetido a medidas de segurança, salvo nos casos previstos pela lei.

Art. 26 A extradição do cidadão somente pode ser permitida quando expressamente prevista pelas convenções internacionais. Em hipótese alguma pode ser admitida por crimes políticos.

Art. 27 A responsabilidade penal é pessoal. O imputado não é considerado réu até a condenação definitiva.

As penas não podem comportar tratamentos contrários ao senso de humanidade e devem visar à reeducação do condenado.

Não é admitida a pena de morte, salvo nos casos previstos pelas leis militares de guerra.

Art. 28 Os funcionários e os dependentes do Estado e das entidades públicas são diretamente responsáveis, segundo as leis penais, civis e administrativas, pelos atos praticados com violação de direitos.

Nesses casos, a responsabilidade civil estende-se ao Estado e às entidades públicas.

RELAÇÕES ÉTICO-SOCIAIS

Art. 29 A República reconhece os direitos da família como sociedade natural fundada no matrimônio.

O matrimônio é baseado na igualdade moral e jurídica dos cônjuges, com os limites determinados pela lei para a garantia da unidade familiar.

Art. 30 É dever e direito dos pais manter, instruir e educar os filhos, mesmo que nascidos fora do matrimônio.

Nos casos de incapacidade dos pais, a lei provê para que os deveres dele sejam cumpridos por outros.

A lei assegura aos filhos nascidos fora do matrimônio toda espécie de tutela jurídica e social,

compatível com os direitos dos membros da família legítima. A lei estabelece as normas e os limites para a investigação de paternidade.

Art. 31 A República favorece, com medidas econômicas e outras providências, a formação da família e o cumprimento das obrigações relativas, com especial consideração pelas famílias numerosas.

Protege a maternidade, a infância e juventude, favorecendo as instituições necessárias para esse fim.

Art. 32 A República tutela a saúde como direito fundamental do indivíduo e interesse da coletividade, e garante tratamentos gratuitos aos indigentes. Ninguém pode ser obrigado a um determinado tratamento sanitário, salvo disposição de lei. A lei não pode, em hipótese alguma, violar os limites impostos pelo respeito à pessoa humana.

Art. 33 A arte e a ciência são livres como livre é o seu ensinamento.

A República dita as normas gerais sobre a instrução e institui escolas públicas para todos os níveis e graus. Entidades e particulares têm o direito de fundar escolas e institutos de educação, sem ônus para o Estado.

A lei, ao fixar os direitos e as obrigações das escolas particulares que requerem a equiparação, deve assegurar plena liberdade às mesmas, e aos seus alunos um tratamento escolar equivalente àquele dos alunos das escolas públicas.

É previsto um exame oficial para a admissão nos vários níveis e graus de escolas ou para a conclusão dos mesmos, e para a habilitação ao exercício profissional.

As instituições de alta cultura, universidades e academias, têm o direito de fixar ordenamentos autônomos nos limites determinados pelas leis do Estado.

Art. 34 A escola é aberta a todos. A instrução de primeiro grau, ministrada durante pelo menos oito anos, é obrigatória e gratuita.

Os alunos capazes e aplicados, mesmo se carentes de meios econômicos, têm direito de atingir os graus mais altos de estudo.

A República torna esse direito, mediante bolsas de estudo, subsídios às famílias e outras medidas, que devem ser concedidas por concurso.

RELAÇÕES ECONÔMICAS

Art. 35 A República tutela o trabalho em todas as suas formas e aplicações.

Cuida da formação e da elevação profissional dos trabalhadores. Promove e favorece os acordos e as organizações internacionais empenhados em afirmar e disciplinar os direitos do trabalho. Reconhece a liberdade de emigração, salvo as obrigações estabelecidas pela lei no interesse geral, e tutela o trabalho italiano no exterior.

Art. 36 O trabalhador tem direito a uma retribuição proporcional à quantidade e qualidade do seu trabalho, que seja suficiente para garantir para si e para a sua família uma existência livre e digna. A duração máxima do dia de trabalho é fixada pela Lei. O trabalhador tem direito ao repouso semanal e às férias anuais remuneradas, não podendo renunciar às mesmas.

Art. 37 A mulher trabalhadora tem os mesmos direitos, à paridade de trabalho, as mesmas retribuições que cabem ao trabalhador. As condições de trabalho devem consentir, no entanto, o cumprimento de sua essencial função familiar e assegurar à mãe e à criança uma especial e adequada proteção. A lei estabelece limite mínimo de idade para o trabalhador assalariado. A República tutela o trabalho dos menores através de normas especiais e lhes garante, à paridade de trabalho, o direito à paridade de retribuição.

Art. 38 Todo cidadão, impossibilitado de trabalhar e desprovido dos recursos necessários para viver, tem direito ao seu sustento e à assistência social. Os trabalhadores têm direito a que sejam previstos e assegurados meios adequados às suas exigências de vida em caso de acidente, doença, invalidez, velhice e desemprego involuntário.

Os incapacitados e os deficientes têm direito à educação e ao encaminhamento profissional. Às tarefas previstas neste artigo provêem órgãos e instituições predispostos ou integrados pelo Estado. A assistência privada é livre.

Art. 39 A organização sindical é livre. Aos sindicatos não pode ser imposta outra obrigação senão a de seu registro junto a órgãos locais ou centrais, segundo as normas da LEI. É condição para o registro que os estatutos dos sindicatos sancionem um regularmento interno, baseado na

democracia. Os sindicatos registrados têm personalidade jurídica. Podem, desde que representados unitariamente na proporção dos seus associados, estipular contratos coletivos de trabalho com eficácia obrigatória para todos os pertencentes às categorias de que trata o contrato.

Art. 40 O direito de greve é exercido no âmbito das leis que o regulamentam.

Art. 41 A iniciativa econômica privada é livre. A mesma não pode se desenvolver em contraste com a utilidade social ou de uma forma que possa trazer dano à segurança, à liberdade, à dignidade humana. A lei determina os programas e os adequados controles, afim de que a atividade econômica pública e privada possa ser dirigida e coordenada para fins sociais.

Art. 42 A propriedade é pública ou privada. Os bens econômicos pertencem ao Estado, ou a entidades, ou a particulares.

A propriedade privada é reconhecida e garantida pela lei, que determina as suas formas de aquisição, de posse e os limites, no intento de assegurar sua função social e de torná-la acessível a todos. A propriedade privada pode ser, nos casos previstos pela lei e salvo indenização, expropriada por motivos de interesse geral.

A lei estabelece as normas e os direitos da sucessão legítima e testamentária, e os direitos do Estado sobre as heranças.

Art. 43 Para fins de utilidade geral, a lei pode reservar originariamente ou transferir, mediante expropriação e salvo indenização, ao Estado, a entidades públicas ou a comunidades de trabalhadores ou de usuários, determinadas empresas ou categorias de empresas, que se relacionem com serviços públicos essenciais ou com fontes de energia ou com situações de monopólio, e tenham caráter de preeminente interesse geral.

Art. 44 A fim de se obter uma racional exploração do solo e de estabelecer justas relações sociais, a lei impõe obrigações e vínculos à propriedade rural privada; fixa limites à sua extensão, de acordo com as regiões e as zonas agrárias; promove e impõe o saneamento das terras, a transformação do latifúndio e a reconstrução das unidades produtivas; ajuda a pequena e média propriedade. A lei prevê medidas a favor das zonas montanhosas.

Art. 45 A República reconhece a função social da cooperação em regime de reciprocidade e sem fins de exploração privada.

A lei promove e estimula a incrementação da Mesma com os meios mais apropriados, assegurando-lhe, com adequados controles, o caráter e as finalidades. A lei incumbe-se da tutela e do desenvolvimento do artesanato.

Art. 46 Para fins de elevação econômica e social do trabalho e em harmonia com as exigências da produção, a República reconhece o direito dos trabalhadores de colaborar, nas formas e nos limites fixados pelas leis, na gestão das empresas.

Art. 47 A República estimula e tutela a poupança em todas as suas formas; disciplina, coordena e controla o exercício do crédito.

Favorece o emprego da poupança popular pela aquisição da casa própria, de propriedades agrícolas a ser cultivadas diretamente pelos trabalhadores e pelo investimento direto e indireto nas ações das grandes empresas de produção.

RELAÇÕES POLÍTICAS

Art. 48 São eleitores todos os cidadãos, homens e mulheres, que atingiram a maioridade. O voto é pessoal e igual, livre e secreto.

O seu exercício é dever cívico.

O direito de voto não pode ser limitado, exceto por incapacidade civil ou por efeito de sentença penal; irrevogável ou nos casos de indignidade moral, indicados pela lei.

Art. 49 Todos os cidadãos têm direito de se associar livremente em partidos, para concorrerem, com métodos democráticos, na determinação da política nacional.

Art. 50 Todos os cidadãos podem encaminhar petições às Câmaras para solicitar medidas legislativas ou expor necessidades comuns.

Art. 51 Todos os cidadãos de ambos os sexos podem ter acesso aos órgãos públicos e aos cargos eletivos em condições de igualdade, segundo os requisitos exigidos por lei.

A lei pode, para a admissão nos órgãos públicos e nos cargos eletivos, equiparar aos cidadãos os italianos não pertencentes à República.

Quem é chamado a exercer funções públicas eletivas tem direito de dispor do tempo necessário para o cumprimento das mesmas e de conservar seu posto de trabalho.

Art. 52 A defesa da Pátria é dever sagrado do cidadão. O serviço militar é obrigatório dentro dos limites e normas fixados pela lei. O seu cumprimento não prejudica a posição de trabalho do cidadão, nem o exercício dos direitos políticos.

O ordenamento das Forças Armadas amolda-se ao espírito democrático da República.

Art. 53 Todos têm a abrigação de contribuir para as despesas públicas na medida de sua capacidade contributiva. O sistema tributário é inspirado nos critérios de progressividade.

Art. 54 Todos os cidadãos têm o dever de ser fiéis à República e de observar a Constituição e as Leis.

Cu multă plăcere doresc să salut destinatarii acestei publicații, care cuprinde prima parte a Constituției Republicii Italiene.

O parte care, după părerea tuturor, este un “*monument de știință*” pentru profundele valori etice și sociale, între care se deosebește, în mod absolut și important, tutela demnității omului care este egal, după articolul 3 al Cărții Constituționale, fără diferențe de sex, de rasă, de limbă... unui al om.

Pentru toate aceste motive, deci, exprim deplina mea apreciere pentru traducerea Constituției noastre în mai multe limbi, ceea ce va permite persoanelor care trăiesc în Italia și respectă legile, să înțeleagă, și în era globalizării, că parfumul și gustul de joacă al vieții, sunt momente care unesc drepturile și obligațiile de respectat în spiritul democrației și al libertății.

Urez, deci, cititorului să asimileze valorile exprimate în Constituție, ca fiind valori umane, cu conștiința că un Stat democratic are deplină încredere în forța dreptului, care înobilează și construiește, și nu în dreptul forței care, în schimb, umilește și distruge.

Doresc lectură bună tuturor, Trăiască Italia, Trăiască Republica și multe urări de bine pentru cei 60 de ani ai Constituției noastre (1/1/1948).

Dott. Piero Cesari
Prefectul - Provincia di Frosinone

Constituția, legea supremă a Statului, este legea legilor și conține regulile principale cu privire la ordinea acestuia. Cunoașterea acestor reguli este fundamentală pentru o conviețuire civilă.

Pentru multe persoane această publicație va fi o ocazie pentru a înțelege Constituția italiană în limba de naștere, un text clar, cu cuvinte actuale, care se îndreaptă direct spre esența problemelor, cu un limbaj simplu și neschimbat de 60 de ani.

Cu speranța ca această publicație să poată trezi interes și reflecții, mă adresez în mod principal tinerilor italieni sau străini - viitori protagoniști ai societății - ca aceștia să înțeleagă în mod profund valorile prețioasei noastre Cărți Constituționale și să le păstreze cu grijă ca fiind acel bagaj etic și cultural, născut pentru a integra, a ospita, a depăși orice prejudecată, a crește evitând separări și discriminări..

Construirea unui viitor de pace, de solidaritate și armonie pentru Italia, pentru Europa și pentru lumea întreagă este în mâna tuturor, nimeni nu este exclus.

Dott. Mario Mandarelli
Directorul Biroului Școlar Provincial - Frosinone

Această inițiativă, în strânsă legătură cu decizia de a pune un accent deosebit pe al 60lea aniversar de la semnarea Constituției, nu naște ca un tribut formal către Legea noastră fundamentală, dar este rezultatul unei dorințe aprinse de a folosi această ocazie importantă pentru a atrage atenția publică asupra valorilor fundamentale care o inspiră și care sunt exprimate, și în momentele actuale, prin dispozițiile acestui text, de bază pentru construirea și dezvoltarea societății noastre.

Italia se prezintă astăzi ca una dintre țările europene atinse în mod special de fluxurile migrației; și în Provincia Frosinone a crescut în acești ani numărul muncitorilor străini, familiile și studenții străini, producerea bunurilor și a serviciilor legate de prezența noilor cetățeni.

Noi ca administratori avem obligația de a pune în practică o politică de integrare concretă adresată imigraților regulari, cu ajutorul drepturilor și a regulilor prevăzute în sistemul nostru de democrație și în respectul legii. Acestea sunt condițiile care pot purta cu succes la denunțarea și refuzarea actelor și a manifestărilor de rasism.

Mulțumim în mod particular și adresăm o urare de viață senină către marea majoritate a muncitorilor harnici și cinștiți care trăiesc în Italia și în special în Provincia noastră, împreună cu care ne vom uni forțele pentru dezvoltarea unei societăți multietnice.

Francesco Scalia
Președinte
Provincia di Frosinone

Anna Salomè Coppotelli
Deputat la
Politica Socială
Regione Lazio

Franco Tanevini
Consilier Delegat la
Politica Migratorie
Provincia di Frosinone

PRINCIPII FUNDAMENTALE

Art. 1 Italia este o Republică democratică, fondată pe muncă. Suveranitatea aparține poporului, care o exercită în formele și în limitele Constituției.

Art. 2 Republica recunoaște și garantează drepturile inviolabile ale omului, atât ca individ cât și în grupurile sociale în care își exprimă personalitatea, și cere îndeplinirea datoriilor obligatorii de solidaritate politică, economică și socială.

Art. 3 Toți cetățenii au demnitate socială egală și sunt egali în fața legii, fără deosebire de sex, de rasă, de limbă, de religie, de opinii politice, de condiții personale și sociale.

E obligația Republicii să înlăture obstacolele de ordin economic și social, care, limitând în fapt libertatea și egalitatea cetățenilor, împiedică deplina dezvoltare a persoanei umane și participarea efectivă a tuturor muncitorilor la organizarea politică, economică și socială a Țării.

Art. 4 Republica recunoaște tuturor cetățenilor dreptul la muncă și promovează condițiile care fac ca acest drept să fie efectiv.

Fiecare cetățean are datoria de a desfășura, în funcție de propriile posibilități și de propria alegere, o activitate sau o funcție care să contribuie la progresul material sau spiritual al societății.

Art. 5 Republica, unitară și indivizibilă, recunoaște și promovează autonomiile locale; pune în practică, în serviciile care depind de Stat, cea mai amplă descentralizare administrativă; conformează principiile și metodele legislației sale la exigențele autonomiei și ale descentralizării.

Art. 6 Republica protejează prin norme corespunzătoare minoritățile lingvistice.

Art. 7 Statul și Biserica Catolică sunt, fiecare în sfera sa, independente și suverane. Raporturile dintre ele sunt reglementate de Tratatul de la Lateran. Modificările Tratatului, acceptate de ambele părți, nu necesită procedura de revizuire a constituției.

Art. 8 Toate cultele religioase sunt libere în mod egal în fața legii.

Cultele religioase diferite de cea catolică au dreptul de a se organiza în funcție de propriile statute, cu condiția să nu intre în conflict cu ordinea juridică italiană. Raporturile lor cu Statul sunt reglementate prin lege pe baza unor înțelegeri cu respectivele reprezentanțe.

Art. 9 Republica promovează dezvoltarea culturii și cercetarea științifică și tehnică.

Protejează peisajul și patrimoniul istoric și artistic al Națiunii.

Art. 10 Ordinea juridică italiană se conformează normelor de drept internațional general recunoscute. Condiția juridică a străinului e reglementată prin lege în conformitate cu normele și cu tratatele internaționale. Străinul căruia îi este interzisă în țara sa exercitarea efectivă a libertăților democratice garantate de Constituția italiană are dreptul de azil pe teritoriul Republicii, în conformitate cu condițiile stabilite de lege.

Nu e admisă extrădarea străinului pentru delictelor politice.

Art. 11 Italia respinge războiul ca instrument de oprire a libertății altor popoare și ca mijloc de rezolvare a controverselor internaționale; permite, în condiții de egalitate cu celelalte State, limitările de suveranitate necesare unei orânduirii care să asigure pacea și justiția între Națiuni; promovează și favorizează organizațiile internaționale care urmăresc acest scop.

Art. 12 Drapelul Republicii este tricolorul italian: verde, alb și roșu, cu trei benzi verticale de dimensiuni egale.

PARTEA I DREPTURILE ȘI ÎNDATORIRILE LE CETĂȚENILOR

CAPITOLUL I RAPORTURI CIVILE

Art. 13 Libertatea personală este inviolabilă. Nu este admisă nicio formă de reținere, de inspecție sau de percheziție personală, nici orice altă restrângere a libertății personale, decât printr-un act motivat al autorității judiciare și numai în cazurile și în formele prevăzute de lege.

În cazuri excepționale de necesitate și urgență, indicate expres de către lege, organele de siguranță publică pot adopta măsurii provizorii, care trebuie comunicate în termen de patruzeci și opt de ore autorității judiciare și, dacă aceasta nu le confirmă în următoarele patruzeci și opt de ore, sunt considerate revocate și rămân fără niciun efect.

E pedepsită orice violență fizică și morală asupra persoanelor care sunt oricum supuse restrângerii libertății.

Legea stabilește limitele maxime ale detenției preventive.

Art. 14 Domiciliul este inviolabil. Nu se pot efectua inspecții sau percheziții sau sechestrare decât în cazurile și în formele stabilite de lege conform garanțiilor prevăzute pentru protejarea libertății personale. Verificările și inspecțiile din motive de sănătate și de siguranță publică sau cu scopuri economice și fiscale sunt reglementate de legi speciale.

Art. 15 Libertatea și secretul corespondenței și ale oricărei alte forme de comunicare sunt inviolabile. Limitarea acestora poate avea loc doar printr-un act motivat al autorității judiciare cu garanțiile stabilite de lege.

Art. 16 Toți cetățenii pot circula și se pot stabili în mod liber în orice parte a teritoriului național, cu condiția respectării limitărilor pe care legea le stabilește în mod general din motive de sănătate sau de siguranță. Nicio restricție nu poate fi determinată de motive politice. Toți cetățenii sunt liberi să iasă de pe teritoriul Republicii și să revină pe acesta, cu condiția îndeplinirii obligațiilor legale.

Art. 17 Cetățenii au dreptul de a se întruni în mod pașnic și fără arme. Pentru întruniri, chiar și într-un loc deschis publicului, nu e necesară înștiințarea. Pentru întrunirile într-un loc public trebuie să fie înștiințate autoritățile, care le pot interzice numai din motive justificate, de securitate sau de siguranță publică.

Art. 18 Cetățenii au dreptul de a se asocia liber, fără autorizare, în scopuri care nu sunt interzise indivizilor de către legea penală.

Sunt interzise asociațiile secrete și cele care urmăresc, chiar și indirect, scopuri politice prin intermediul organizațiilor de tip militar.

Art. 19 Toți au dreptul de a-și profesa liber propria credință religioasă în orice formă, individual sau în asociație, de a-i face propagandă și de a exercita în particular sau în public cultul acesteia, cu condiția să nu fie vorba de rituri contrarii bunelor moravuri.

Art. 20 Caracterul ecleziastic și scopul de religie sau de cult al unei asociații sau al unei instituții nu pot fi cauza unor limitări legislative speciale, nici a unor taxe fiscale speciale pentru constituirea sa, capacitatea sa juridică și orice formă de activitate.

Art. 21 Toți au dreptul de a-și manifesta liber propriul mod de gândire prin viu grai, prin scris și prin orice alt mijloc de difuzare. Presa nu poate fi supusă autorizațiilor sau cenzurii. Se poate proceda la sechestrare numai printr-un act motivat al autorității judiciare în caz de delict pentru care legea presei autorizează acest lucru în mod expres, sau în cazul încălcării unor norme pe care legea le prevede pentru indicarea responsabililor.

În asemenea cazuri, când există o absolută urgență și nu e posibilă intervenția promptă a autorității judiciare, sechestrul presei periodice poate fi efectuat de reprezentanții poliției judiciare, care trebuie să raporteze imediat, și niciodată într-un termen mai mare de douăzeci și patru de ore, autorității judiciare. Dacă aceasta nu îl confirmă în următoarele douăzeci și patru de ore, sechestrul se consideră revocat și fără efect.

Legea poate stabili, prin norme cu caracter general, să fie făcute publice mijloacele de finanțare ale presei periodice.

Sunt interzise publicațiile de presă, spectacolele și toate celelalte manifestări contrarii bunurilor moravuri. Legea stabilește măsuri adecvate pentru a preveni și a pedepsi încălcările.

Art. 22 Nimeni nu poate fi privat, din motive politice, de capacitatea juridică, de cetățenie, de nume.

Art. 23 Nicio prestație personală sau patrimonială nu poate fi impusă decât în baza legii.

Art. 24 Toți cetățenii se pot adresa justiției pentru protejarea propriilor drepturi și interese legitime.

Apărarea este un drept inviolabil în orice stadiu și la orice nivel al procesului.

Persoanelor lipsite de orice mijloace de subzistență le sunt asigurate, prin institute adecvate, mijloacele pentru a acționa și a se apăra în fața oricărei jurisdicții. Legea determină condițiile și modalitățile pentru corectarea erorilor judiciare.

Art. 25 Nimeni nu se poate sustrage jurisdicției judecătorului natural prevăzut prin lege. Nimeni nu poate fi pedepsit decât pe baza unei legi care să fi intrat în vigoare înainte de fapta comisă. Nimeni nu poate fi supus unor măsuri de siguranță decât în cazurile prevăzute de lege.

Art. 26 Extradarea unui cetățean poate fi permisă numai în cazurile în care e prevăzută în mod expres de convențiile internaționale. Nu poate fi permisă în niciun caz pentru delicta politice.

Art. 27 Răspunderea penală e personală. Acuzatul nu e considerat vinovat până la condamnarea definitivă. Pedepsele nu pot consta în tratamente contrare simțului omeniei și trebuie să aibă ca scop reeducarea condamnatului. Nu este admisă pedeapsa cu moartea decât în cazurile prevăzute de legile militare de război.

Art. 28. Funcționarii și angajații Statului și ai instituțiilor publice sunt direct răspunzători, conform legilor penale, civile și administrative, de actele săvârșite cu încălcarea drepturilor. În asemenea cazuri răspunderea civilă se extinde și asupra Statului și a instituțiilor publice.

CAPITOLUL II RAPORTURI ETICO-SOCIALE

Art. 29 Republica recunoaște drepturile familiei ca societate naturală bazată pe căsătorie. Căsătoria se bazează pe egalitatea morală și juridică a soților, cu limitele stabilite prin lege ca garanție a unității familiale.

Art. 30 E datoria și dreptul părinților să întrețină, să instruiască și să educe copiii, chiar dacă sunt născuți în afara căsătoriei. În cazurile de incapacitate a părinților, legea se îngrijește ca îndatoririle acestora să fie îndeplinite. Legea asigură copiilor născuți în afara căsătoriei toată protecția juridică și socială, compatibilă cu drepturile membrilor familiei legitime. Legea fixează normele și limitele pentru determinarea paternității.

Art. 31 Republica ajută prin măsuri economice și prin alte mijloace formarea familiei și îndeplinirea datoriilor pe care le comportă, cu o atenție specială pentru familiile numeroase. Protejează maternitatea, copilăria și tinerețea, favorizând instituțiile necesare în acest scop.

Art. 32 Republica protejează sănătatea ca drept fundamental al individului și ca interes al colectivității și garantează îngrijiri gratuite celor care nu dispun de mijloace de subzistență. Nimeni nu poate fi obligat la un anumit tratament medical decât prin dispoziții legale. Legea nu poate în niciun caz să încalce limitele impuse de respectul pentru persoana umană.

Art. 33 Arta și știința sunt libere, precum liberă e și predarea acestora. Republica fixează normele generale privind instrucția și instituțiile școli de stat de toate profilele și gradele. Instituțiile și particularii au dreptul de a crea școli și instituții de educație, fără cheltuieli pentru Stat.

Legea, fixând drepturile și obligațiile școlilor care nu sunt de stat care echivalență, trebuie să le asigure acestora deplina libertate, iar elevilor acestora un tratament școlar echivalent cu cel al elevilor din școlile de stat.

Este prevăzut un examen de Stat pentru admiterea în școlile de diferite profile și grade sau la terminarea acestora și pentru a obține calificarea profesională.

Instituțiile de înaltă cultură, universități și academii, au dreptul de a-și stabili statute autonome în limitele stabilite de lege de Stat.

Art. 34 Școala este deschisă tuturor. Educația de bază, efectuată timp de cel puțin opt ani, e obligatorie și gratuită. Elevii dotați și cei care merită, chiar dacă nu dispun de mijloace, au dreptul de a urma nivelurile cele mai înalte de studii. Republica face ca acest drept să fie efectiv prin burse de studiu, alocații pentru familii și alte mijloace, care trebuie să fie atribuite prin concurs.

CAPITOLUL III RAPORTURI ECONOMICE

Art. 35 Republica protejează munca în toate formele și aplicațiile sale. Se îngrijește de formarea și de avansarea profesională a muncitorilor.

Promovează și favorizează acordurile și organizațiile internaționale care au scopul de a afirma și de a reglementa drepturile muncii.

Recunoaște libertatea de emigrare, cu condiția îndeplinirii obligațiilor stabilite de lege în interesul general, și protejează munca italiană în străinătate.

Art. 36 Muncitorul are dreptul la o retribuție proporțională cu cantitatea și calitatea muncii sale și în orice caz suficientă pentru a asigura sieși și familiei o existență liberă și demnă.

Durata maximă a zilei de lucru este stabilită prin lege.

Muncitorul are dreptul la repaus săptămânal și la concediu anual retribuit, și nu poate renunța la acestea.

Art. 37 Femeia care muncește are aceleași drepturi și, la muncă egală, aceleași retribuții care revin unui muncitor. Condițiile de muncă trebuie să permită îndeplinirea funcției sale esențiale în familie și să asigure mamei și copilului o protecție specială, adecvată.

Legea stabilește limita minimă de vârstă pentru munca salariată.

Republica protejează munca minorilor prin norme speciale și garantează acestora, la muncă egală, dreptul la egalitatea retribuției.

Art. 38 Fiecare cetățean care e inapt de muncă și care nu dispune de mijloacele necesare de subzistență are dreptul la întreținere și la asistență socială.

Muncitorii au dreptul să fie prevăzute și asigurate mijloace adecvate pentru necesitățile lor de viață în caz de accident, boală, invaliditate și bătrânețe, șomaj involuntar.

Persoanele inapte și handicapate au dreptul la educație și la formare profesională.

De sarcinile prevăzute în acest articol se îngrijesc organe și institute create sau subvenționate de către Stat.

Asistența privată este liberă.

Art. 39 Organizarea sindicală este liberă.

Sindicatelor nu li se poate impune altă obligație în afară de înregistrarea lor la birourile locale sau centrale, conform normelor legale.

Condiția pentru înregistrare este ca statutele sindicatelor să prevadă un regulament intern pe bază democratică.

Sindicatelor înregistrate au personalitate juridică. Pot să stipuleze, reprezentate unitar, proporțional cu numărul de înscriși, contracte colective de muncă ce au efect obligatoriu pentru toți cei care aparțin categoriilor la care se referă contractul.

Art. 40 Dreptul la grevă se exercită în cadrul legilor care îl reglementează.

Art. 41 Inițiativa economică privată este liberă.

Nu se poate desfășura în contradicție cu utilitatea socială sau astfel încât să aducă atingere siguranței, libertății, demnității umane.

Legea stabilește programe și controale oportune pentru ca activitatea economică publică și privată să poată fi orientată și coordonată în scopuri sociale.

Art. 42 Proprietatea este publică sau privată. Bunurile economice aparțin Statului, instituțiilor sau particularilor.

Proprietatea privată e recunoscută și garantată de lege, care determină modalitățile de achiziționare a acesteia, de utilizare și limitele, în scopul de a asigura funcția sa socială și de a o face accesibilă tuturor.

Proprietatea privată poate fi expropriată, în cazurile prevăzute de lege, și cu condiția despăgubirii, din motive de interes general.

Legea stabilește normele și limitele succesiunii legale și testamentare și drepturile Statului asupra moștenirilor.

Art. 43 În scopuri de utilitate generală legea poate rezerva la origine sau poate transfera, prin expropriere, pentru Stat, pentru instituții publice sau comunități de muncitori sau de utilizatori, anumite întreprinderi sau categorii de întreprinderi, care au legătură cu servicii publice esențiale sau surse de energie sau situații de monopol și care să aibă un caracter de interes general fundamental.

Art. 44 În scopul realizării exploatării raționale a solului și de a stabili raporturi sociale echitabile, legea impune obligații și limitări proprietății funciare private; fixează limite întinderii sale în funcție de regiunile și de zonele agrare, promovează și impune asanarea terenurilor, transformarea latifundiilor și reconstituirea unităților productive; ajută proprietatea mică și medie.

Legea dispune măsuri în favoarea zonelor montane.

Art. 45 Republica recunoaște funcția socială a cooperării cu caracter reciproc și fără scopuri de speculă. Legea promovează și favorizează dezvoltarea acesteia prin mijloacele cele mai adecvate și asigură, prin controale oportune, caracterul și finalitatea acesteia.

Legea se îngrijește de protejarea și de dezvoltarea artizanatului.

Art. 46 În scopul progresului economic și social al muncii în armonie cu exigențele de producție, Republica recunoaște dreptul muncitorilor de a colabora, în modurile și în limitele stabilite de lege, la administrarea întreprinderilor.

Art. 47 Republica încurajează și protejează economisirea în toate formele sale; reglementează, coordonează și controlează exercitarea creditului.

Favorizează accesul economiilor indivizilor la proprietatea locuinței, la proprietatea cultivatorului direct și la investițiile directe și indirecte sub formă de acțiuni în marile complexe de producție ale Țării.

CAPITOLUL IV

RAPORTURI POLITICE

Art. 48 Sunt alegători toți cetățenii, bărbați și femei, care au ajuns la vârsta majoratului.

Votul este personal și egal, liber și secret. Exercitarea sa este o datorie civică.

Legea stabilește condițiile și modalitățile pentru exercitarea dreptului de vot al cetățenilor stabiliți în străinătate și asigură exercitarea sa efectivă. În acest scop e instituită o circumscripție „Străinătate” pentru alegerea Camerelor, căreia îi este atribuit un număr de locuri stabilit printr-o normă constituțională și conform criteriilor fixate de lege.

Dreptul de vot nu poate fi limitat decât din cauză de incapacitate civilă sau prin efectul unei sentințe penale irevocabile sau în cazurile de lipsă de demnitate morală indicate de lege.

Art. 49 Toți cetățenii au dreptul de a se asocia liber în partide pentru a contribui în mod democratic la determinarea politicii naționale.

Art. 50 Toți cetățenii pot adresa petiții Camerelor pentru a cere măsuri legislative sau pentru a expune necesități de interes comun.

Art. 51 Toți cetățenii de ambele sexe pot avea acces la funcții publice și la funcții electivă în condiții de egalitate, conform cerințelor stabilite prin lege. În acest scop Republica promovează, prin măsuri adecvate, șansele egale pentru femei și bărbați

Legea poate asimila cu cetățenii, pentru admiterea la funcțiile publice și la funcțiile electivă, pe italienii care nu aparțin Republicii.

Cel care este ales în funcții publice electivă are dreptul de a dispune de timpul necesar pentru îndeplinirea lor și de a-și păstra locul de muncă.

Art. 52 Apărarea Patriei este o datorie sacră a cetățeanului.

Serviciul militar este obligatoriu în limitele și în modalitățile stabilite prin lege. Îndeplinirea acestuia nu aduce prejudicii situației de muncă a cetățeanului, nici exercitării drepturilor politice. Organizarea Forțelor armate se bazează pe spiritul democratic al Republicii.

Art. 53 Toți sunt obligați să participe la cheltuielile publice în funcție de capacitatea lor de contribuabili.

Sistemul de impozite se bazează pe criteriile de progresivitate.

Art. 54 Toți cetățenii au datoria de a fi fideli Republicii și de a respecta Constituția și legile sale.

Cetățenii cărora le sunt încredințate funcții publice au datoria de a le îndeplini cu disciplină și onoare, depunând jurământ în cazurile stabilite de lege.

ОСНОВНЫЕ ПРИНЦИПЫ

Статья 1.

Италия - демократическая Республика, основывающаяся на труде.

Власть принадлежит народу, который использует её в формах и в пределах, установленных Конституцией.

Статья 2.

Республика признаёт и гарантирует неотъемлемые права человека - как отдельной личности, так и в социальных образованиях, в которых проявляется эта личность, и требует выполнения неотъемлемых обязанностей, вытекающих из политической, экономической и социальной солидарности.

Статья 3.

Все граждане имеют одинаковые гражданские права и равны перед законом без различия пола, расы, языка, религий, политических убеждений, личного и социального положения.

Задача Республики - устранять препятствия экономического и социального порядка, которые, ограничивая свободу и равенство граждан, мешают полному развитию человеческой личности и эффективному участию всех трудящихся в политической, экономической и социальной сфере общества.

Статья 4.

Республика признаёт за всеми гражданами право на труд и способствует созданию условий, которые повышают эффективность этого права.

Каждый гражданин в соответствии со своими возможностями и по своему выбору обязан осуществлять деятельность или выполнять функции, способствующие материальному или духовному развитию общества.

Статья 5.

Республика, единая и неделимая, признает местные автономии и содействует их развитию; осуществляет самую широкую административную децентрализацию в зависимых от государства службах; приспособливает принципы и методы своего законодательства к задачам автономии и децентрализации.

Статья 6.

С помощью соответствующих мер Республика защищает языковые меньшинства.

Статья 7.

Государство и Католическая церковь независимы и суверенны в принадлежащей каждому из них сфере.

Их отношения регулируются Латеранскими Соглашениями. Изменения этих Соглашений, принятые обеими сторонами, не требуют процедуры пересмотра Конституции.

Статья 8.

Все религиозные исповедания в равной мере свободны перед законом.

Религиозные вероисповедания, не являющиеся католическими, имеют право создавать свои организации согласно своим уставам, по-скольку они не противоречат итальянской правовой системы.

Их отношения с Государством определяются законом на основе соглашений с соответствующими представительствами..

Статья 9.

Республика поощряет развитие культуры и научных и технических исследований.

Она охраняет природные богатства, историческое и художественное наследие Нации.

Статья 10.

Итальянская правовая система согласуется с общепризнанными нормами международного права.

Правовое положение иностранцев регулируется законом в соответствии с международными соглашениями и нормами.

Иностранец, не имеющий в своей стране реальной возможности пользоваться демократическими свободами, гарантированными итальянской Конституцией, имеет право политического убежища на территории Республики в соответствии с условиями, установленными законом.

Не допускается выдача иностранца за политические преступления.

Статья 11.

Италия отвергает войну как посягательство на свободу других народов и как способ разрешения международных споров; она соглашается на условиях взаимности с другими государствами на ограничение суверенитета, необходимое для порядка, обеспечивающего народам мир и справедливость; она содействует международным организациям, стремящимся к этой цели.

Статья 12.

Флаг Республики - итальянское трехцветное знамя: зеленое, белое и красное, в трех вертикальных полосах одинаковых размеров.

ЧАСТЬ I ПРАВА И ОБЯЗАННОСТИ ГРАЖДАН

РАЗДЕЛ I. ГРАЖДАНСКИЕ ОТНОШЕНИЯ

Статья 13.

Свобода личности неприкосновенна.

Не допускаются задержание, осмотр или обыск, или другое ограничение личной свободы в какой бы то ни было форме за исключением случаев, на основании мотивированного акта судебной власти и только в случаях и в порядке, предусмотренных законом.

В исключительных, вызываемых необходимостью и срочностью случаях, совершенно определённо указанных законом, органы государственной безопасности могут применять временные меры, о которых должно быть в течение сорока восьми часов доведено до сведения судебной власти; и если последняя не утвердит эти меры в течение следующих сорока восьми часов, то они считаются отмененными и утратившими силу.

Всякое физическое и моральное принуждение в отношении лиц, подвергшихся тем или иным ограничениям свободы, подлежит наказанию.

Закон устанавливает максимальные сроки предварительного заключения.

Статья 14.

Жилище неприкосновенно.

Осмотры, обыски и наложение ареста на имущество не могут производиться иначе, как в случаях и в порядке, установленных законом, в соответствии с нормами, предусмотренными для охраны личной свободы.

Осмотры и проверки и в соблюдение санитарных норм и обеспечения общественной безопасности или экономические и финансовые проверки регулируются специальными законами.

Статья 15.

Свобода и тайна переписки и всех других видов связи неприкосновенны.

Их ограничение может иметь место лишь в силу мотивированного акта судебной власти и с соблюдением норм, установленных законами.

Статья 16.

Каждый гражданин может свободно передвигаться и проживать в любой части национальной территории, с теми ограничениями общего характера, которые устанавливаются законом в интересах охраны здоровья и безопасности. Никакие ограничения не могут быть установлены по политическим мотивам.

Каждый гражданин волен покидать территорию Республики или возвращаться в нее при условии соблюдения требований закона.

Статья 17.

Граждане имеют право на собрание в мирных целях

Для собраний, включая собрания на местах, открытых для публики, предварительного уведомления не требуется.

О собраниях в общественном месте должны быть предварительно уведомлены власти, которые могут их запретить исключительно на основании утвержденных мер безопасности и поддержания общественного порядка.

Статья 18.

Граждане имеют право свободно, без особого разрешения, объединяться в организации в целях, не запрещенных отдельным лицам уголовным законом.

Запрещаются тайные общества и такие объединения, которые хотя бы косвенным образом преследуют политические цели посредством организаций военного характера.

Статья 19.

Все имеют право исповедовать свои религиозные верования в любой форме, индивидуально и коллективно, пропагандировать их и заниматься им в частном порядке или публично, за исключением обрядов, не соответствующих нравственным порядкам.

Статья 20.

Церковный характер и религиозные или культовые цели общества или учреждения не могут быть поводом для специальных законодательных ограничений или специальных налоговых мер при их образовании, их правоспособности и любой формы деятельности.

Статья 21.

Все имеют право свободно выражать свои мысли устно, письменно и любым иным способом.

Печать не нуждается в разрешении или цензуре.

Конфискация может быть осуществлена лишь на основании мотивированного акта судебной власти в случаях таких правонарушений, при которых закон о печати определенно разрешает её или же в случае нарушения правил, которые данный закон предписывает для установления ответственных за эти правонарушения.

В случае абсолютной безотлагательности и при невозможности своевременного вмешательства судебной власти конфискация периодических изданий может быть произведена должностными лицами судебной полиции, которые должны немедленно и не позднее, чем в течение двадцати четырех часов, довести об этом до сведения судебной власти. Если судебная власть не утвердит конфискацию в течение следующих двадцати четырех часов, то последняя считается отмененной и утратившей силу.

Закон может установить руководствуясь общими нормативами представление сведений об источниках финансирования периодической печати.

Запрещаются печатные произведения, зрелища и всякого рода манифестации, против общественной нравственности. Закон устанавливает меры, обеспечивающие предупреждение и пресечение соответствующих правонарушений.

Статья 22.

Никто не может быть лишен по политическим мотивам своей юридических прав, гражданства, своего имени.

Статья 23.

Никакие услуги или имущественного личного характера не могут быть востребованы иначе, как на основании закона.

Статья 24.

Все могут действовать в судебном порядке для защиты своих прав и законных интересов.

Защита является неприкосновенным правом на любой стадии судебного процесса.

Специальными учреждениями обеспечиваются средства и возможность для неимущих предъявлять иски и защищаться в любом суде. Закон определяет условия и способы исправления судебных ошибок.

Статья 25.

Никто не может быть изъят из подсудности того судьи, который предусмотрен законом.

Никто не может быть наказан иначе, как на основании закона, вступившего в силу до совершения акта.

Никто не может быть подвергнут мерам наказания иначе, как в предусмотренных законом случаях.

Статья 26.

Выдача гражданина может состояться только в случаях, предусмотренных международными соглашениями.

Ни в коем случае не допускается выдача за политические преступления.

Статья 27.

Уголовная ответственность носит личный характер.

Обвиняемый не считается виновным впрямь до окончательного приговора. Наказания не могут состоять в мерах, противоречащих гуманизму, и должны быть направлены на перевоспитание осужденного.

Смертная казнь не допускается, кроме случаев, предусмотренных военными законами в военное время.

Статья 28.

Должностные лица и служащие Государства и публично-правовых учреждений непосредственно отвечают согласно уголовным, гражданским и административным законам за нарушение чьих-либо прав. В этих случаях гражданская ответственность распространяется также на государство и публично-правовые учреждения.

РАЗДЕЛ II.

ЭТИКО-СОЦИАЛЬНЫЕ ОТНОШЕНИЯ

Статья 29.

Республика признает права семьи как естественного союза, основанного на браке. Брак построен на моральном и юридическом равенстве супругов в пределах, установленных законом для обеспечения единства семьи.

Статья 30.

Родители вправе обязаны и содержать, обучать и воспитывать детей, даже если они рождены вне брака.

В случае недееспособности родителей закон определяет кому будут переданы их обязанности.

Закон обеспечивает детям, рожденным вне брака, всю защиту юридического и социального характера, совместимую с правами членов законной семьи. Закон устанавливает порядок и пределы установления отцовства.

Статья 31.

Республика экономическими и другими мерами способствует созданию семьи и выполнению семейного долга, уделяя особое внимание многочисленным семьям.

Республика покровительствует материнство, детям и молодежи, оказывая содействие соответствующим учреждениям.

Статья 32.

Республика охраняет здоровье как основное право личности и в интересах общества и гарантирует бесплатное лечение для неимущих.

Никто не может быть принудительно подвергнут медицинскому воздействию иначе, как в соответствии с законом. При этом закон ни в коем случае не может выходить за пределы, дозволенные в отношении человеческого достоинства.

Статья 33.

Искусство и наука свободны, и свободно их преподавание.

Республика устанавливает общие правила, касающиеся просвещения, и учреждает государственные школы всех родов и ступеней.

Организации и частные лица имеют право учреждать школы и учреждения основанные не за счет государства. При определении прав и обязанностей негосударственных школ, требующих уравнения с государственными, закон должен обеспечить для них полную свободу, а их учащимся - школьный режим, эквивалентный режиму государственных школ.

Для приема в школы различных родов и ступеней, для окончания их, а также для доступа к профессиональной деятельности обязательными является государственный экзамен.

Учреждения высокой культуры, университеты и академии имеют право на автономную организацию в пределах, установленных законами государства

Статья 34.

Школы открыты для всех.

Начальное образование длительностью не менее восьми лет является обязательным и бесплатным.

Способные и достойные ученики, даже если они лишены средств, имеют право перехода на высшие ступени обучения.

Республика обеспечивает это право с помощью стипендий, пособий семьям и других видов помощи, которые должны предоставляться по конкурсу.

РАЗДЕЛ III.

ЭКОНОМИЧЕСКИЕ ОТНОШЕНИЯ

Статья 35.

Республика охраняет труд во всех его формах и применениях. Она заботится о подготовке и повышении профессиональной квалификации трудящихся.

Она содействует развитию и поддерживает международные организации и соглашения, имеющие цель закрепить и упорядочить право на труд.

Она признает свободу эмиграции при условии соблюдения обязанностей, установленных законом в интересах общества, и защищает итальянских трудящихся за границей.

Статья 36.

Трудящийся имеет право на вознаграждение, соответствующее количеству и качеству его труда и, во всяком случае, достаточное для обеспечения ему и его семье свободного и достойного существования.

Максимальная продолжительность рабочего дня устанавливается законом. Трудящийся имеет право на еженедельный отдых и на ежегодный оплачиваемый отпуск; он не может от них отказаться.

Статья 37.

Трудящаяся женщина имеет те же права на труд и получает одинаковое с трудящимся мужчиной вознаграждение. Условия труда должны позволять ей выполнять главную для нее семейную функцию и должны обеспечивать надлежащую охрану интересов матери и ребенка.

Закон устанавливает минимальный возраст для работы по найму.

Путем издания специальных норм Республика охраняет труд несовершеннолетних и гарантирует им право на равное вознаграждение при равном труде.

Статья 38.

Каждый гражданин, неспособный к труду и лишенный необходимых средств к существованию, имеет право на социальную поддержку.

Трудящиеся имеют право на то, чтобы для них были предусмотрены и обеспечены средства, соответствующие их жизненным потребностям, в несчастных случаях, болезни, инвалидности, старости и безработицы, не зависящей от них.

Необученные и подростки имеют право на образование и профессиональную подготовку.

Предписания этой статьи осуществляются органами и учреждениями, созданными государством дополнительно предоставляемыми.

Частная благотворительность свободна.

Статья 39.

Профсоюзная организация свободна.

Профсоюзам не могут быть возложены какие-либо обязательства, кроме их регистрации в местных или центральных учреждениях согласно правилам, установленным законом.

Могут зарегистрироваться только те профсоюзы, внутренний устав которых основывается на принципах демократии.

Зарегистрированные профсоюзы имеют права юридического лица. Представительству с числом голосов, пропорциональным числу членов в каждом союзе, они могут заключать коллективные трудовые договоры, имеющие обязательную силу для всех лиц, принадлежащих к тем категориям трудящихся, которых касаются эти договоры.

Статья 40.

Право на забастовку осуществляется в рамках законов, его регулирующих.

Статья 41.

Право на индивидуальную деятельность свободна.

Она не может осуществляться в противоречии с интересами общества или образом, причиняющим ущерб безопасности, свободе или человеческому достоинству.

Закон определяет программы мероприятий и контроль, с помощью которых публичная и частная экономическая деятельность может направляться и координироваться в социальных целях.

Статья 42.

Собственность может быть государственной или частной. Материальные блага принадлежат государству, учреждениям или частным лицам.

Частная собственность признается и гарантируется законом, который определяет способы ее приобретения и пользования, а также пределы с целью обеспечения ее социальной функции и доступности.

В случаях предусмотренных законом частная собственность может быть изъята в общественных интересах, за исключением выплаты компенсации.

Закон устанавливает правила и пределы наследования по закону и по завещанию, а также права государства в отношении наследуемого имущества.

Статья 43.

В интересах общества закон может первоначально закрепить или же посредством экспроприаций государству, и при условии выплаты компенсации передать государству, публичным учреждениям, объединениям трудящихся или потребителей определенные предприятия или категории предприятий, относящиеся к коммунальным службам или к источникам энергии или обладающие монопольные положения и составляющие предмет важных общественных интересов.

Статья 44.

В целях достижения рациональной эксплуатации земли и установления справедливых социальных отношений закон налагает обязательства на частную земельную собственность; устанавливает предельные размеры этой собственности, в зависимости от области и сельскохозяйственной зоны, благоприятствует улучшению

земель, преобразованию крупных земельных владений и реконструкции производств; поддерживает мелкую и среднюю собственность.

Закон предусматривает меры по поддержке горных регионов.

Статья 45.

Республика признает социальную функцию кооперации, основанной на взаимопомощи и не преследующей целей частной спекуляции. Закон содействует развитию кооперации, обеспечивает ее необходимыми средствами и, путем надлежащего контроля определяет направление и цели.

Закон предусматривает опеку и развитие ремесел.

Статья 46.

В целях повышения экономического и социального уровня труда и в соответствии с потребностями производства Республика признает право трудящихся принимать участие в управлении предприятиями на условиях и в пределах, установленных законом.

Статья 47.

Республика поощряет и охраняет сбережения во всех формах; она регламентирует, координирует и контролирует кредитное дело.

Она способствует вложению сбережений населения в жилищную собственность, в непосредственно культивируемую земельную собственность и прямому или косвенному вложению в крупные производственные комплексы страны.

РАЗДЕЛ IV. ПОЛИТИЧЕСКИЕ ОТНОШЕНИЯ

Статья 48.

Избирателями являются все достигшие совершеннолетия граждане мужчины и женщины.

Голосование является личным и равным, свободным и тайным. Его осуществление является гражданским долгом. Законом устанавливаются необходимые требования и условия осуществления избирательного права граждан, проживающих за границей. В этих целях образуется один заграничный избирательный округ по выборам Палат, для которого определяется число мандатов в соответствии с конституционной нормой и согласно критериям, установленным законом.

Избирательное право не может быть ограничено иначе, как в силу гражданской недееспособности или окончательного уголовного приговора или, в случаях недостойного поведения, указанных законом.

Статья 49.

Все граждане имеют право свободно объединяться в партии, чтобы демократическим путем содействовать определению национальной политики.

Статья 50.

Граждане могут направлять заявления в Палаты с просьбой законодательных мероприятий или с изложением общественных нужд.

Статья 51.

Все граждане обоего пола могут на одинаковых условиях поступать на службу в государственные учреждения и занимать выборные должности в соответствии с условиями, установленными законом.

В отношении доступа на государственную службу и занятия выборных должностей закон может приравнивать к своим гражданам итальянцев, не являющихся гражданами Республики.

Призываемые к государственным выборным должностям получают право располагать необходимым для этого временем, сохраняя за собой место своей работы.

Статья 52.

Защита Родины - священный долг гражданина.

Военная служба обязательна в пределах и в порядке, установленных законом. Ее несение не должно причинять ущерб трудовому положению гражданина и осуществлению им политических прав.

Организация Вооруженных сил должна соответствовать демократическим принципам Республики.

Статья 53.

Все обязаны участвовать в государственных расходах в соответствии со своими налоговыми возможностями. Налоговая система строится на основе прогрессивности.

Статья 54.

Все граждане обязаны быть верными Республике и должны соблюдать ее Конституцию и законы.

Граждане, которым вверены государственные функции, обязаны выполнять их дисциплинированно и честно, принося присягу в случаях, установленных законом.

Es para mí un placer y un gran honor dirigirme a todos ustedes en este importante acto de publicación de la primera parte de la Constitución italiana.

Esta parte ha sido definida "monumento de ciencia" por sus profundos valores éticos y sociales. Primero entre todos, la tutela de la dignidad humana que, como se afirma en el artículo 3 de la Constitución, es igual para todos sin ninguna distinción de sexo, raza e idioma...

Por estos motivos agradezco el trabajo de traducción de la Constitución en los varios idiomas, porque permite a los extranjeros que viven legalmente en Italia, de entender, sobre todo en estos tiempos de globalización, como el olor y el gusto al juego de la vida sean ocasiones de integración entre los derechos que hay que ejercer y las obligaciones que hay que cumplir en el respecto de la democracia y de la libertad.

Invito entonces el lector a comprender y asimilar los valores expresos en la Constitución, porque pertenecen a la humanidad, con la conciencia de que, en un Estado democrático se cree firmamente en la fuerza del derecho, que enoblece y construye, y no en el derecho de la fuerza que, en cambio, humilla y destruye.

Buena lectura a todos ¡Viva Italia y Viva la República! y felicidades por el 60° aniversario de la Constitución italiana (1/01/1948).

Dott. Piero Cesari
Prefecto de la Provincia de Frosinone

La Constitución, ley suprema del Estado, es la más importante entre todas las leyes y declara bajo el título de Principios Fundamentales los pilares de la República. Conocer estos principios es indispensable para poder actuar una convivencia civil.

Para muchos esta publicación será una oportunidad para conocer y comprender la Constitución italiana en su propio idioma: un texto claro, con palabras actuales que llegan directamente al corazón de los problemas y con un lenguaje comprensible a todos, que se ha quedado invariado desde hace más de 60 años.

Con el deseo de que esta publicación pueda despertar el interés público, me dirigo a todos los jóvenes italianos y extranjeros, que son el futuro de la sociedad, para que coprendan a fondo los valores de la Constitución, y hagan de ellos una fuente de recursos éticos y culturales. Estos principios han nacido para crear integración entre las personas y anular los prejuicios y las barreras que dividen y crean discriminaciones entre las sociedades.

La creación de un futuro de paz, solidaridad y armonía, para Italia, Europa y el mundo entero depende de las acciones de todos los seres humanos, nadie está excluido.

Dott. Mario Mandarelli
Superintendente de educación provincial de Frosinone

Esta iniciativa, relacionada con la decisión de dar un gran realce al 60° aniversario de la entrada en vigor de la Constitución, no nace como un simple homenaje formal hacia nuestra ley suprema, sino es el resultado de una consciente voluntad de utilizar este importante acontecimiento para llamar la atención pública hacia la persistente actualidad y fecundidad de los Principios Fundamentales que todavía son conceptos esenciales para la creación y el desarrollo de nuestra sociedad. Hoy en día Italia se presenta como uno de los países europeos que más reciben los flujos migratorios. En los últimos años también en la Provincia de Frosinone ha ido creciendo el número de trabajadores, núcleos familiares y estudiantes extranjeros, igualmente como la producción de bienes y servicios relacionados con la presencia de nuevos ciudadanos.

Nosotros como administradores del Estado tenemos la obligación de actuar políticas concretas de integración hacia los inmigrados legales, en el respecto de los derechos, de las reglas y de las leyes de nuestro sistema democrático.

Estas son las condiciones necesarias para el éxito de nuestra política de denuncia y rechazo de cualquier forma de racismo y discriminación.

Agradecemos y deseamos serenidad a la mayoría de los inmigrados que viven en Italia, especialmente en nuestra Provincia, que trabajan duro y honradamente, conscientes del compromiso que compartimos en la creación de una sociedad multiétnica.

Francesco Scalia
Il Presidente della
Provincia di Frosinone

Anna Salomè Coppotelli
Assessore alle
Politiche Sociali

Franco Tanevini
Consigliere Delegato alle
Politiche Migratorie

PRINCIPIOS FUNDAMENTALES

Artículo 1 Italia es una República democrática fundada en el trabajo.

La soberanía reside en el pueblo, que la ejercerá en las formas y dentro de los límites previstos por la Constitución.

Artículo 2 La República reconoce y garantiza los derechos inviolables del hombre, ora como individuo ora en el seno de las formaciones sociales donde aquél desarrolla su personalidad y exige el cumplimiento de los deberes inexcusables de solidaridad política, económica y social.

Artículo 3 Todos los ciudadanos tienen la misma dignidad social y son iguales ante la ley sin que pueda prevalecer distinción alguna por razones de sexo, raza, lengua, religión, opiniones políticas u otras circunstancias personales y sociales. Corresponde a la República remover los obstáculos de orden económico y social que, limitando el derecho a la libertad y la igualdad de los ciudadanos, impiden el pleno desarrollo de la persona humana y la participación efectiva de todos los trabajadores en la organización política, económica y social del país.

Artículo 4 La República reconoce a todos los ciudadanos el derecho al trabajo y promoverá las condiciones que hagan efectivo este derecho. Todo ciudadano tiene el deber de desarrollar, con arreglo a sus posibilidades y según su propia elección, una actividad o función que concurra al progreso material o espiritual de la sociedad.

Artículo 5 La República, una e indivisible, reconocerá y promoverá las autonomías locales; efectuará, en los servicios que dependan del Estado, la más amplia descentralización administrativa y adecuará los principios y métodos de su legislación a las exigencias de la autonomía y de la descentralización.

Artículo 6 La República protegerá, mediante las normas adecuadas, a las minorías lingüísticas.

Artículo 7 El Estado y la Iglesia católica son, cada uno en su propia esfera, independientes y soberanos. Sus relaciones se regularán por los Tratados de Letrán. Las modificaciones de los Tratados aceptadas por ambas partes, no requerirán procedimiento de revisión constitucional.

Artículo 8 Todas las confesiones religiosas son igualmente libres ante la ley. Las confesiones religiosas distintas de la católica tendrán derecho a organizarse según sus propios estatutos, siempre que no se opongan al ordenamiento jurídico italiano. Sus relaciones con el Estado serán reguladas por ley de conformidad con los acuerdos a que hayan llegado sus respectivas representaciones.

Artículo 9 La República promoverá el desarrollo de la cultura y la investigación científica y técnica. Protegerá el paisaje y el patrimonio histórico y artístico de la Nación.

Artículo 10 El ordenamiento jurídico italiano se ajustará a las normas del derecho internacional generalmente reconocidas. La situación jurídica de los extranjeros se regulará por la ley en los términos que establezcan las normas y los tratados internacionales. Todo extranjero, al que se impida en su país el ejercicio efectivo de las libertades democráticas garantizadas por la Constitución italiana, tendrá derecho de asilo en el territorio de la República con arreglo a las condiciones establecidas por la ley. No se admitirá la extradición de extranjeros por delitos políticos.

Artículo 11 Italia repudia la guerra como instrumento de ataque a la libertad de los demás pueblos y como medio de solución de las controversias internacionales; consentirá, en condiciones de igualdad con los demás Estados, las limitaciones de soberanía necesarias para un ordenamiento que asegure la paz y la justicia entre las naciones; promoverá y favorecerá las organizaciones internacionales encaminadas a este fin.

Artículo 12 La bandera de la República es el tricolor italiano: verde, blanco y rojo en tres franjas verticales de la misma anchura.

PARTE I DERECHOS Y DEBERES DE LOS CIUDADANOS

TÍTULO I DE LAS RELACIONES CIVILES

Artículo 13 La libertad personal es inviolable. No se permitirá ninguna forma de detención, inspección o registro personal ni cualquier otra restricción de la libertad personal salvo por auto

judicial razonado y, únicamente, en los casos y en el modo previstos por la ley.

En casos excepcionales por su necesidad y urgencia, taxativamente previstos por la ley, la autoridad competente para el orden público podrá adoptar medidas provisionales que deberán ser comunicadas, dentro de las cuarenta y ocho horas siguientes, a la autoridad judicial y que, de no ser confirmadas por ésta en las cuarenta y ocho horas sucesivas, se considerarán revocadas y no surtirán efecto alguno.

Se castigará toda violencia física y moral ejercida sobre las personas privadas de libertad. La Ley establecerá los límites máximos de la prisión preventiva.

Artículo 14 El domicilio es inviolable. No se pueden efectuar inspecciones, registros ni embargos salvo en los casos y con las modalidades establecidas por la ley y respetando las garantías previstas para la salvaguardia de la libertad personal.

Se regularán por leyes especiales las verificaciones e inspecciones realizadas por motivos de higiene y salubridad públicas o con fines económicos y fiscales.

Artículo 15 La libertad y el secreto de la correspondencia y de cualquier otra forma de comunicación son inviolables.

Su limitación sólo podrá producirse por resolución motivada de la autoridad judicial, y con las garantías exigidas por la ley.

Artículo 16 Todo ciudadano puede circular y residir libremente en cualquier parte del territorio nacional con las limitaciones que la ley establece, de manera general, por razones sanitarias y seguridad pública.

No podrá preverse ninguna restricción basada en razones políticas.

Todo ciudadano es libre de salir del territorio de la República y de regresar a éste, con las obligaciones que la ley imponga.

Artículo 17 Los ciudadanos tienen derecho a reunirse pacíficamente y sin armas. Para las reuniones, aunque tengan lugar en lugares abiertos, no se exigirá comunicación previa. De las reuniones en lugares públicos se cursará comunicación previa a las autoridades, que sólo podrán prohibirlas cuando existan motivos fundados de peligro para la seguridad o la salubridad pública.

Artículo 18 Los ciudadanos tienen derecho a asociarse libremente, sin autorización, para fines que no estén prohibidos por la ley penal. Las asociaciones secretas y las que persigan, incluso indirectamente, fines políticos mediante organizaciones de carácter militar están prohibidas.

Artículo 19 Todos tienen derecho a profesar su propia fe religiosa en cualquier forma, individual o colectivamente, y practicar su respectivo culto, en privado y en público, siempre que los ritos no sean contrarios a las buenas costumbres.

Artículo 20 El carácter eclesiástico y la finalidad religiosa o de culto de una asociación o institución no pueden ser motivo para que la ley les imponga limitaciones ni gravámenes fiscales especiales para su constitución, capacidad jurídica o cualesquiera formas de actividad.

Artículo 21 Todos tienen derecho a manifestar libremente sus opiniones mediante la palabra, por escrito o por cualquier otro medio de difusión. La prensa no puede estar sujeta a autorizaciones o censura.

Sólo se puede proceder al secuestro, por resolución motivada de la autoridad judicial, en caso de comisión de delitos para los que lo prevea expresamente la ley de prensa o, en el supuesto de violación de las normas que la misma ley establezca, para la indicación de los responsables.

En estos casos, cuando haya urgencia absoluta y no sea posible la intervención a tiempo de la autoridad judicial, podrá procederse al secuestro de la prensa periódica por los funcionarios de la policía judicial que deberán, inmediatamente y en un plazo máximo de veinticuatro horas ponerlo en conocimiento de la autoridad judicial.

Si esta no confirma la medida dentro de las veinticuatro horas siguientes, se considerará nulo el secuestro y carecerá de efecto alguno.

La ley puede establecer, mediante normas de carácter general, que se den a conocer los medios de financiación de la prensa periódica.

Se prohíben las publicaciones de prensa, los espectáculos y cualesquiera otras manifestaciones contrarias a las buenas costumbres. La ley establecerá las medidas adecuadas para prevenir y reprimir las posibles violaciones.

Artículo 22 Nadie puede ser privado, por motivos políticos, de la capacidad jurídica, de la ciudadanía o del nombre.

Artículo 23 No se puede imponer prestación personal o patrimonial alguna si no está prevista por la ley.

Artículo 24 Todos pueden acudir a los tribunales para la defensa de sus derechos y de sus intereses legítimos. La defensa es un derecho inviolable en todo tipo de proceso y en todas las fases del mismo. Se garantizarán los medios para demandar y defenderse ante cualquier jurisdicción, mediante las instituciones apropiadas, a quienes no posean recursos económicos. La ley determinará las condiciones y modalidades de reparación de los errores judiciales.

Artículo 25 Nadie podrá ser sustraído al juez ordinario predeterminado por la ley. Nadie podrá ser castigado sino en virtud de una ley que haya entrado en vigor con anterioridad a la comisión del hecho. Nadie podrá ser sometido a medidas de seguridad sino en los casos previstos por la ley.

Artículo 26 Sólo se podrá conceder la extradición de un ciudadano cuando así esté previsto expresamente por los convenios internacionales. Queda prohibida toda extradición por delitos políticos.

Artículo 27 La responsabilidad penal es personal. El acusado no se considera culpable hasta que recaiga sentencia condenatoria firme. Las penas no podrán consistir en tratos contrarios al sentido de la humanidad y estarán orientadas a la reeducación del condenado. Se prohíbe la pena de muerte salvo en los casos previstos por las leyes militares de guerra.

Artículo 28 Los funcionarios y los empleados del Estado y de las entidades públicas son directamente responsables, con arreglo a las leyes penales, civiles y administrativas, de los actos que constituyan una violación de cualquier derecho. En estos casos la responsabilidad civil se extiende al Estado y a los entes públicos.

TÍTULO II DE LAS RELACIONES ÉTICO-SOCIALES

Artículo 29 La República reconoce los derechos de la familia como sociedad natural basada en el matrimonio. El matrimonio se regulará en base a la igualdad moral y jurídica de los cónyuges,

con los límites establecidos por la ley en garantía de la unidad familiar.

Artículo 30 Es deber y derecho de los padres mantener, instruir y educar a los hijos, incluidos los habidos fuera del matrimonio. En los casos de incapacidad de los padres, la ley dispondrá lo necesario para que puedan llevarse a cabo sus obligaciones. La ley asegurará la protección jurídica y social a los hijos nacidos fuera del matrimonio, compatible con los derechos de los integrantes de la familia legítima. La ley establecerá las normas y los límites para la investigación de la paternidad.

Artículo 31 La República estimulará, con medidas económicas y otras providencias, la formación de la familia y el cumplimiento de sus obligaciones, con particular atención en relación a las familias numerosas. Protegerá la maternidad, la infancia y la juventud favoreciendo la instituciones necesarias para ello.

Artículo 32 La República protegerá la salud como derecho fundamental del individuo e interés básico de la colectividad y garantizará la asistencia gratuita a los indigentes. Nadie podrá ser obligado a seguir un determinado tratamiento sanitario, excepto cuando así lo prevea una ley. La ley no podrá, en ningún caso, violar los límites impuestos por el respeto a la persona humana.

Artículo 33 El arte y la ciencia son libres y libre será su enseñanza. La República dictará las normas generales sobre la instrucción e instituirá escuelas estatales para todas las ramas y grados. Tanto los entes como los particulares tienen derecho a crear escuelas e institutos de educación sin gravamen alguno a cargo del Estado. Al determinar los derechos y las obligaciones de las escuelas no estatales que soliciten la paridad, la ley debe garantizar a éstas plena libertad y a sus alumnos un trato académico equivalente al de los alumnos de las escuelas estatales. Es obligatorio superar un examen de Estado para la admisión en las diversas ramas y grados de las escuelas, para la finalización de los estudios, y para la habilitación en orden al ejercicio profesional. Las escuelas superiores, las universidades y las academias tendrán derecho a regirse por sus propios estatutos, respetando los límites fijados por las leyes del Estado.

Artículo 34 La escuela está abierta a todos. La enseñanza primaria, que se cursará por lo menos durante ocho años, es obligatoria y gratuita. Las personas con méritos y capacidad tendrán derecho, aún careciendo de medios económicos, a cursar estudios superiores. La República hará efectivo este derecho mediante la concesión de becas y subsidios a las familias además de otras medidas que siempre deberán ser asignadas por concurso.

TÍTULO III DE LAS RELACIONES ECONÓMICAS

Artículo 35 La República protegerá el trabajo en todas sus formas y aplicaciones. Procurará la formación y la promoción profesional de los trabajadores. Promoverá y favorecerá los acuerdos y las organizaciones internacionales cuya finalidad sea consolidar y regular los derechos del trabajo. Reconoce la libertad de emigración, con las salvedades impuestas por las leyes en pro del interés general, y tutelará a los trabajadores italianos en el extranjero.

Artículo 36 El trabajador tiene derecho a una remuneración proporcionada a la cantidad y calidad de su trabajo y, en cualquier caso, suficiente para asegurar a él y a su familia una existencia libre y digna. La ley establecerá la duración máxima de la jornada de trabajo. El trabajador tiene derecho al descanso semanal y a las vacaciones pagadas y no puede renunciar a ello.

Artículo 37 La mujer trabajadora gozará de los mismos derechos y, a igualdad de trabajo, obtendrá las mismas retribuciones que correspondan al trabajador. Las condiciones de trabajo deberán permitir a la mujer el cumplimiento de su esencial función familiar y asegurar a la madre y al niño una protección adecuada. La ley establecerá el límite mínimo de edad para el trabajo asalariado. La República protegerá el trabajo de los menores con normas especiales y garantizará a éstos iguales retribuciones a igual trabajo.

Artículo 38 Todo ciudadano incapacitado para el trabajo y que carezca de los medios necesarios para vivir tiene derecho al sustento y a la asistencia social. Los trabajadores tienen derecho a que se prevean y garanticen los medios adecuados para cubrir sus necesidades vitales en caso de accidente de trabajo, enfermedad, invalidez, ancianidad y desocupación involuntaria. Los no

aptos para el trabajo y los que se encuentren afectados por invalidez parcial tienen derecho a la educación y a la formación profesional. Las tareas previstas en el presente artículo serán asumidas por órganos e instituciones constituidas o integradas por el Estado. La asistencia privada es libre.

Artículo 39 La organización sindical es libre. No se puede imponer a los sindicatos otra obligación que la de registrarse en los Departamentos locales o centrales, según lo que la ley disponga. Constituye un requisito indispensable para el registro que los estatutos de los sindicatos aprueben un régimen interno fundado en principios democráticos. Los sindicatos registrados gozan de personalidad jurídica. Pueden, representados unitariamente en proporción a sus respectivos afiliados, concertar convenios colectivos de trabajo que serán obligatorios para todos los pertenecientes a las categorías a las que el convenio se refiera.

Artículo 40 El derecho de huelga se ejercerá en el marco regulado por las leyes.

Artículo 41 La iniciativa económica privada es libre. No podrá, sin embargo, desarrollarse en contra del interés social o de tal modo que inflija un perjuicio a la seguridad, a la libertad y a la dignidad humana. La ley determinará los programas y controles oportunos para que la actividad económica pública y privada puedan coordinarse y encaminarse a fines sociales.

Artículo 42 La propiedad es pública o privada. Los bienes económicos pertenecen al Estado, a entes o a particulares. La propiedad privada se reconoce y garantiza por la ley que determinará las modalidades de adquisición y de goce, así como los límites de la misma con el fin de asegurar su función social y de hacerla accesible a todos. La propiedad privada podrá ser expropiada por motivos de interés general, en los casos previstos por la ley, mediante la correspondiente indemnización. La ley establecerá las normas y los límites de la sucesión legítima y testamentaria y los derechos del Estado sobre la herencia.

Artículo 43 La ley podrá, en pro del interés general, reservar a título originario o transferir, mediante expropiación y con la correspondiente indemnización, al Estado, a entes públicos o comunidades de trabajadores o de usuarios deter-

minadas empresas o categorías de empresas que exploten servicios públicos esenciales o fuentes de energía o que constituyan un monopolio y sean, preeminentemente, de interés general.

Artículo 44 Con objeto de conseguir el aprovechamiento racional del suelo y de establecer relaciones sociales equitativas, la ley impondrá obligaciones y cargas a la propiedad privada de la tierra, fijará límites a su extensión, según las regiones y las zonas agrarias, promoverá e impondrá el saneamiento de las tierras, la transformación del latifundio y la reconstitución de las unidades productivas; ayudará a la pequeña y mediana propiedad. La ley establecerá las medidas pertinentes en favor de las zonas montañosas.

Artículo 45 La República reconoce la función social de la cooperación con carácter de mutualidad y sin fines de especulación privada. La ley promoverá y favorecerá su incremento con los medios más adecuados y preservará, con los controles oportunos, su carácter y su finalidad. La ley favorecerá la tutela y el desarrollo del artesanado.

Artículo 46 Al objeto de elevar el nivel económico y social del trabajo y en armonía con las exigencias de la producción, la República reconoce el derecho de los trabajadores a colaborar, en los modos y dentro de los límites establecidos por las leyes, en la gestión de las empresas.

Artículo 47 La República estimulará y protegerá el ahorro en todas sus formas: regulará, coordinará y controlará el ejercicio del crédito. Favorecerá el acceso del ahorro popular a la propiedad de la vivienda, a la propiedad directa de las tierras de cultivo y a la inversión, directa e indirecta, de acciones en los grandes complejos productivos del país.

TÍTULO IV DE LAS RELACIONES POLÍTICAS

Artículo 48 Son electores todos los ciudadanos, hombres y mujeres, que hayan alcanzado la mayoría de edad. El voto es personal, igual, libre y secreto. Su ejercicio constituye un deber cívico. La ley establecerá los requisitos y las modalidades del ejercicio del derecho al sufragio de los ciudadanos en el extranjero y asegurará su efectividad. Para este fin, se crea una circunscripción del Extranjero para la elección de las Cámaras, a la

cual se asignarán el número de escaños establecido por la Constitución según los criterios determinados por la ley. El derecho de voto no puede sufrir limitaciones sino por motivos de incapacidad civil o por efecto de sentencia penal firme en los supuestos de indignidad moral especificados por la ley.

Artículo 49 Todos los ciudadanos tienen derecho a asociarse libremente en partidos para concurrir, mediante procedimientos democráticos, a la determinación de la política nacional.

Artículo 50 Todos los ciudadanos pueden dirigir peticiones a las Cámaras para solicitar que se dicten disposiciones legislativas o para exponer necesidades comunes.

Artículo 51 Todos los ciudadanos, de uno y otro sexo, pueden acceder a los cargos públicos y a los cargos electivos en condiciones de igualdad, con los requisitos establecidos por la ley. La ley puede, para la admisión en los cargos públicos y en los cargos electivos, equiparar los italianos no pertenecientes a la República a los ciudadanos. Quien haya sido llamado a ejercer un cargo público electivo tiene derecho a disponer del tiempo necesario para el cumplimiento de las obligaciones que el mismo comporte y a conservar su puesto de trabajo.

Artículo 52 La defensa de la Patria constituye un deber sagrado del ciudadano. El servicio militar es obligatorio, dentro de los límites y con las modalidades establecidos por la ley. Su cumplimiento no perjudicará la situación laboral del ciudadano ni el ejercicio de sus derechos políticos. El ordenamiento de las Fuerzas Armadas estará inspirado en el espíritu democrático de la República.

Artículo 53 Todos están obligados a contribuir a los gastos públicos en proporción a su capacidad contributiva. El sistema tributario estará inspirado en criterios de proporcionalidad.

Artículo 54 Todos los ciudadanos tienen el deber de ser fieles a la República y de observar la Constitución y las leyes.

Los ciudadanos a quienes estén confiadas funciones públicas tienen el deber de cumplirlas con disciplina y honor, prestando juramento en los casos previstos por la ley.

<i>Italiano</i>	.....	<i>pag 5</i>
<i>Albanese</i>	.....	<i>pag 13</i>
<i>Arabo</i>	.....	<i>pag 21</i>
<i>Cinese</i>	.....	<i>pag 27</i>
<i>Francese</i>	.....	<i>pag 35</i>
<i>Inglese</i>	.....	<i>pag 43</i>
<i>Portoghese</i>	.....	<i>pag 51</i>
<i>Rumeno</i>	.....	<i>pag 59</i>
<i>Russo</i>	.....	<i>pag 67</i>
<i>Spagnolo</i>	.....	<i>pag 75</i>

Provincia di Frosinone
Settore Politiche Migratorie
Ufficio Immigrazione/Emigrazione

Regione Lazio
Assessorato alle Politiche Sociali

Sportelli Informativi per Stranieri ...ed italiani

- **PERMESSO DI SOGGIORNO**
- **TESSERA SANITARIA**
- **RICONGIUNGIMENTO FAMILIARE**
- **ASSISTENZA PER COMPILAZIONE DOCUMENTI**
- **ASSISTENZA LEGALE**
- **SERVIZI DI PATRONATO**
- **CORSI DI ITALIANO**
- **CORSI DI INFORMATICA**

- LEJE QENDRIMI • TESERA SANITARE • BASHKIM FAMILJAR
- KONSULTIME PER TE GJITHA DOKUMENTAT • KURSE ITALISHTJEJE • ORIENTIM
- PERMIS DE SÉJOUR • CARNET DE SANTÉ • RATTACHEMENT DES MEMBRES DE LA FAMILLE • ASSISTANCE POUR TOUS LES DOCUMENTS • COURS D'ITALIEN • ORIENTATION
- Вид на жительство • Медицинская карточка • Интеграция семьи
- Обслуживание для всех документов • Курс итальянского языка • Ориентация
- CARTEA DE ŞEDERE • LIBRET SANITAR • REÎNTREGIRE FAMILIARĂ
- ASISTENŢĂ PENTRU TOATE ACTELE • CURSURI DE LIMBA ITALIANĂ • ORIENTARE

Frosinone
Via Firenze 57
Tel/Fax
0775.859423

Cassino
Via Cimarosa snc
Tel/Fax
0776.270608

Monte S. Giovanni Campano
Via Malanome 77
Tel/Fax
0775.289307

migrafr@libero.it
**servizi
GRATUITI**

La sovranità appartiene al popolo

Sovraniteti i pèrket popullit

المجد و الرقى للشعب

主权属于人民

La souveraineté appartient au peuple

The sovereignty belongs to the people

A soberania pertence ao povo

Suveranitatea aparține poporului

Власть принадлежит народу

La soberanía reside en el pueblo

Art. 1, Costituzione della Repubblica Italiana